

**Galien, Claude. Claudii Galeni
Pergameni De Temperamentis libri III.
De inaequali intemperie liber I. Thoma
Linacro Anglo interprete.**

*Parisiis. Apud Iacobum Gazellum, in vico D. Ioannis
Lateranensis, è regione Collegii Cameracensis.,
1549.*

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 5029(1)

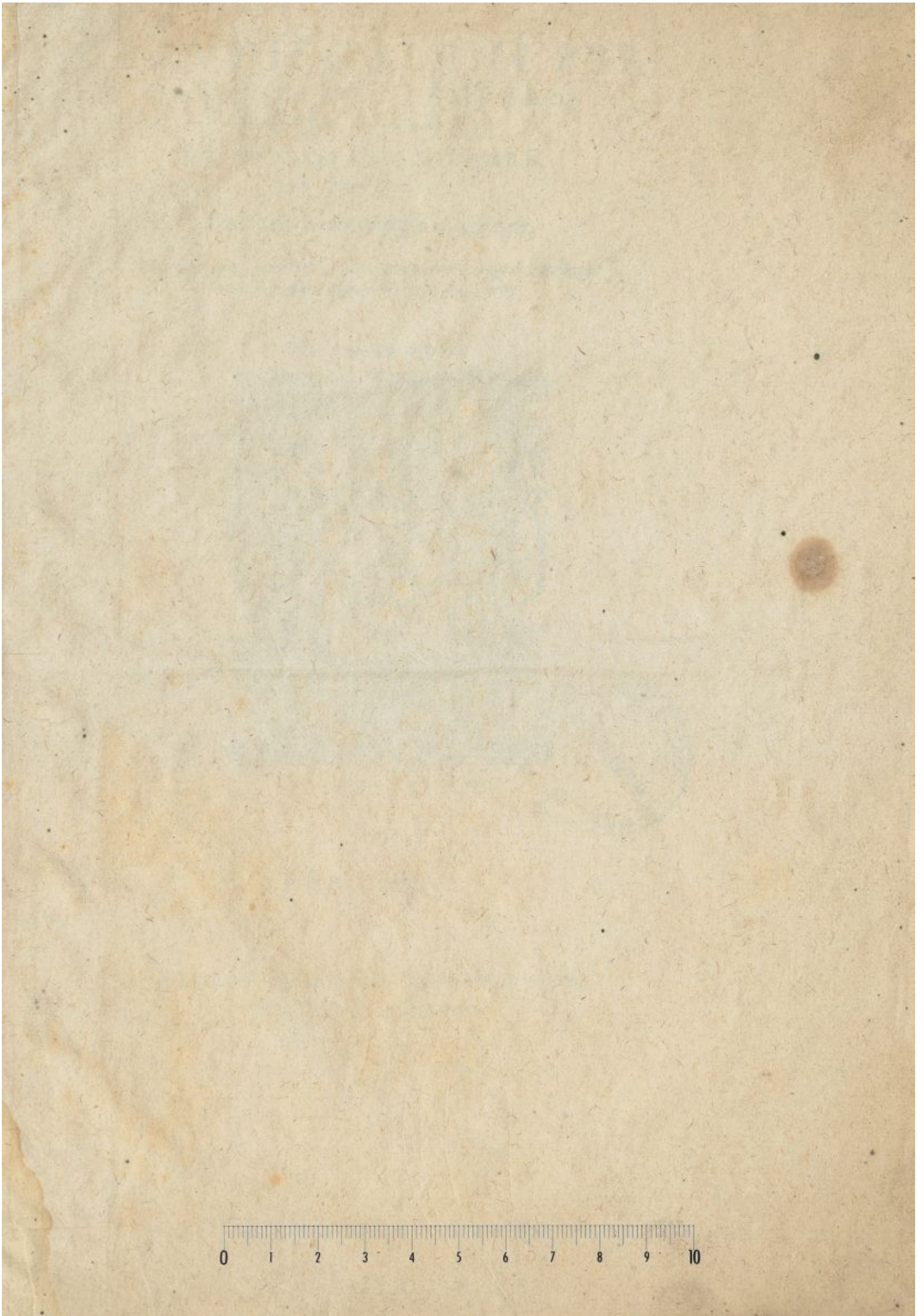
DELECTV. MEDICAMEN.

PRO. COI. BIBLIOTEC.
PHARMACOPOR. V.
VRBIS. LVETTAE.

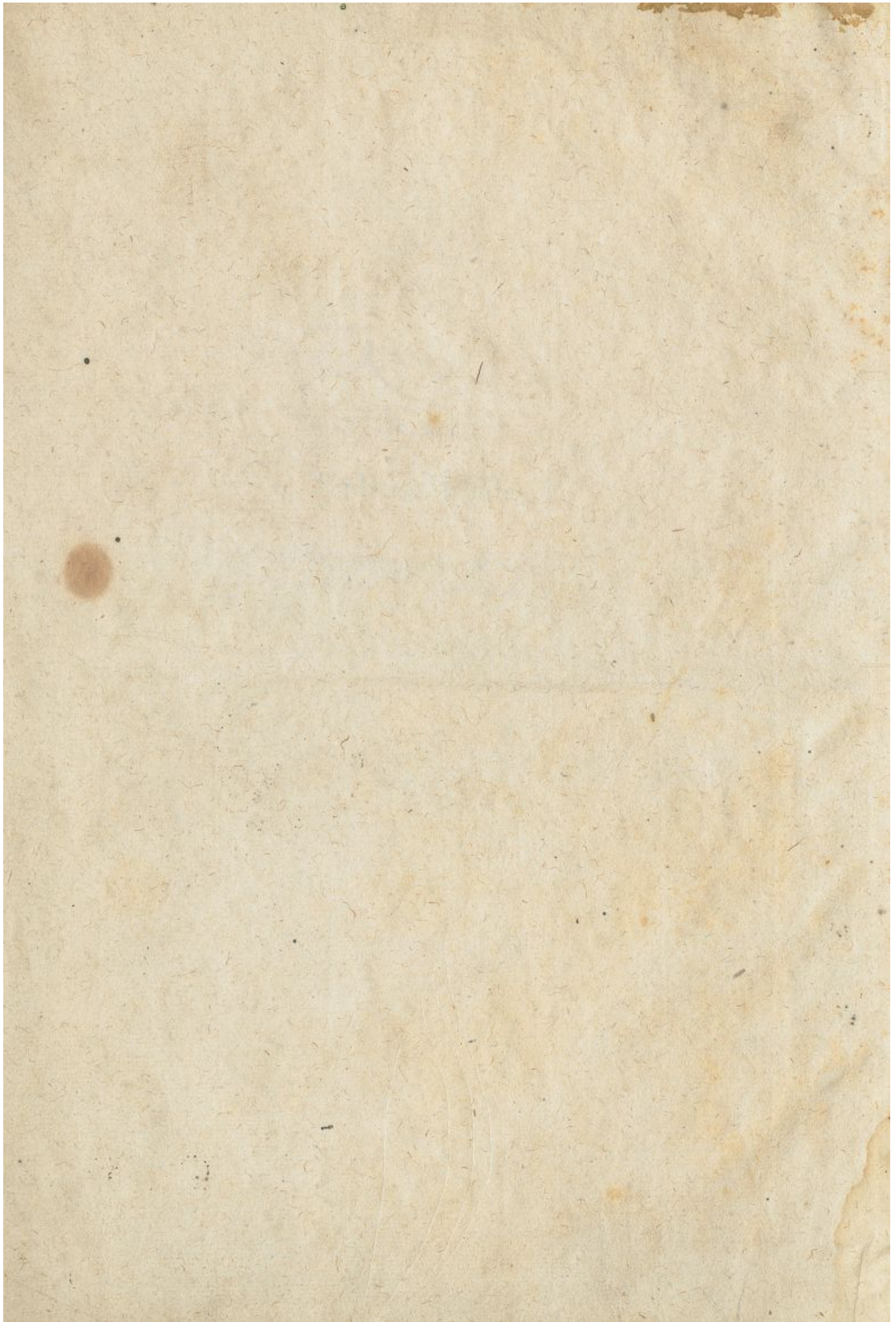

CLAVDII GALENI PER-
GAMENI DE TEMPERA-
MENTIS LIBRI III.
DE INAEQUALI INTEMPE-
RIE LIBER I.

Thoma Linacro Anglo interprete.

*Cum Isagoge in eosdem libros, & scholijs marginalibus longè doctissimis, per
Iacobum Syluium, Regium medicinae professorem.*

Οὗτος ἰδενῶν ἀπέχξ τῶν ἰατρῶν.

Sic perniciosis voluptatibus abste.

PARISIIS.

*Apud Iacobum Gazellum, in uico D. Ioannis Lateranensis,
è regione Collegij Cameracensis.*

1 5 4 9.

CLAVDI GALI PERGAMENI
OPUSCULA
LIBER III

DE INAEQUALI INTERPERIE

LIBER III

DE INAEQUALI INTERPERIE

CLAVDI GALI

DE INAEQUALI INTERPERIE

LIBER III

IN LIBROS GALENI DE TEMPERAMENTIS, IACOBI

SYLVII REGII MEDICINAE PROFES-
SORIS ISAGOGE UTILISSIMA.

Lementa quatuor, ignis, aer, aqua, terra, rerum omnium generabilium & corruptibilium principia, per se tota à suis qualitatibus summis, & corporum celestium motibus confusa, pro mixtionis modo & differentia, res alias atq; alias constituunt: adiuta nunc tota transmutada rei substantia, ut fit in nutritione: nunc formatrice in natura uirtute, ut in animalibus generadis, quæ quidē artifex facta cultas est, & particulas animi moribus accommodas effingit, ne solis qualitatibus formandarū partium causam tribuamus, cū hæ formationis tantū sint instrumenta: formator alius, tum propinquus, ut semen: tum remotior, diuinius cuiusdā originis. Quamq; hæ qualitatū sole per tota alterant ea quibus adsunt, & cū quibus dixi, in alterū essentia speciem transferunt. Ab his, quæ dixi, res omnes sunt, exempli gratia: hæc os, illa caro, alia uena, alia arteria, & ceteræ res, id quod sunt, sunt, pro cuiusque ipsarū temperamenti proprietate & differentia. Vnde tot similarium partium temperamenti differentia sunt, simplices quidē, quot sunt elementa, calidior, frigidior, humidior, siccior. Compositæ uerò, aliæ quatuor, calidior & siccior, calidior & humidior, frigidior & siccior, frigidior & humidior. Quibus accedit princeps omnium quæ temperatissima est. Hæc autē partium similarium sine latitudine eucrasia, & temperatura omnium optima, perfectissimaq; in animalium salte corpore, cogitatione potius usurpatur, quam uerè subsistat: cū nunquā planè sit uisa in animalium corpore: aut si quando usa est in aliquo optima natura prædico, ne minimū quidē tempus sibi similis durauit. Ad eod id corpus multis necessariò ipsum alterantibus, etati ad siccius semper tendenti, sumendis, educendis, admouendis, faciendis, est cōtinuè obnoxium: quæ omni propè momento corpus sic immutant, ut etiam si optimū omnino temperamentū esset sortitum, tamen id diu seruare non posset. Altera est temperatura ab huius absolutæ, summæ, optimæ, perfectione parū deficiens, non tamen eatenus, ut sensu ullo recessus deprehendi possit, qd ad actionē & usum pertinet: sed de qua queri plane non possis, quæ in sanis omnibus temperatis subsistit, & apparet, & pro optima & absolutissima nobis habenda est: & quātō propius ad omnino optimam reliquarum uelut canonem & indicem accedit, tantō perfectior: quātō magis recedit, tantō imperfectior. Ab hac iterum tertia quædā temperatura deficit, nondū tamen tantū, ut animali sit grauis, & actionem aliquam ledat: sed per hanc nobis esse sanis adhuc licet.

Amborum tanta est latitudo (cū prima sit indiuisibilis) quanta est sanis differentia actionū in excessu ac defectu uarietate. Auditionem enim, uisionem, ambulationē, coctionem, & ceteras actiones sani non similiter obeūt, sed hic perfectius, ille imperfectius: cū enim actionū diuersitas temperamenti modū sequatur, quot sunt temperamenti diuersitates, tot functionū differentia. Sic pueri actionibus corporeis, id est, naturalibus, ceteris præstant, idq; magis & minus: ut animalibus, ætas omnis à pueritia usq; ad ipsam à summo uigore remissionē, in qua robur omnibus minuitur. In quibus etiā magna est latitudo & temperamenti diuersitas, cū hic altero sit calidior, frigidior, humidior, siccior. Hæc tamen omnes actiones tam naturales quàm animales bonas per omnes ætates, & dictas temperaturas obire possumus. Ita ut sanorū temperamentū triplex sit: Primum, unde quæque optimum & exactissimū, quod unicū est & simplex, latitudine carens. Nam in omnium rerū genere, quod optimū & perfectissimū est, id unicū est, cū deterius fieri nequeat: uitiosa uerò, plurima. Secundum, mediū, nulli uitio, quod saltem sensu percipiatur, obnoxium: quod pro optimo recipimus. Tertium, est intemperatum, uitioque expositum, & de quo queri possis magis & minus, pro recessu à medio uarietate: in eo tamen sani sumus. Graciles enim & obesi, non admodum tamen, ex contrariis maximè temperamenti facti sani sunt: licet neutrum habitum planè laudemus, sed amborum mediū eusarcum, in quo laudabile similarium temperamentum, & actiones inculpatae. quanquam ne hic quidem habitus corporis medius uerè, & ad unguem perfecta temperie sit: tamē pro inculpato & optimo censetur, quod ad actionē & usum sit sanis: & similibus seruari debet: ut tertium temperamentū, aut uerius intemperies, intra tamen sanitatis terminos contenta, est corrigenda contrariis, ut siccior hūmectantibus, sumēdis, admouendis, educendis, faciendis: & aliæ similiter, non aliter quam quæ morbosa est intemperies, nisi quod

Exemplū huius esse possit Phydias, &c. initio lib. 2. scilicet cult. naturalium.

hæc ualentiora requirit contraria, ob id, quod magis à medio recessit.

Vnde tres in totum, corporis dispositiones in nobis statuendæ sunt, optima nobis cognita de-
terior, & morbosa: quarum omnium magna est latitudo, innumerabileque sunt differentia, ma-
ioris & minoris ratione. Cum autem homo sit animal sapientissimū, & solum eorum quæ sunt
in terra diuinum, & omnium quæ cæli ambitu clauduntur, perfectissimū: ut formam omnium uo-
bilissimam, rationalem animam: sic corpus est sortitus omnium optimè constitutum, idemque sa-
nissimum, quod est similibus cunctis partibus temperatissimum, in calidi, frigidi, humili, sicc
symmetria, seu omnium partium uniuersa substantia inculpata, & partibus organicis omnibus
optimè conformatum, ex similibus omnium magnitudine, numero, figura, situ, connexu inter se
mutuo. Ex quibus actionum integritas solida, & solutu difficilis proficiscitur, ut quæ causis om-
nibus morbofis, externis scilicet & internis fortiter resistat. Igitur inter salubres corporis habitus
quod ad partes similes attinet, unus temperatus, octo intemperati: per intemperies scilicet sim-
plices 4. & cõpositas totidem. Morbi autem harum nulli sunt temperati, sed omnes intemperati,
& tot numero, quot salubres intemperaturæ, hoc est, octo simplices 4. & cõpositi 4.

VARIARUM TEMPERATURARUM ET INTEMPE-
raturarum diuisiones.

Eucra-
sia, id
est bona
tempe-
ratura.

AD PON-
DVS.

In cuius mistura est æqualis quatuor elementorū mēsurā & por-
tio, nec ulla qualitas alteri cõtraria præpoller, sed in ipsarum qua-
tuor medio exquisitè est posita. ut cutis interna & summi digiti
manus, hominis ad iustitiam temperati, in aëre ad pondus tempe-
rato, qualis est Vere medio, & climate quarto Galeno: uel quinto,
Auerro: uel sexto cum Manardo. Cui ad pondus temperatus dici-
tur homo, partibus suis omnibus temperatissimus, si inueniretur.
hæc tamen cutis omnium mundi rerum exactissimè media est, ca-
lida tamen sentitur, quia animalis pars est, ac uiuit, alioqui non
magis calida, quàm frigida sentiretur: ut neque cætera ad pondus
temperata, id est, inter utranque quatuor qualitatū prima-
rum contrarietatem exquisitè media. Huc pertinet, quod Galenus
docet lib. I, temper. Medium temperie in toto animalū genere esse
hominem. Mediumque, ut in hominū specie, esse eusarcon. i. qua-
dratum, qui nec crassus, nec gracilis, nec calidus, nec frigidus ap-
pellatur, nec alio quouis nomine excessum uel defectum significan-
te: supra què quisquis fuerit, is prorsus calidior, frigidior, humi-
dior, sicior fuerit. Hanc uerò æqualitatem ad pondus nō elemen-
torum mole & pondere metimur, sed uiribus & efficacia. Nam
terra plus quàm aliorum elementorū, partes corporis nostri sortitæ
sunt: & ignis magna moles, minus grauis quàm terræ portio minima,
quæuis igne ponderare non liceat, ut Esdræ lib. 4. cap. 4. Medium
igitur elementorum ad unguem & exacta æqualitate & in tota
substantia temperatū, uerè ac prorsus quod pondere temperatū di-
citur, ex partibus elementorū uiribus prorsus concretū intelligitur.

AD IVSTI-
CIAM.

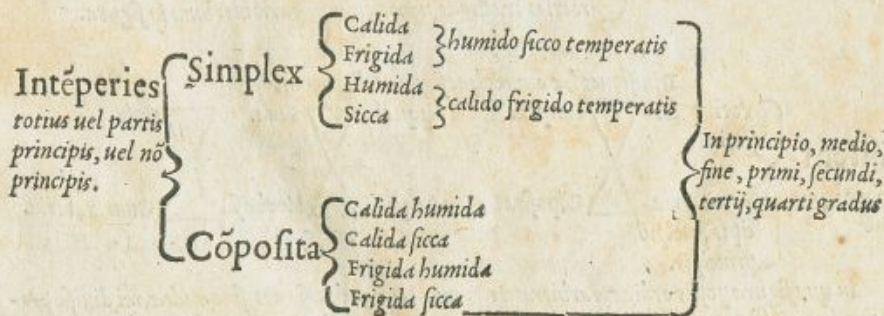
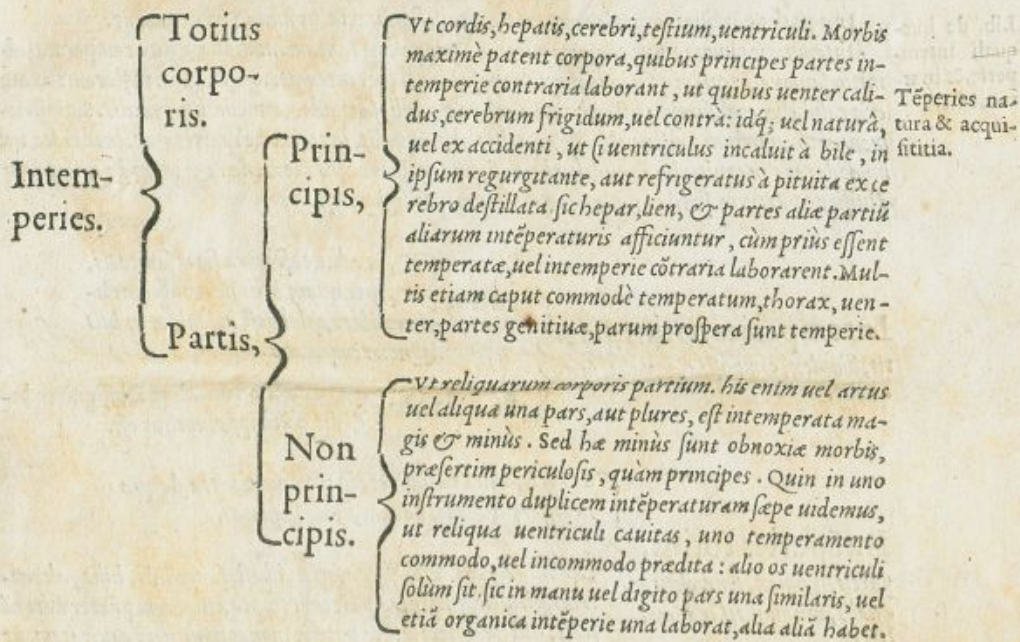
In qua elementorum quatuor mistio ferè inæqualis, sed omnibus
corporis sic tēperati actionibus probè obeundis idonea, ut in homi-
nis tēperati corpore toto, & intēperati, sani uel morbosi, quibusdā
partibus in temperato animali, & planta cuiuscūque generis (in-
quoque enim horum genere unum potest esse temperatū) etiam si
frigidiss. sit natura, ut cicuta, papauere, hyosciamo, mandragora. in
quibus tamen omnibus, dum uiuunt, calidum præpoller frigido. Sic
cutis manus temperati, ad pondus temperata, dici etiam tempera-
ta ad iustitiam potest, quod sic quatuor qualitatibus æquali por-
tione mistis, idonea maximè efficiatur suis actionibus obeundis, id
est, tactui, & apprehensioni, ut pulchrè probat Galenus primo li-
bro de usu partium.

Corpus autem quod ab illo undequaque optimo parum recessit, & pro optimo accipimus,
præserim

præsertim est in adolescentia, & regione temperata: in cæteris ætatibus & regionibus est im-
 perfectius. Nam infans calidus & præhumidus: uir iam calidus & siccus: declinans minus cali-
 dus & siccior: senex frigidus & siccus. Tale etiam temperamētum in utraque oppositōne mediū
 inuenitur in ipso uigore præcipuo ætatis, eius qui à prima genitura humidus fuit, & modicè cali-
 dus. Nam ut hæc in senio frigida sicca fiat, transit à contrario in contrarium per medium in ipso tē-
 pore præcipui uigoris. Ad quem modum omnes corporis partes aliquando esse possunt temperatæ
 etiam ad pondus. Nam ossa fœtus uel in utero, uel mox à partu, dum scilicet adhuc cerea sunt, &
 flexi formariq̃ue facilia, quid prohibet tunc temperata ad pondus dicere? Quod si est, cor, hepar,
 & partes reliquæ esse aliquando possunt ad pondus temperatæ, dum calidæ, humidæ (omnibus
 enim origo est ex femine & sanguine, calidis & humidis nostris principiis) ad frigidum siccū per
 medium transeunt. Nisi prius spermaticas euasisse frigidas uel, quàm humidis & siccis mediæ fi-
 ant: ita ut simul quatuor qualitatū equalitas in illis nō sit, sed prioris cōtrarietatis primò, deinde
 etiā posterioris. Quæ igitur substātia dicitur eucratos, id est, tēperata, ex contrariis æqua prorsus
 portione cōeuntibus cōstat: quæ uerò ab hac deficit, uel superat, superatis nomine dicitur, scilicet
 hac calidior, frigidior, humidior, siccior. Animal uerò uel plantam eucraton cūm dicimus, contra-
 ria inter se simpliciter nō cōparamus, sed ad naturā animalis, uel plāæ referimus, ut equus, homo,
 ficus, uitis temperata, quum eorum quodque pro sua natura affectum est, & tale est, quale maxi-
 mē naturā esse dicitur. id quod externis functionibus ipsis intelligitur, ut si ficus ficos, uitis race-
 mos optimos & plurimos ferat: equus sit uelocissimus, homo prudentissimus.

Initio lib. 6.
 Iani, tuēdæ.

Lib. 6. sanita- Intemperies quaelibet sola & simplex diu durare non potest, sed necessario sibi statim asciscit alte-
 tis tuenda: & ram. Ob id plerique medici quatuor tantum temperaturas putarunt: easque compositas: simpli-
 lib. 1. tempe- ces negarunt: Nam calida humiditatem semper absorbendo, siccam parit: frigida dum humoris ni-
 rament. hil absorbit, humidam: sicca per atates quibus augetur animal, calidius ipsum semper reddit: qui-
 bus animal declinat, refrigerat, & solidis animalis partibus excrementorum copiam colligit.

**Intem-
 pries totius, par-
 tis, simplex, com-
 posita.**

Aequalis, { Cùm in aliquam intemperiem simplicem uel compositam
 seu par & si- equaliter uerse sunt partes, ut in cancrena, aequè calida &
 milis. humida: uel corpus uniuersum, ut in febre hectica, omnes
 partes spiritosæ, carnosæ, solidæ, sunt calidiores & sicciores
 suo temperamento: peior est inquali: pessima quæ ualida est,
 præsertim frigida sicca, quia uita contraria, & morti pro-
 xima.

**Inæqua-
 lis.** { **Totius,** { ut in omnibus febribus, exceptis hecticis: in
 { hydropre, anasarca.
 { **Partis,** ut in tumoribus præter naturam.

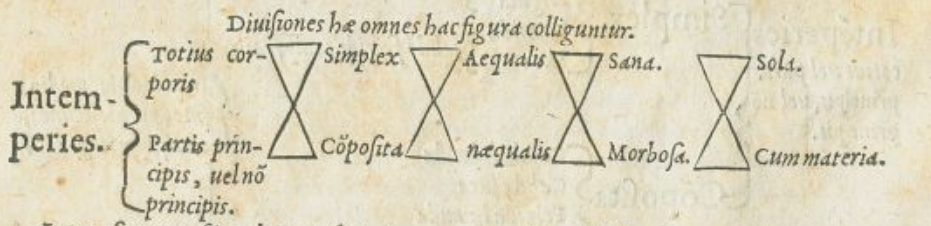
Lib. de inæ- Inæquales partium corporis temperatura tam sunt uaria, ut numerari nequeant.
 quali intem- Intemperies in omnibus corporis partibus par, calida tantum humido & sicco temperata, ab
 perie, & in ar- initio sanior est, quam quæ in utraque oppositione habet intemperiem. Eadem in florenti atate
 te medic. erit calida sicca, absorpta humiditate à calore, & biliosa euadet, & omnino gracilis. Sic instru-
 mentalium partium constitutio, est æqualis uel inæqualis, in totius uel partis &c. moderata uel
 immoderata magnitudine, multitudine, figura, positione, connexione. & idem de unione &
 diuisione partium simularum & organicarum intelligi potest.

**Intemperies totius, par-
 tis, simplex, composita, æqualis, inæ-
 qualis.**

Sana, { Quæ adhuc est intra fines sanitatis,
 & per quam actiones consuetas li-
 cet obire, qualis est in sanis omnibus
 non temperatis.

Morbosa, { Quæ actionem aliquã insigniter le-
 dit, ob id ipsa morbus est.

Intemperies totius, { SOLA, à nuda qualitate in partem recepta, de qua
 in differentiis morborum, ut de sequenti.
 partis, simplex, composita, æ- CVM AFFLV XV materia, id est, sanguinis, bilis, alteru-
 qualis, inæqualis, sana, mor- trius, pituitæ, quæ intra partem recepta, tumorem præter naturã
 bosa. facit, qui neminem latere potest. In magnam uero cavitatem, ut
 arterias tracheas, uentriculum, parit morbum in figura.

In qua figura possis ordinem arbitrato tuo mutare, cùm diuisiones sint multæ, rei diuise pro-
 pmodum aequè propinquæ: & quod postremum est aut medium, collocare primum, & contra.
 Vnde numerosissimæ intemperaturarum differentiæ sunt: in quaque infinitum est, quantum
 per

per magis & minus uariatio fiat. Adde quod temperatura ad pondus, & ad iustitiam potest esse equalis & inaequalis: nisi quod in homine equalis ad pondus inueniri nequeat, ut ante probauimus: in aere, oleo, & aliis possit.

Qualitates primae } Caliditas } Prima }
 } Frigiditas } } oppositio, seu contrarietas.
 } Humiditas } Secunda }
 } Siccitas }

Calidum, frigidum, humidum, siccum. }
 } CORPVS habens caliditatem, frigiditatem, humiditatem, & siccitatem.
 } QUALITAS sola, scilicet caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, ut album, id est res alba, uel albedo: & alia per multa similiter pro corpore ea qualitate praedito, uel pro ipsa qualitate.

Calidum, frigidum, humidum, siccum corpus. }
 } PER SE, secundum se, primo, primario, ex sua natura, ex sua & propria facultate & potentia, immediate, calfaciens, refrigerans, &c. quod sua & naturali caliditate, frigiditate, à principio ad finem quoadu applicatum est, magis semper calefacit & refrigerat, ut aqua potabilis, & dulcis, sincera, summe frigida, quamdiu admouetur, semper refrigerat hominem quadratum, intemperiem calidam, simplicem & solam, sanam & morbosam, & ceteras intemperaturarum differentias ante explicatas. Pyrethrum sincerum & solum, & similia, quadratum hominem, intemperiem frigidam, simplicem & solam, sanam & morbosam, & ceteras eius differentias seu corpus his differentijs praeditum semper calfacit: Compositam uero, & cum materia, aqua illa per accides calfacit densata cute: Pyrethrum per accidens calido humore digesto refrigerat. Addidi sincera, quia quod calidum, frigidum, exploramus in sano, neutro, & aegro corpore, omnis alterius substantiae mixture careat oportet, & expers sit alienae caliditatis, aut frigiditatis: ne rei per se calidae, aut frigidae naturam facultatem ascititia qualitas adulteret. Nam aqua calfacta quodammodo composita est: limosa, marina, aluminosa, sulphureosa, & similes plane sunt compositae. Sic pyrethrum niue refrigeratum, quodammodo compositum.

PER ACCIDENS, ex accidenti, per aliud, secundo, mediate, non ex sua natura, aut facultate, calfaciens, refrigerans, &c. ut aqua summe frigida cuti affusa, pauco tempore post ablationem, refrigerata, contracta, & densata cute, ac reuocato calore, calfacit quadratum aestate media, non quidem primo & per se, sed secundo, & per caloris ad cutim reuocationem. Sic calida tumoribus calidis affusa, calfacientem humorem in uapores à suo calore uersum digerendo refrigerat. Aph. 21. lib. 1.

Calidum calore } suo & naturali, ut piper.
 } Acquisitio, & ex accidente, seu per accidens, ut aqua calfacta Per accidens
 } quae tamen per se calefacit. Vti res frigida naturali frigore, ut a- bifariam dici-
 } qua: & frigore acquisitio, ut refrigerata in niue omnia, per se tur.
 } refrigerant. i. Primo

Cap. 5. lib. 3.
simpl.

Calidū,
frigidum, hu-
midum, siccū,
per se, & ex
sua natura
corpus.

Modi duo po-
tentiae tradū-
tur Aristoteli,
cap. 5. lib. 2. de
anima, ab his
parū diuersi.

Energia,
id est, actu

Hoc modo cōtraria di-
ci possunt de ipsis ani-
malibus speciatim in-
ter se collatis, respectu
tamen diuersorum, nō
eiusdem, ut.

Hoc modo animalia calida, humida dicta sunt ueteribus, non propriae temperatu-
re gratia, & sermone absoluto, imō collata ad plantas, & seipsa demortua, qui-
bus sunt calidiora.

Potentia, seu pote-
state, seu in futuro tempore,
id est, quod nondum tale actu
est, quale dicitur, sed tale po-
t est esse, si extrinsecus non im-
pediatur.

1. Primò, sincerè, absolutè, absoluto sermone, simpliciter, sum-
mè, gradu summo, elementum solum ignis, aër, aqua, terra: quæ
immistas & summas qualitates sola habent, ipsa que sincera, im-
mista, à mistione aliena & simplicia sunt. Cætera corpora ex his
mists constant, nullumq; ipsorum prorsus calidum, frigidum, hu-
midum, siccum inuenitur.

2. In uictoria, exuperantia, excellentia, excessu, ex contrariis
in uicem mists constans, sed uincens ac præpollentis in mistura
qualitatis nomine uocatum: quod scilicet calidum largius habet,
frigidum parcius, calidum uocamus: & contra, quia contrarium
in mistione uincit, & eius maior est portio. Sic homo, equus, bos,
canis, & cætera animalia & planta, calida nobis uocatur, quòd
in his maior sit portio calidi, quàm frigidi. Sic sanguis, pituita,
adeps, unum, mel, oleum, & similia, humida, (nisi sanguinem,
ut uer, mauius temperatum dicere) & os, cartilago, unguis, pilus,
sicca: quòd illa humidi, hæc sicci maiorem sunt sortita portionem.
Idem calidum, frigidum, humidum, siccum, absoluto sermone in-
terdum dicitur, id est, nulli priuatim collatum: ut canis absoluto
sermone animal est siccum, prout cuiusdam opinio est.

Hoc calidum, frigidum, humidum, siccum in excessu philoso-
phis duplex, mole & qualitate: ut puer calidior est iuene, co-
pia calidæ substantiæ: iuuenis calidior puero, qualitatis effectū,
& caloris acrimonia.

3. In collatio-
ne. i. calidius,
frigidius, hu-
midius, siccus.
1. Ad symmetrum, & mediocre aliquod
sui generis, ut homo cum leone comparatus:
uel suæ speciei, ut homo ætate florens, cum
puero.
2. Ad quoduis obuium, ut genus, speciem,
indiuuiduum quodcumque.

calidus, homi-
ni & sibi mor-
tuo: frigidus,
leoni: humi-
dus formicæ:
siccus homini.
collatus, uel cani alteri fri-
gido, calido, sicco, humido.

1. Maximè, propriè, in quo natura suo pte im-
petu in actum propensa est, si nihil extrinsecus
impediat, & motus initium acceperit, ut pyre-
thrum, castoreum calida sunt potestate: hyoscy-
mus, cicuta, frigida sunt potestate, quòd in his fa-
cultas quædam sit, & causa effectrix caloris, aut
frigoris, ubi illius uel huius initium à calore no-
stro acceperunt. Quomodo homo dicitur sciens
& rationalis, quia sua pte natura est capax scien-
tiæ & rationis.

2. Causa materialis continens & propinqua
faciendæ rei, ut sanguis est potestate caro, quia
minimam exigit mutationem, eamque propin-
quam, ad carnis generationem. Humida exhala-
tio potestate est flamma, uapor potestate est aër.

CLAVDII GALENI PER-
GAMENI DE TEMPERAMEN-
TIS LIBER PRIMVS.

75

Thoma Linacro Anglo interprete.

10 **C**onstare animalium corpora ex calidi, frigidi, sicci, Definiendum primò, post diuidendum.
humidique mixtura, nec esse horum omnium parem Ordine compositorio elementis succedit ipsorum mistro.
in temperatura portionem, demonstratum antiquis
abundè est, tum philosophorum, tum medicorum
præcipuis. Diximus autem & nos de iis, ea quæ probabilia sunt
visa, alio opere: in quo de iis, quæ Hippocrates constituit elemen-
tis egimus. Hoc autem opere, quod illi ordine succedit, omnium
15 temperamentorum differentias, quot hæc, qualisque sint, siue ge-
neratim quis, siue membratim diuidat, inuenire docebo. Su-
mamque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cùm
nanque ex calidi, frigidi, sicci & humidum temperatura conflari
corpora dicunt, de iis, quæ summo gradu sic se habent, ipsis scili-
20 cet elementis, aëre, igni, aqua, terra, intelligendum aiunt. Cùm
verò animal, stirpemve calidam, humidam, frigidam vel siccam
esse: non item. Neque enim vllum animal, aut calidum in sum-
mo esse posse, vt est ignis: aut in summo humidum, sicut est aqua:
pari modo nec frigidum, siccumve in summo: sed ab eo quod in
25 mixtura præpollet, appellationem sortiri: vocantibus nobis id
humidum, in quo maior est humiditatis portio: siccum, in quo
ficcitatis. Ita verò & calidum, in quo calidum frigido plus valet:
frigidum verò, in quo frigidum calido præstat. Atque hic qui-
dem nominum vsus est. Nunc de temperamentis ipsis agen-
30 dum. Eorum igitur, qui tum Medicorum, tum philosophorum
maximè illustres fuere, plurimi sanè opinati sunt, humidum ali-
quod calidumque temperamentum, ab humido & frigido di-
uersum esse: ac tertium ab his, siccum & frigidum, diuersum à sic-
co & calido. Nonnulli tamen eorum humidum simul ac frigi-
35 dum temperamentum quoddam esse affirmant, atque etiam ab
hoc alterum calidum siccumque. Nō tamen aut humidum simul
& calidum, aut frigidum pariter & siccum temperamētum esse.
Neque enim posse 1. aut humiditatem cum abundante calore cō-
sistere: 2. aut cum frigiditate, ficcitatē: 3. quippe absumi à cali-
40 do, cū superat humiditatem: itaque fieri, vt calidum simul &
A siccum

ficcum corpus euadat. 3. Eandem, vbi imbecillus in corpore calor est, incoctam, imperfectamq; manere: quo fieri, vt calido vincente, sequatur siccitas: frigidus superante, humiditas. Atq; ij quidem his rationibus nixi, duas tantum esse temperamentorum differentias opinantur. Qui verò ea quatuor autumant, bifariam his 5 contradicunt. Alij statim * id quod primum petunt negantes: nepe quòd necesse sit, humorem à calido superante digeri. Alij contrà, id quidem assentiuntur, sed alia ratione dissentiunt. Ac priores quidem calidi munus esse, vt calfaciat, assueverant: frigidi, vt refrigeret. sicuti rursus ficci, vt siccet: & humidi, vt humectet. Proinde 10 corpora, quæ calida siccaque naturà sint, quemadmodum ignis, ea quatenus calida sunt, excalefacere: quatenus sicca, siccare. Quæ humida calidaque sunt, velut calens aqua, hæc non humectare modò, sed etiam calfacere posse semper, vtraq; qualitate hic quoque vnum opus, idque * proprium, obtinente. Haudquaquam 15 igitur concedere se si quid calfaciat, idem protinus & siccare: imò si calori humiditas sit adiuncta, non calfacere modò, sed etiam humectare, quemadmodum balnea dulcium aquarum. Sin sicuti calidum, ita etiam ficcum corpus sit, veluti ignis, statim id tum calfacere, tum verò siccare. Non tamen id calori referendum 20 acceptum, sed siccitati, quæ simul est coniuncta. Admonent autem hoc loco nos de his, qui sub æstiuo Sole diutius sunt versati, atque ita, vt credibile est, arefacti, ac totum corpus ficcum squalidumque habent, intolerabiliterq; siciunt. Quippe remedium his expeditum, & facillimum dicunt, nò modò si biberint, sed etiam 25 si calidæ & dulcis aquæ balneo vtantur, tanquam humiditate, siue ea cum frigore sit, siue cum calore, suum munus obire valere: quippe humectare ea quæ contingit. Ad eundem modum & siccitatē semper aiunt siccare. Boream enim qui ficcus & frigidus sit ventus, omnia siccare ac refrigerare. Idq; esse dictū ab Homero, 30 Vt verò humetētem desiccet protinus agrū Autumnī Boreas: pari modo & papaueris * lachrymam, & alia sexcēta pharmaca siccare pariter & refrigerare. Itaq; nò esse necessarium, si quid frigidum est, idem protinus & humidū esse: nec si quid calidū, idem statim & ficcum. Neq; igitur calidum temperamentum necessariò esse 35 ficcum: imò posse aliquando in animalis temperamento calidum quidem plus valere, quàm frigidum: & humidum, quàm ficcum. Quinetiā tum generationē, tum alterationē, tum * mutationem, ex contrariis in contraria fieri. Quis enim est, qui si dixerit album alteratum demutatūque esse, propterea qd factum sit calidum, 40 non

* τὸ πρῶτον ἀξιωμα. Ponentium duo tantum temperamenta confutatio duplex, prior tribus argumentis in tria horum errata.

* ἀκαθάρτου.

Aqua quantumvis calfacta, semper summè humectat.

Causæ & remedia sitis. cap. 30. lib. 1. simpl.

* ἔστιν, unde & ἔστιν dicitur.

* μεταβολῆς, ποσὸν ὁρῶν, hoc est, lationem uocat in fac. nat. Hæ tres tantum simplices motus species initio fac. natural.

non fit ridiculus? Cùm postulet ea oratio, non eã quæ est in calido
 & frigido oppositionem: sed quæ est in colore, mutationem. Mu- Quæ opposi-
ta sunt Ari-
stoteli in
prædicamen-
tis, contraria
sunt Hippo-
crati, Platoni
& Galeno.
 tatur enim quod album est, in nigrum: & quod nigrum est, in al-
 bum. Rursus quod calidum est, in frigidum: & quod frigidum
 5 est, in calidum. Ad eũdem modum, & quod humidum est, in sic-
 cum: & quod siccum est, in humidum. Quippe si dicas alteratum
 corpus esse, propterea quòd cùm prius esset humidum, nunc fit
 album: vel cùm prius esset siccum, nunc fit nigrum, parum com-
 pos mentis videaris. Sin quod prius erat humidum, nunc factum
 10 est siccum: aut quod prius erat nigrum, nũc effectum album: aut
 etiam ex calido frigidum, aut ex frigido calidum, utique sapere,
 & conuenientia dicere censearis. Quod enim mutatur, quatenus
 mutatur, eatenus cedere in contrarium debet. siquidem factus est
 hic, aut fit musicus, ex non musico, dicimus: & grammaticus, ex
 15 non grammatico, & rhetor, ex non rhetore. Ex musico verò grã-
 maticum, aut ex grammatico musicum: aut ex alio quod diuersi
 fit generis, fieri aliquid dicere, sanè est absurdum. Potest enim qui Contrariorũ
nomen Hip-
pocrati &
Galeno &
hic, latius pa-
tet q̃ Aristoteli.
 prius erat grammaticus, nunc musicus esse: utiq; si musicen gram-
 maticæ adiecit, nec grammaticen abiecit. Atque si quid acquisi-
 20 uit priore etiam manente, cui non patet, non esse alteratum in eo
 quod manet? Ita non ex grammatico factus est musicus, quippe
 nunc etiam grammaticus est: sed ex non musico, musicus. Non
 enim potest, postquam musicus est factus, etiam non musicus ma-
 nere. Cùm igitur omnis mutatio, & ab contrariis, & ex contra- Perit quodq;
à cõtrario in
contrarium
lib. 3. Meth.
 25 riis fiat in contraria, manifestum est, etiam humidum si quatenus
 humidum est, mutetur, tum ipsum siccum iri: tum quod id sic-
 cet, siccum dicendum esse. Desinant igitur, inquit, dicere, non
 posse calidum & humidum temperamentum esse. quippe cali-
 dum simul & frigidum esse idẽ temperamentum, aut humidum
 30 & siccum, non potest: cùm fieri nequeat, ut in eodem corpore
 contrariæ qualitates vnà consistant: humidum verò simul & ca-
 lidum, prætereà frigidum simul & siccum, profectò in eodem
 consistere possunt: sicuti tum ratio ipsa monstrauit, tum quæ pau-
 lò suprã proposita sunt exempla. Ac talis quidem est prioris pro-
 35 positarum partium oratio. Altera pars negat alienum à ratione
 esse, etiam si calidum efficacissimum è quatuor sit, ita ut non in Confutatio
posterior.
 frigidum modò, sed etiam in humidum agere possit: esse tamen
 temperamentum quod calidum sit, & humidum: utique cùm in
 primo statim animantis ortu, humoris simul calorisque copia in
 40 idem coëat. Ratio verò horum non illud efficit, quod nequeat
 A ij aliquando

Ponentium
duo tantum
temperame-
ta rationes
male conclu-
dunt.

Quatuor so-
lum esse tem-
peramenta,
eâq; compo-
sita ponentium
rationes.

* τὰς ἀνάσεις.

Temperatura
æqualis &
media, reli-
quarum uelut
canon & in-
dex, male ab
omnibus his
omissa.

aliquando in eodem corpore humidi plus esse, quàm sicci: & cali-
di quàm frigidi: sed quòd sub eiusmodi statu durare perpetuò nò
possit. Quippe digesto semper per calidum humore, spatio etiam
siccum corpus effici, atque ita pro calido & humido, calidum sic-
cumque reddi. Iam hoc ipsum, quod calidum & siccum est reddi-
tum, procedente tempore frigidum siccumque fore. Vbi enim om-
nem eiusmodi corporis humorem calor absumpsit, ipse quoq;
(inquiunt) marcescere inde incipit, destitutus scilicet alimento,
quod ipsum accenderat. Neque igitur mirum putant, tum inter
initia statim ut gignitur animal, conuenire in idem, aut humidum
plus sicco, aut calidum plus frigido: tum temporis processu, quod
prius erat calidum, & humidum temperamentum, postea posse calidum
esse & siccum: eque ut postea quæ sicca erat calidaque temperies,
vbi calor ipse extinctus est, frigidam siccamque euadere. Ergo esse
quidem aliquod temperamentum quod calidum sit & humidum: 15
ac rursus aliud quod frigidum sit & siccum, ex istis confirmant. Non
posse autem temperamentorum differentias plures esse quàm qua-
tuor, ex his docere conatur. Cum enim quatuor statuuntur qua-
litates, quæ in se agere inuicem pati que possint, (nempe calor, frigus,
siccitas, humiditas) oppositiones existere duas: alteram in qua ca-
lidum aduersatur frigido: alteram, in qua humidum pugnat cum
sicco. Eoque quatuor, non plures effici coniugationes. Quippe sex
fieri, ex quatuor inter se copulatis, coniugia: quorum duo subsistere
non posse: cum neque humidum pariter & siccum, nec calidum si-
mul & frigidum, dari corpus possit. Reliquas igitur esse quatuor 25
temperamentorum coniugationes, duas humidas, & duas siccas:
atque has calore frigoreque diuisas. Hæc sunt, quæ elegantissimi eorum
qui ante nos fuere, tum Medicorum, tum Philosophorum, de his
dixere. Quæ verò mihi prætermisisse videntur, nunc adicienda
reor. Vnum igitur & primum id est, quod temperatam naturam, 30
quæ tamen non virtute modo, sed etiam viribus, reliquis præstat,
non aduertunt: imò tanquam nulla sit, prorsus omiserunt. Quan-
quam ne loqui quidem de reliquis aliquid sine hac potuerunt. Qui-
ppe quod vel in calida temperie, calidum præualeat frigido: vel in fri-
gida temperie, frigidum præstet calido, id ne intellexisse quidem 35
est, nisi prius ponatur eucratos siue temperata: neque enim aliò quàm
ad hanc temperatam naturam sunt intenti: cum sanitatis tuende
victum inuestigant, calidius iusto corpus iubentes refrigerare,
vel frigidius exalfacere, vel rursus humidius siccare, vel siccus
humectare: scilicet quòd temperatum quendam mediocrémque 40
statum

statum efficiant, id quod minus est, ei quod exuperat, semper
 æquantes. Ergo quem assidue sectantur, & quò semper respicien-
 tes intemperatos status corrigunt, hunc ego quidem primum om-
 nium statum censuerim. Hi verò, tantum abest vt eius vel me-
 5 minerint, vt etiam totum prætereant. At non præterimus, in-
 quiunt ex his aliqui: in calido enim & humido comprehenditur.
 Et quomodo non quinque esse in totum temperamenta dixistis,
 sed quatuor, si modo optimum non omisistis? Quippe duorum
 alterum, aut ex intemperatis statibus necesse est vnum esse omis-
 10 sum, aut ipsum temperatum. Atque ego quidem ex his quæ sta-
 tuunt, temperatum ipsis prætermisum certò scio. Vbi enim cali-
 dum & siccum, vel frigidum & humidum, vel aliud quoduis tem-
 peramentum nominat, non vtique *summas à nobis intelligi qua-*
 litates postulant: imò ex iis quæ superant, fieri appellationes vo-
 15 lunt. Quòd si temperatum statum omitti nolunt, certè reliquo-
 rum aliquem omisisse conuincuntur. Sit enim sicut ipsi volunt,
 temperatus status is, qui calidus est & humidus: omissus igitur il-
 lis planè est is, qui frigidus intemperamento aduersetur & sicco:
 nempe in quo humidum præpolleret & calidum. At idem, in-
 20 quiunt, is est. At qui fieri potest, vt simul exuperet calidum, & nõ
 exuperet? & superetur frigidum, & non superetur? Si enim tem-
 peratus status est, neutrum alterum immodicè exuperat: sin in-
 temperatus, necesse est exuperet altera oppositionum pars. At
 hoc ipsum, inquit, temperati status proprium est, vt in eo cali-
 25 dum præstet frigidus: & humidum sicco. Quippe si frigidum mo-
 dicè quidem vincat, non esse commodum temperamentum: sin
 amplius exuperet, iã vtique morbum existere: æquè vt si vehemè-
 ter exuperet, mortem. Ad eundem modum de sicco iudicandū.
 in principio quidem existere intemperiem: si amplius augeatur,
 30 ægritudinem: si plurimum exuperet, mortem. Ceu verò de cali-
 do & humido non idem sit iudicium. Quis enim non dicat, vbi
 vel calidum frigidus, vel humidum sicco paulò quidem plus valet,
 intemperiem ita fieri: vbi ampliter exuperat, morbum: vbi pluri-
 mum mortem? Siquidem eadem est vtrobique ratio. Alioqui nec
 35 qui calidi humidi que immodicè status sunt, eos vitio demus: nec
 qui calidi morbi cum humore immodico cōsistunt, eos esse mor-
 bos fateamur. Has quidè & eiusmodi obiectiones diluentes qui-
 dam Atthalenses Athenei sectatores, negant aut calidum humi-
 dum que statum vitio dandum, aut morbum vllum inueniri, qui
 40 calidus sit & humidus: sed omnino, qui vel calidus sit & sicco, vt

*Contraria
 nõ sunt simul
 uera.*

*Calidi hu-
 midi, morbis
 putridis ob-
 noxij postea
 probantur.*

febris: vel frigidus & humidus, vt aqua intercus: vel frigidus & siccus, vt melancholia. Faciunt hîc & de anni temporibus mentione. quorum hyemem frigidam esse atque humidam dicunt: estatem, calidam & siccam: autumnum, frigidum & siccum: Ver autem tū temperatum, tum verò calidū humidumq; appellant. Ad eundē 5 modum & ex ætatibus puerilē quidē temperatā esse, tum verò calidam humidamq; . porrò indicari autumant eorū * temperie ex naturalibus actionibus, quæ illa ætate maximè sint firmæ. Sed & mortem aiunt animantium corpora ad frigidum siccumq; perducere. quippe mortuos Græcè ἀψυχους vocari, quasi nihil humecti in 10 se habentes: vtpote tum caloris abitione eo exhaustos, tum frigore rigentes. Quòd si, inquiūt, mors talis est naturæ, certè vita cum sit illi contraria, calida est & humida. At verò si vita, inquiunt, calidum quiddam atq; humidū est, omnino quod illi simillimum temperamentum est, id optimū necessariò est. quod si est, neminē 15 latet idem quoq; temperatissimū esse. Sic in idem recidere calidū humidūq; statū cū tēperato: nec aliud esse tēperatū, siue eucraton statū, q̄ caliditatem simul & humiditatem pollentes. Atq; Athenæi quidē sequaciū hæ sunt rationes. Videturq; & Aristotelis Philo- 20 phi, & post eum Theophrasti, & Stoicorū, eadem esse quodāmodo sententia. ita testiū quoq; numero nos territāt. Ego verò quæ admodū Aristoteles de calida humidaq; tēperie senserit, in progressu, si res postulet, fortasse explicabo: videntur enim eū nō rectè accipere. Nunc id agā, vt eos qui sic sentiunt, in quo se ipsos fallant, doceam: mox rem totam in vnū coactā caput, demonstrē. 25 Cū enim calidum & humidum, atq; etiam eucraton existimant Ver esse, hîc se manifestè decipiūt, Nam neq; humidum est, sicut hyems: neque calidum, sicut æstas, quare neutrum immodicè: cū tamē ipsis autoribus excessum quendā indicet quoduis taliū nominum. Bifariam autem sunt decepti: primū quidē, q̄ in qua- 30 tuor anni temporibus quartā tēperamentorū cōiugationē inuentam omnino volunt: deinde, q̄ id ea ratione cōcludunt, q̄ sit hyeme quidē calidius: æstate verò humidius. Verū nec quartā in temporibus anni statuere temperamenti cōiugationē est necesse, nisi etiam talis appareret & cōtulisse id cū temporibus vtrinq; positus: 35 non magis id humidū & calidū, q̄ frigidū probat & siccum. Si enim calidum humidumq; excessus cuiusdam nomina sunt, nō potest, nec ipsis quidem autoribus verum esse, quò Ver in omnibus mediocre sit. Si autem eò q̄ æstate humidius est, hyeme verò calidius, idcirco humidum est & calidum: quid causæ est, quo minùs 40 frigidum

Wagner.

*Arist. lib. 4.
Met. cap. 1.
& Gal. lib. 5.
simpl. cap. 4.*

*Aristoteles
cap. 2. lib. de
longitudine
& breuitate
vitæ.*

Confutat Galenus rationes ponentium temperamentum calidum humidum idem cum medio. An uer calidum humidum cum istis & Hippocrate, uel potius temperatum.

frigidum id siccumq; putes, propterea q̄ æstate frigidius, & hyeme siccus: vel quam sibi facit fortitionē, ut vnam partem oppositionis ab hyeme, alterā ab æstate accipiat? Quippe cum ab vtraque in vtraque oppositionum parte dissideat, nō ex dimidio collationē, sed ex toto habere debebat. Atqui si ita fiat, contraria illi inesse dicemus. Nam calidū erit & siccū, si conferatur cū hyeme: frigidū & humidū, si cū æstate. Ex neutra igitur collatione, si modò integra est, calidū & humidum erit. Sed si illis licet ex vtraque oppositione sumpto dimidio, calidū id humidūq; asserere: nobis quoq; ad alterū dimidiū trāsire, atq; id frigidū & siccū dicere quid nil licebit? scilicet siccū, ut ad hyemē: frigidū, ut ad æstatem. Omnia igitur hac ratione Ver erit, humidum, siccum, calidū, frigidum. Atqui illorum ipsorum sententia non possunt quatuor qualitates in vna eadēmq; re præpollere. Ergo neq; æstati neque hyemi Ver cōparare est æquū: sed potiùs ipsum per se æstimare.

Neq; enim hyemem ipsam ea de causa humidam esse & frigidā dicimus, q̄ reliquis temporibus humidior frigidiorq; sit: imò id illi alia quoq; ratione accidit: sed q̄ humiditas in ea superet siccitatem, & frigiditas calorem, propterea frigida dicitur, atq; humida. Ad eūdem modum & æstas, quum in ea humor vincitur à sicco, & frigidum à calido, ipsa quoque calida dicitur & sicca. Siquidem æquum cēleo, quatuor anni temporum quodlibet ex suapte æstimatum natura, non ex alterius comparatione, calidum, frigidum, humidum, siccūve nominari debere. Quinetiam si ad

Quatuor anni partium natura per se æstimanda, à vincētibus in ipsis qualitatibus, non ex collatione cū alia parte.

hanc formulā æstimes, apparebit tibi Ver esse omnis excessus plañe in medio: cū neque sicut in hyeme plus valeat in eo frigidum q̄ calidum: neque sicut in æstate, minùs. Ad eundē modum siccitatis humiditatisq; æquabilitatē in eo spectes. Neque scilicet in eo sicut in æstate: prævalente sicco: neq; sicut in hyeme, exuperante humido. Proinde rectē ab Hippocrate est dictū, Ver esse saluberrimum, ac minimè morbis qui mortem afferant, obnoxium.

Ver etiā collatum vicinis sibi partibus, temperatū inuenitur.

Est & autumnus, ut q̄ æstas, minùs calidus: sic utique, q̄ hyems, minùs frigidus. Quare hac ratione nec calidus absoluto sermone est, nec frigidus: quippe cū ambo sit, ac neutrum ad summum. Caterum alterum in eo est incommodum, quod etiam Hippocratis illa sententia significauit, dicentis in Aphorismis:

Aph. 4. lib. 3

Cum eodem die modò frigus nos afficit, modò calor vrget, autumnales expectandi morbi sunt. Atque ea res est, quæ maximè autumnum morbiferū facit, inæqualis ipsa temperies. Itaque non rectē frigidus siccusq; dicitur. Non enim frigidus est, si ipse per

Morbi autumnales. Aph. 22. lib. 3.

A iij se spe-

*Autūnus ad
meridiē cali-
dus, reliquo
die frigidus,
solum tamen
siccus.*

se spectetur, vt hyems est: sed vbi cum æstate confertur, vtique il-
lâ frigidior: sed nec æquabiliter tēperatus, sicut Ver. Imò in hoc
maximè ab illo tēpore disidet, quòd mediâ temperiem & æqua-
litem perpetuò parè non seruat: quippe meridie multò est cali-
dior, quàm manè aut vesperi. Nec in humido & sicco medium
omnino statum obtinet, quemadmodū & Ver: sed ad ficius de-
uertit. Ab æstate verò etiam in hoc vincitur, non tamen tanto
interuallo, quanto in calore. Ergo patere arbitror, nec autumnum
absoluto sermone, & citra exceptionem, frigidum & siccum, si-
cut illis placet, dicendum esse: cum neutrum ad summum sit, sed
vincat in eo siccitas humiditatem. qua ratione meritò ficius ap-
pellatur: in calore verò & frigore, mixtū quiddam ex ambobus
& inæquale statuatur. Proinde si quatuor temperamentorū con-
iugationes, in quatuor anni tēpora distribui volunt, sciant se non
solum Veri calidū humidūq; statum malè assignasse: sed etiam
autumno frigidū & siccū. Quanquàm si hunc quòq; cōcedamus
frigidum & siccū esse, nō erit statum necesse, Ver humidum cali-
dūq; esse. Nō enim, si quatuor intemperaturæ cōiugationes in
totū sunt, iam omnes eas in quatuor anni tempora dispensari ne-
cessum est: sed si quis hoc in mundo est ordo, & prout melius est,
non prout peius, omnia sunt disposita, probabilius sit plura qui-
dem ex anni tēporibus temperata esse facta: vnum verò, si modò
aliquid, intemperatū: hi verò contrà ostendere conātur, nullum
eorum esse temperatum: sed necessariò in ipsis exuperare, aliàs
calidum, aliàs frigidum. & nunc, si ita fors tulit, siccum, nunc hu-
midum. Ego verò, tantū abest, vt aut Ver, aut si quid temperatū
est, calidum atq; humidum dicam, vt quod planè contrarium est,
id affirmem, omnium aëris ambientis temperamentorum pes-
simum id esse, quod humidū est & calidū. Quod sanè tempera-
mentum in quatuor anni temporibus inuenire nequeas: in mor-
bido & pestilenti aëris statu interdum incidit: veluti quodā loco
Hippocrates cōmemorat his verbis: Pluebat per æstum humber
largus assiduè. Id nāque est humidi & calidi status proprium, vt
in æstu assiduè pluat. Quòd si vel tantū æstus sit, quemadmodum
in naturaliter se habente æstate: vel pluat, sed in frigore (veluti
hyeme solet) fieri nequit, vt is status calidus sit & humidus. An
igitur sine morbis erat æstas illa, in qua pluuisse dicit in caloribus
assiduè largū humber? Atqui carbunculos in ea fuisse narrat, pu-
trescentibus scilicet in corpore excrementis: ac saniem quandam
(quæ calida humidaque immodicè fuerat) gignentibus. Intelli-

*Ver calidum
hu. cur dictū
Phi. Gal. lib.
de nat. hu.*

*Putredo à ca-
lido & hu-
mido.*

*Initio lib. 2.
Epidemion,
quæ nō Hip-
pocratis, sed
Thessali eius
filij esse, docet
Gal. initio li.
3. de dyssnæa*

ges id ex ipsa dictione, si totā tibi adscripsero: ea sic habet: Erant
 in Cranone carbūculi æstiuī, pluerat per æstū largo hymbri, idq;
 assiduē. Acciderāt autē magis Austro: ac suberat quidem sub cu-
 te sanies, quæ conclusa incaluit, ac pruritū excitauit: mox pustu-
 5 læ veluti ambustis sunt obortæ, vtiq; sub cute sunt visæ: verū hīc
 minus, vtpote vno tantū è quatuor temporibus mutato, malum
 fuit. Quod si duo triāve sint mutata, aut etiam totus annus cali-
 dus humidusque fuerit, necesse est magna pestilentia succedat.
 Cuiusmodi in tertio Epidemiōn, id est, grassantiū publicè mor-
 10 borū narrat. Apponam aut primū, quæ de temporū intempesti-
 uo statu scripsit: deinde de hominū, quæ subsequuta est corrupte-
 la. Aduertās autē animū in omnibus velim, æstimēsque primū
 cuiusmodi res sit calida humidaq; tēperies, quāmq; Veri (quod
 temperata res est) dissimilis: deinde q̄ necessariō in ea omnia pu-
 15 trefcant. Incipit igitur Hippocratis narratio in hunc modum: *Putredo.*
 Annus Austrinus, pluuius, à ventis in totum silens: deinde totius
 status particularem rationem his subiicit, crebros hymbres in ca-
 lido & Austrino flatu fuisse scribens: mox vniuersum sermo-
 nem* in vnam summā conferens in fine sic: Cū fuisset, inquit,
 20 totus annus Austrinus, humidus, & mollis, hæc & hæc inciderūt,
 quæ vtiq; omnia in hoc libro scripsisse sit longū: licet autem cui li-
 buerit, in tertio Epidemiōn membratim ea legere, ac in vnū ca-
 put omnia redacta videre: nempe putredinem maximam. Cuius *Putredo.*
 etiam ipsius Hippocrates non rarō nominatim meminit, aliās
 25 sic scribens: Erat autem & fluxio ipsa collecta, haud similis puri.
 Sed alia quædā putredo ac fluxio multa variaque. Aliās sic: Et in
 pudendis carbunculi æstiuī, tum alia quæ putredines appellātur.
 Et q̄ ex hac putredine multis quidem brachium, & cubitus to-
 tus deciderit: multis femur vel sura est nudata, totusq; pes. Quin-
 30 etiam magni ossium, carniū, neruorū, articulorumque prolapsus
 inciderunt. Deniq; nullum ex affectibus, quos scripsit, inuenias,
 qui meritō soboles putredinis non sit: quippe cū nec à sicco pu-
 trefieri quicquam sit aptum, nec à frigido. Intelligas id, si carnes *Cap. 1. lib. 4.*
 & reliqua quæcūq; asseruari ab hominibus solēt, obserues hæc sa- *meteororū.*
 35 le, hæc muria, hæc aceto, hæc alio quopiā ex iis quæ siccāt, cōmo-
 de preparari. Deprehēdas & Boreā (qui siccus naturā & frigidus
 ventus est) omnia q̄ diutissimè imputria durare. Contrā, putre-
 scere facillimè Austrino flatu: est enim is ventus calidus & humi-
 dus. Itaque nos in totū cōtrā, q̄ ij, qui calidū & humidum Ver au-
 40 tumāt, decernim⁹: cū neq; tale sit, neq; si esset, vtiq; salubre esset.
 hi autem

De austro
aph. lib. 3.Tertius liber
Epidemion,
ut primus ue-
rè est Hipp.
Gal. ibidem.Putredo.
Aph. 12. li. 3.* ut è μυσία
καιρ.

Putredo.

Cap. 1. lib. 4.
meteororū.

vt Aph. 9,
lib. 3.

Duo tantum
demonstrandi
instrumenta,
ratio & ex-
perientia.

Ver calidum,
humidum,
Hippocrati
in lib. de na-
tu. humana.
quomodo ac-
cipiendū, lege
Galenū ibid.

hi autem & tale esse volunt: & propterea etiam salutiferum: utro-
bique peccantes, tum in his, quæ sensu percipere, tum quæ ratio-
ne est intelligere. Cum sensu id manifestè liceat, planè tempera-
tum aduertere. Nec minùs ratione illud inuenire, quod pro-
pterea est aptum sanitati, quòd è quatuor nulla in eo qualitatū
exuperet. Quòd si vel caliditas eius frigiditatem multò excede-
ret, vel humiditas siccitatem, vt variis putredinibus obnoxium:
sic omnium anni temporum morbis esset maximè opportunum.
Nunc quatuor qualitatū mixtionis æqualitas, & mediæ tempe-
raturæ eius, & salubritatis est causa. Quid igitur Medicis ac Phi-
losophis quibusdam persuasit, vt calidum humidumque Ver ef-
se iudicarent? Nempe quòd quatuor temperamentorum coniu-
gia, quatuor anni temporibus adptare voluerunt. Porro id inde,
accidit, quòd primum omnium temperamentorum, id est, me-
dium ipsum, prætermiserunt. Quinetiam victum medicamento-
rum, omnium denique rerum differentias, in has quatuor coniu-
gationes reducunt. ex quo manifestum est, quantopere parū re-
ctæ, fallacisque de hominis natura rationes, sanationibus ob-
sint. Satiùsque erat duorum alterum: aut profus eiusmodi ratio-
nes non attigisse, sed totum experientiæ concedere: aut prius in
Logica speculatione exercitū fuisse. Quippe qui nec experien-
tiæ est attentus, & naturalia theoremata aggreditur, priusquam
rationem, qua hæc inueniat, conuenienter exercuit, necesse est in
eiusmodi cauilla sit perductus, ac de eidentibus, ceu is, qui sen-
su careat, disputet. Tum Aristotelem testem inuocet, malè scili-
cet accipiendo ea quæ præcipit. Hic enim calidum, frigidum, hu-
midum, & siccum, multipliciter dici nouit. illi non quasi multi-
pliciter, sed quasi ad eundem perpetuò modum dici velit, acci-
piunt. Quinetiam is, quòd aliquid suo & naturali calore, aut alie-
no & acquisitio calidum sit, non esse idem indicauit. Illi hoc
quoque perperam accipiunt. Ad hæc Aristoteles, itemque Theo-
phrastus, quò respicientes temperatam intemperatamve naturā
esse iudicare oporteat, diligenter prodiderunt. Illi ne id quidem
intelligunt: sed cum hos audiunt, animal calidum humidumque
dicere: aut puelli temperiem humidā, calidamque esse, nec quem-
admodum ea dicta sint, intelligunt, & stupidi, ad quatuor anni
tempora sermonem transferunt. Ceu verò idem sit, ac non lon-
go interuallo disidens, propriam alicuius temperiem humidam
calidamque esse, aut circumdati nobis aëris. Neque enim aut idē est,
aut similiter dicitur animalis temperies calida & humida, sicut
aëris

aëris temperamentum calidum dicitur & humidum. Quæ igitur sit omnium horum occasio, iam dicam, clareque ostendam, iis præsertim, qui intenti esse volunt, exiguum errorem in his, quæ inter initia Logicæ speculationis traduntur, maximorum errorum occasionem fieri: fortasseque omnibus, quæ vel in cunctis artibus, vel in vitæ actionibus perperam geruntur, sophismata succedunt. Atque hæc quidem sophismata illi vitio succedunt, quod utique non rectè definitum est de calidi significationibus, sed duobus tantum modis dici id putat. Quorum altero significetur, quod sincerum, immixtum, & simplex est: altero, quod in mixtione cum suo contrario, id superat. Quod autem & alteram temperiem cum altera conferentes, subinde alteram earum calidam pro eo quod est calidiorum pronunciamus, id non meminerunt. Atqui ad eum modum animantia veteribus calida & humida sunt dicta, non propriæ temperaturæ gratia, & sermone absoluto imò ad stirpes, & demortua collata. Quippe demortuis & stirpibus, animantia calidiora, humidioraque sunt. Quinetiam ex animantibus ipsis speciatim inter se collatis, canis ficcior est, homo humidior. At si formicæ vel apim canem conferas, illas ficciores, hunc humidiores inuenies. Ita idem animans præut homo, sic cum: præut apicula, humidum fuerit. Rursus ad hominem collatum, calidum: ad leonem, frigidum erit. Nec mirum, si ad aliud atque aliud comparatum, contraria simul dici de se patitur. Neque id alienum est, si idem corpus simul calidum frigidumque dixeris: nisi ad idem conferens, sic dixeris. Quod enim incommodum, si eundem hominem dextrum, sinistrumque dicas, nisi ad eundem conferens ita dicas? Cum ad alterum dextrum esse, ad alterum sinistrum, nihil sit absoni. Sic igitur & canis humidus pariter & ficcus, prætereà calidus simul & frigidus est, non tamen ad idem collatus. Quippe ad hominem si conferas, ficcus est: ad formicam, humidus. Rursus hominis respectu calidus est: leonis, frigidus. Quinetiam calidus est, ut vivens, cum mortuus non amplius sit calidus: non calidus, ut ad alterum (si ita vis) canem comparatus. Atque hæc quidem omnia per collationem inter se dicuntur. Quæ verò ut in animantium genere conferuntur, alia ratione: sicuti etiam, quæcunque in aliqua animalium specie. Canis namque ad formicam & apim, est humidus: in animantium genere, est ficcus. Rursus ipsorum speciatim canum, hic ficcus, ille humidus alius (ut fas est cani) temperatus. At dictum quidem à nobis est, in secundo de pulsuum agnitione, de tali nominum usu diffusissime.

Necesse

*Significata
calidi, frigi-
di, humidi,
& sicci,*

Neceſſe tamen videtur, nunc quoque ſummatim aliquid de his quod ad rem propositam utile ſit, dicere. Quod abſoluto ſermone, nec ad aliud vllum collatum, ſiccum vocatur, id in ſolis elementis eſt, igni, terraque: ſicut humidum in aqua & aëre. Ad eundem modum & de calido frigidoque ſentiendum. Nullum enim cæterorum corporum proſus calidum frigidumve eſſe, ſed ſola elementa: quicquid præter hæc ceperis, ex his mixtis conſtat. Eoque ſecundo ſignificationum genere, calidum, frigidumve eſt, non amplius abſoluta ratione, veluti ſincerum, & à mixtione alienum: imò veluti vel calidum largius, frigidum par-¹⁰cius: vel frigidum largius, calidum parcius ſit ſortitum: reliquorum quiduis calidum, frigidumve dicitur. Ac duo quidem ſignificata calidi frigidi, humidi, & ſicci, hæc ſunt: alterum abſoluto ſermone * loquentium, mixtura carens, & ſincerum: alterum ex contrariis quidem mixtis conſtans, cæterum ex præpollentis in¹⁵mixtura nomine appellatum. Hoc genere ſanguis, pituita, adeps vinum, oleum, mel, quicquid his ſimile eſt, humidum dicitur. Os, cartilago, vnguis, vngula, cornu, pilus, lapides, lignum, harena, later, minorem portionem humidi ſunt ſortita, maiore ſicci: eoque eiufmodi omnia ſicca dicuntur. Formica verò ſicca eſt, &²⁰vermis humidus: ſcilicet vt ſunt animalia. Rurſus inter ipſos vermes, alius ſiccus, alius humidus: idque vel abſolute loquendo, vt vermis: vel alteri cuiſiam vermi comparatus. Cæterum hoc ipſum quod dicimus (vt vermis, ſiccus: vt homo, calidus: vt canis, frigidus) niſi quis rectè accipiat, & priùs intelligat quid ſibi ve-²⁵lit, neceſſe eſt omnem ſermonem confundat. Eſt autem rectè accipere, id quod in ſecundo de pulſibus agnoſcendis dicitur: vnūquodque ſecundum genus, vel ſpeciem non modò calidum, frigidum, humidum, ſiccumve: ſed etiam magnum, paruum, cele-³⁰re, tardum, aliaque id genus tunc nominari, cum ſupra medio-cre, mediūq; ſit. Verbi gratia, animal calidum, cum ſupra medium temperie ſit animal: equum calidum, cum ſupra medium temperie ſit equus. Porro in quoque genere ſpecieve, media ſunt ea, quæ Græcè ſymmetra dicuntur: quippe quæ à ſummis in eo genere & ſpecie finibus æqualiter diſtant. Ac genus quidem eſt,³⁵ animal: ſpecies, equus, bos, canis. Medium temperie in toto animaliū genere, homo eſt. id enim in ſequentibus demonſtrabitur. Medium verò, vt in hominum ſpecie eſt, quem Græcè euſarcon vocant, Latinè (puto) quadratum. Is porro eſt, quem nec gracile dicere, nec craſſum poſſis: ſed nec calidum, nec frigidum, nec a-⁴⁰

* λεγόντων
ἡμῶν

*Animal quo-
modo calidū
veteribus.*

Symmetra.

Eufarcos.

lio

lio quouis nomine ex iis, quæ excessum defectumve indicant, appellare. Quisquis super hunc fuerit, is prorsus calidior, frigidior, humidior, ficiorve est. Nominatur autem talis partim absoluto sermone, partim non absoluto. Absolutè quidem loquenti, quoniam calidus, frigidus, ficcus, humidusve esse, minimè vni alicui priuatim collatus, dicitur. Ita enim canis absoluto quidem sermone, prout videlicet cuiuspiam opinio est, animal ficcum dicitur: non utique alicui comparatus, verbi gratia, formicæ. Non absolutè verò, vna quidem ratione, quòd scilicet symmetro, id est, coequali, & medio totius speciei comparatur: Altera verò, quòd cum eo quod inter omnia animalia coequale, & media temperie est, quicquid id statuas, cõfertur. Ergo iam palàm fit, quòd vnumquodque eorum quæ sic dicuntur, nos id vel vni cuiusque comparantes, calidum, frigidum, humidumve, aut ficcum, vt ad illud dicimus, vel in quocunq; genere specieiue sit dictum, ad eius medium referentes. In specie quidem, vt equo, cane, boue, platano, cupresso, ficu: Genere verò, vt animali vel planta. His accedit & tertium significatum, eorum scilicet quæ absoluto sermone dicuntur, quæ impermixtas summâsque habere qualitates diximus, ac elementa vocari. Quinetiam qualitates ipsas est quando corporibus iis quæ affecta qualitate sunt, similiter appellamus. Verùm de hoc mox agetur. Sed ad rem propositam: cum qualitate affecta corpora trifariam dicantur, considerandum arbitror in quaque dictione, quemadmodum vtamur appellationibus, vtrumne vt simplex aliquid & immixtum indicâtes: an veluti ad symmetron eiusdem generis vel speciei conferentes: an veluti ad rem quamlibet. Sicut cum os ficcum dicimus, aut frigidum absoluto ita sermone nominantes, non adiecto leonis, canis, aut hominis. Palàm nanque est, quòd ad vniuersam naturam omnium quæ sunt in mundo corporum respicientes, aliquid concipimus medium, cum quo conferentes, ipsum ficcum dicimus. At si quis leonis, vel canis, vel hominis os ficcum esse dicit, liquet hunc rursus ei quod in ipsis animalium ossibus medium est, id comparare. Estque, quoniam vniuersorum animalium, aliis magis, aliis minùs sicca ossa sunt, hîc quoque os aliquod in aliquo animalium genere intelligendum, quod media temperie sit, verbi causa, hominis: atque huic reliqua collata, alia humida, alia sicca appellâda. Iam in ipsis hominibus alius os ficcum, alius humidum habere dicitur, utique ei qui medius est (vt in hominibus) collatus. Quòd verò in omnibus quæ sunt, quòd

B medium

Symmetron. medium inter extrema est, id *symmetron*, atq; in illo genere, vel specie temperatum fit, in omni mihi sermone subaudiendū perpetuò est, quanquam sit in dictione nonnunquam omissum. Atque cū hęc quidem sic se habeant, vbi aliquis hanc vel illā humidam calidamve temperiem affirmat, rogandus est, quemadmodum dixerit, vtrumne hūc quēpiam vni definito comparās, Platoni, verbi gratia, Theophrastum: an secundum genus quodlibet, speciēve collationem faciens. quippe vel vt hominem, vel vt animal, vel vt substantiam, absolute. Tertium enim significatum cuiusvis talium nominum, quod simplex esse impermixtumque diximus, id in mixtis substantiis non est: sed in ipsis primis, quæ etiam vocamus elementa. Ita cū quodque affectorum qualitate corporum trifariā dicatur: nobis ad propositam de temperamentis tractationem, duobus tantum est opus, vt qui vel ad vnum quodlibet, vel ad medium eiusdem generis comparemus. Quoniam autem multa genera sunt: quemadmodum vtique & indiuidua, poterit multis modis idem corpus & calidum & frigidum, & humidum, & siccum esse. Verum cū vnicuique comparatur, admodum manifestum est, cōtraria de eodem dicere licere. veluti Dionem Theone quidem, & Memnone ficciorem: Aristone & Glaucone, humidiorē. At cū ad medium eiusdem generis, vel speciei fit collatio, hęc iam confundi conturbarique, qui parum exercitati sunt, solent. Idem nanq; homo humidus simul & calidus esse potest, sed nō minus siccus & frigidus. Verum siccus quidem & frigidus, ad mediocriter temperamenti hominem collatus: humidus autem & calidus, ad aliud quoduis animal, stirpemve, aut substantiam comparatus: verbi gratia, ad animal, vt apē & formicā: ad stirpem, vt oleam, vel ficum, vel laurum: ad aliam verò quampiam substantiam, quæ nec animal sit, nec planta, vt lapidem, ferrum, vel æs. In his verò collationem, quæ ad hominem fit, ad rem eiusdem speciei dixeris, quæ ad apem vel formicam est, ad aliquid eiusdem generis. Simili modo quæ ad stirpem fit quamlibet. Est enim supra animal stirpis genus: quemadmodum sanè superioris, quàm stirpium, generis sunt lapis, ferrum, & æs: vocetur tamen pro docendi compedio ad homogenes (id est, rem eiusdem generis) omnis eiusmodi comparatio: illud solum in ea determinantibus nobis, quòd vbi simpliciter substantia quapiam eucratos siue temperata dicitur, tum hęc alia ficcior, alia humidior, & alia frigidior, alia calidior: eo loco eam quæ ex contrariis æqua prorsus inter

Plata genus,
corpus ani-
matum: lapi-
dis genus,
corpus.

Eucratos
substantia
ad pondus.

inter se portione cōeuntibus constet, eucraton, siue temperatam nominari: quæcunque verò ab hac deficiunt, superantq; aliquo, ea superantis nomine vocari. Vbi verò stirpem, animansve <sup>Eucratos plā-
ta, animans
ad iustitiam.</sup> vltimum eucraton dicimus, nequaquã in ea dictione simpliciter contraria inter se comparamus, sed ad naturam vel animalis, vel stirpis referimus. Ficum, verbi gratia, temperatam dicentes, cum talis sit, qualis maximè ficus esse naturã debeat. Rursus, canem, <sup>Actionis per-
fectio, tempe-
ramenti bo-
nitatem in-
dicat: à qua
nascitur fa-
cultas actio-
nis causa.</sup> suem, equum, & hominem, cum eorum quisque pro sua natura optimè se habeat: optimè verò se habere aliquid pro sua natura, <sup>Temperamē-
tum rerum
ad iustitiam,
et ad pōdus
in pacifatio-
ne declara-
uimus abun-
dē.</sup> ex ipsis functionibus intelligitur. Quippe animal, ac stirpẽ quãlibet tum optimè se habere dicimus, cum optimè suam functionem obeunt. Ficus enim virtus, bonitasque est, optimos plurimòsque ficus afferre. Ad eundem modum vitis, plurimas optimasque vuas pendere: Equi verò, quàm velocissimè currere: Canis, <sup>Multiplex
questio antè
est distinguē-
da, quàm ei
respondeat-
tur.</sup> ad venationes quidem, & tutelam quàm animosissimum, ad domesticos quàm mitissimum esse. Hæc igitur omnia (animalia dico & stirpes) optimã, mediamque habere in suo genere temperiem dicimus: non vtique absoluto sermone, cum paritas exacta contrariorum in iis non sit, sed cum ea mediocritas, quæ ad potestatem refertur, his adsit. Eiusmodi aliquid, & iustitiam esse dicimus, non quæ pondere, & mensura: sed quæ eo quod pro dignitate conuenit, æqualitatem explorat. Est igitur temperaturæ æqualitas in omnibus temperatis animalibus, stirpibusque, non ea, quæ ex pari elementorum commixtorum spectatur mole, sed tum animalis, tum stirpis naturæ conuenit. Conuenit autem aliàs, vt humidum sicco, & frigidum calido præponderet. Neque enim similem habere temperaturam debent, homo, leo, apis, & canis. Ergo ad quærentem, cuius sit temperamēti homo, equus, bos, canis, aliudve quodlibet, non est absoluto sermone respondendum. Non enim fieri potest, vt qui ad ea, quæ multis modis sunt dicta, & inter se diuersa, vno modo respondet, nõ coarguatur. Oportet igitur duorum alterum, aut omnes per censere differentias: aut percontatum prius de qua rogauerit, illam solam dicere. Nam si, vt in animalibus, cuius esset temperamenti rogabat, ad id quod medio est inter omnia animalia temperamento respicientes, respondere ei oportet. Si absolutè, atque vt ad omnem substantiam: sic iam contraria, quæ sunt in eo comparare inter se oportet, atque æstimare: haudquaquam ad actiones temperiem referentes, sed ad elementorum portiones. Sin huic cui-
piam membratim cōparans, rogabat, vtique ad illud solùm con-

B ij ferendo,

ferendo, est respondendum. Iam minùs etiam, si indiuiduorum cuiuslibet, Dionis, verbi gratia, vel huius canis rogemur, quæ nã sit substantiæ temperatura, est simplex danda responsio. Dabitur enim hinc sophistis ad calumniam occasio non parua. Nam si calidi esse temperamenti, & sicci Dionem dicat, facillimè licebit illis, partim hominem quemlibet, qui calidioris quàm Dion sit & ficcioris temperamenti, proponentibus, vt ad illum, humidum, frigidumq; Dionem dicere: partim aliud quoduis animans, stirpemve, verbi gratia, leonem, aut canem, atque his humidiorum, ac frigidiorum asserere Dionem. Quisquis igitur nec ipse sese fallere, nec ab alio falli volet, huic opus est ab his substantiis, quæ simpliciter calidæ, frigidæ, humidæ, siccæ dicuntur, incipere: atque ita trãsire ad reliquas. Ac primùm quidem illud ipsum in iis exploratum habere, ne has quidem, tametsi maximè videntur absoluto sermone dici, quò minùs ad mediocre eiusdem generis comparentur, effugere. Veluti enim canem medio temperamento esse omnium canum dicimus, cùm pari spatio distat ab extremis: ita substantiam medio esse temperamento dicimus, cùm pari modo ab extremis abest, quæ scilicet & prima omnium sunt & elementa. Porro aberit pari modo ab extremis, cùm ea continet æqualiter inter se mixta. Ergo quæ supra citãve hanc, temperies erit, eam calidam, frigidam, humidam, vel siccam dicemus: simul ei, quæ media est, conferentes: simul contrariorum elementorum examen in ea facientes. Qua nimirum ratione simpliciter eam calidam, frigidam, humidam, siccamve pronũciabimus: vbi verò cum medio temperamento conferimus, non simpliciter, sed quò ad mediocre eiusdem generis sic se habet. Porro genus earum substantia est: omnia enim sub hac, vt superiori sunt genere, tum animata, tum inanima. Estque hæc hominis, canis, platani, ficus, æris, ferri, aliorum deniq; omnium commune genus. Sub ea verò sunt alia genera permulta: Animal quidem, auis, piscis: stirps, arboris & herbæ: auis, aquilæ & corui: piscis, lupi & rhombi. Simili modo oleæ & ficus genus est, arbor: anagallidos, & pæoniæ, herba. Iam hæc vltima sunt genera, eoque species appellantur, coruus, rhõbus, ficus, anagallis, similiter homo, & bos, & canis. Ac supernè quidem descendentes, hæc vltima sunt genera, proinde species dictæ: infernè verò ascendentes, ab indiuiduis scilicet substantiis, prima sunt. Indicatũq; alio opere est, meritò omnia quæ media sunt inter prima genera & indiuidua, simul genera & species à veteribus nominari. Ergo cùm definita

Sub substantia genere maximo, alia sunt multa genera subalterna, & inferiora, & species infima. Quæ inter genus generalissimũ & speciem specialissimam inter sunt genera inferiorum, species superiorum dicuntur Porphyrio.

significata

significata iam sint, ac clarè indicatum, quemadmodum tum absoluto, tum non absoluto sermone calidum, frigidum, humidum, siccumve corpus aliquod pronuntiandum sit: quærendæ nobis deinceps eorum sunt notæ. Quanquam hæc quoque discernere prius de nominibus oportet, quæ in habendo nobis sermone, necessariò incident: simul explicare rem quandam, quæ potestate iam monstrata prius est, non tamen ab omnibus, qui hos commentarios euoluent, faciliè saltem intelligi potest. Itaque de nominibus prius loquutus, mox ad rem reuertar.

- 10 Quod calidum, frigidum, humidum, siccumve non vnum ali- Calidū, frigidū, humidū, siccū pro corpore illis qualitatibus prædito sumitur, et pro abstracto, id est, caliditate, frigiditate, humiditate, siccitate: ut alia multa. quid simpliciter significant, vbi de corporibus dicuntur, prius est indicatum. Quod autem & solæ ipsæ in corporibus qualitates, citra corpora, quæ eas suscipiunt, sic interim nominentur, id quidem, vt nondum est dictum, ita nunc dici est tempestiuum.
- 15 Quemadmodum nomen albi, tum de colore enunciant, cum ita loquuntur, contrarius est albus color nigro: tum de corpore, quod colorem suscipit, cum scilicet oloris corpus album dicunt: ita & calidi nomen, tum de qualitate affirmant ipsa, tanquam si caliditatem appellarent: tum verò de corpore, quod caliditatem sustinet. Quippe qualitatem à corpore, quod eam suscipit, diuersam habere naturam & quandam propriam existimare oportet, veluti in opere de elementis est indicatum. Et caliditas quidem qualitas est, eadem verò & calidum dicitur, veluti & albedo album. Ipsum verò corpus calidum, vnum hoc nomen tantummodò obtinet, calidum, sicuti album. Nunquam tamen caliditas, vel albedo, corpus ipsum dicitur. Ad eundem modum siccum, frigidum, & humidum nominantur, tum ipsum corpus, tum qualitas. Non tamen corpus, frigiditas, humiditas, vel siccitas appellatur, quæadmodum quæ in eo est qualitas. Hæc cum sic se habeant, æquum est, cum vel caliditatem, vel frigiditatem disputans quis profert, nullam exoriri captionem, quòd solæ qualitates his indicentur nominibus. At calidum, frigidumve cum dicitur, quando & qualitas ita & quod eam suscipit, corpus nominatur, faciliè fit ei, qui redarguere studet, vt
- 35 quod à loquente non significatur, id quo possit reprehendere, accipiat. Eiusmodi enim rem faciunt, & qui sententiam illam, Aph. 14. lib. 1. Idem nõ habet uetus interpretes. qua dicit Hippocrates, augescentia corpora plurimum habere innatum calidum, oppugnant. Neque enim esse corpus aliquod (calidum) ipsum innatum animali calidum ab Hippocrate
- 40 dici intelligentes: neque id quid sit vsquam quærentes: sed de so-

la qualitate, quam scilicet caliditatem appellamus, nomen id dici presumptentes, sic dictum eius refellere parant. Et iam apparet, quod de homonymia distinguere, tametsi sit res parua, tamen in rerum usu non leuis experitur momenti. verum cum hoc quoque abunde sit definitum, rursus id quod superest, repetamus. Cum humiditas, & siccitas, & caliditas, & frigiditas, sinceræ quædam & impermixtæ qualitates sunt, quæcunque has susceperè corpora, ea calida, & frigida, sicca, & humida prorsus exacteque sunt. Atque hæc mihi genitorum, & pereuntium elementa intellige. Reliqua corpora vel animalium, vel stirpium, vel inanimorum omnium, veluti æris, ferri, lapidum, lignorum, in medio primorum illorum collocata esse. Nullum enim illorum vel ad summum, calidum: vel ad summum, frigidum: vel ad summum, humidum: vel ad summum, siccum est: sed vel medium prorsus contrariorum, ita ut nihilomagus sit calidum quàm frigidum, aut humidum quàm siccum. vel ad alterum contrariorum est propensum, ita ut magis sit calidum, quàm frigidum, vel magis sit humidum quàm siccum. Ac siquidem medium planè sit in utroque contrariorum genere, ita ut non magis sit calidum quàm frigidum, aut humidum quàm siccum, eucraton id, siue temperatum omnino dicitur. Sin alterum contrariorum superet, siue in altera oppositione, siue in utraque id sit, non etiam dicitur eucraton. Ac si calidum magis sit quàm frigidum, quod magis est, id appellabitur. Idem statuendum de sicco & humido. Ad eundem modum si frigidum magis sit, nominabitur frigidum. At si in utraq; oppositione alterum superet, siue calidum vnà cum humido, siue calidum simul cum sicco, siue frigidum simul cum humido, siue frigidum vnà cum sicco, utiq; pro vincenti sortietur id corpus appellationem. Et has quidem quatuor intemperies, ut supra diximus, plurimi norunt, tum medici, tum philosophi. Reliquas quatuor, quæ ex dimidio harum constitutæ sunt, nescio quomodo derelinquunt: sicut etiam eam, quæ prima omnium, optimaq; est. Cæterum quod superante calido, liceat nihilo magis humidam esse, quàm siccam temperiem, (quod utiq; ad hanc spectet coniugationem) id vel ex iis, quæ iam dicta sunt, manifestum arbitror: facileq; est, etiã si nihil esset prædictum, id colligere, concedentibus semel illis saltem, alteram esse temperiem humidam & calidam, alteram siccam & calidam. Si nanq; necessarium omnino non est, siccam esse, quæ calida sit: sed licet eam & humidam esse: licebit utiq; & mediam esse

Homonymia, id est, æquiuocatio, est distinguenda.

Omnia ex elementis mista, in medio illorum sunt. Gal. in nat. humana.

Eucraton ad pondus.

Simplex prius est composito natura & doctrina. Gal. Aph. 15. lib. 3. Temperaturæ 4. simplices. & 4. compositæ, præter has, media.

Temperaturæ 4. simplices probantur.

esse. propior nanque siccae temperaturae media est quam humida. Ad eundem modum est & frigida quaedam temperies altera, in qua nimirum frigidum praepollet: hanc tamen nec humidam esse, nec siccam, est necesse. Sed potest inter has & media esse. rursus enim hic quoque eandem afferes rationem. Nempe si necesse non est frigidam temperiem esse humidam, sed licet & siccam eam fieri: manifestum est, mediam quoque esse posse. quippe quae vicinior humidae est, quam sicca. Ergo veluti duae intemperies in altera oppositione sunt monstratae, altera calida tantum, altera frigida: sic in altera oppositione duae aliae statuuntur, altera sicca tantum, altera humida, mediocriter scilicet sese habentibus, calido & frigido. Iterum nanque dicemus hic quoque, sicuti necesse non est, si qua temperies sicca est, hanc protinus calidam quoque esse, sed fieri posse, ut etiam frigida sit: ita fieri potest, ut quaequam nec calida sit nec frigida, sed in hac quidem oppositione, eucratos siue temperata: in altera, sicca. Simili modo nec humidam temperiem necesse est calidam frigidamve esse: sed eam mediam esse inter huius oppositionis extrema licet. Si igitur necesse non est, ut vel intemperie, quae in calido est & frigido, sequatur ea quae est in altera oppositione intemperies: vel hanc quae in illa, licebit aliquando & naturam, quae in caliditate & frigiditate temperata sit, vel siccam esse, vel humidam: inuicemque quae in his temperata sit, vel calidam esse vel frigidam. Quae sunt & haec ab his quas priores tum medicum philosophi nobis tradiderunt, quatuor diuersae intemperies: medioque loco positae inter temperatos habitus, & eos qui in utraque oppositione sunt intemperati. Qui nanque in summo est temperatus, is neutram oppositionem habet superantem. Qui vero aduersus hunc est intemperatus, utranque habet vitiosam. Medium sortitur locum, qui in altera quidem est temperatus, in altera intemperatus: qui utique & ex dimidio eucratos, ex dimidio, intemperatus cum sit, merito medius dici potest inter eum, qui ex toto est temperatus, & eum qui ex toto est intemperatus. Et si quidem haec sic se habent, sicut certè se habent, cur nouem dicere vniuersas temperamentorum differentias dubitemus? Temperatam quidem vnam, non temperatas octo, quarum quatuor simplices sint, humida, sicca, calida, et frigida. quatuor compositae, humida simul & calida, sicca pariter & calida, frigida simul & humida, frigida simul & sicca. In quolibet verò iam dictorum temperamentorum permagnus est excessus, defectusque; modus, non in

Mediū propius extremis, q̄ extrema omnia.

Hi tantū. 4. temperaturas compositas statuerūt, ut initio docuit.

Temperaturae 4. simplices, mediae sunt inter compositas 4. & optimam.

iis modò quæ simplicia sunt, sed etiam in compositis. idque tum in tota substantia: tum verò in vnoquoque genere. Si cui igitur agnoscendorum temperamentorum cura est, incipiat exercitationem oportet ab iis in quolibet genere naturis, quæ temperata mediæque sunt. Quippe quòd si his alias cõparet, facillè quod in quavis superet, deficiatve, inuenerit. Ergo primùm de iis, quæ simpliciter loquentibus, temperata, intemperataque dicuntur, agendum: quæ scilicet in omni generata substantia, nõ in solis animalibus & stirpibus disquirenda diximus. Porro hinc quoque tantillum saltem distinguere de nominibus conueniet, quòd calida temperies, alia iam energiâ, siue (vt loquuntur) actu fit, alia potestate: tum quòd potestate ea esse dicamus, quæ quòd dicuntur, id nondum sint, sed facillè id fieri possint, quoniam naturalem, vt id fiant, aptitudinem sint adeptæ. Igitur primùm de his quæ actu calida, frigida, humida, & sicca sunt, differamus, auspiciati, ab vniuersa substantia: mox ad animalia & stirpes descensuri. Ita enim consummationem habebit, quod institutum nobis est. Quoniam igitur quod in omni genere, maximeque in vniuersa substantia medium est, id ex mixtione extremorum conflatur: vtique conueniet, vt tum notitia eius, tum agnitio ex illis sumatur. Ac notitia quidem facillima est. Quippe à calidissimo omnium, quæ sub sensum veniunt, veluti igni: aut quapiã aqua, quæ ad summum sit feruens, ad id quod omnium, quæ nobis adparent, est frigidissimum, veluti glaciem, & niuem venientes, æstimato inter ea interuallo medio, ad vnguem id* dicimus: sic enim symmetron, quod scilicet ab vtroque extremorum pari abest spatio, intellectu comprehendemus. Quinetiam id nobis præparare licet, miscentibus aquæ feruenti parem modum glaciei. Quod enim ex ambobus est mixtum, pari interuallo ab vtroque extremorum aberit, & eo quod vrit, & eo quod frigore stupefacit. Non est igitur difficile ei, qui ita mixtum tetigerit, medium vniuersæ substantiæ in calidi frigidique oppositione habere, eiusque meminisse, atque alia omnia illi veluti normæ adaptata iudicare. Quinetiam si terram, quæ sicca sit, vel cinerem, vel tale aliquid quod planè sit aridum, pari aquæ modo imbueris, medium in sicci humidique oppositione effeceris. Ergo ne hinc quidem difficile est, vbi visu pariter, tactuque eiusmodi corpus noueris, memoriæ id infigere, eoque ad humidorum ac siccorum, quæ deficiant, superentve, agnitionem, pro norma, exemplarque vti. Porro

Calidit, frigidit, humidit, siccit, actu, et potentia, suis initio lib. 3. Temp.

Medium.

* vnguem, dividimus, etia uetus interpres. Symmetron.

Medium est uelut norma extremorum.

corpus de quo iudicandum est, mediocriter calens esto. Nam hoc ipsum humidi ficciq̄ue medium corpus si ad summum id calorem frigusve sit perductum, falsam interim imaginationem excitabit: videbiturq̄ue quàm sit mediocre, aliquando humidius, aliquando ficcius. Quippe si liberaliùs calefiat: liquatum iam, ac fluxile, humidioris substantiæ phantasiam de se præbebit: contra, refrigeratum plus iusto, consistit, ac cogitur, immobileq̄ue redditur, & durum tangenti apparet: unde etiam falsam ficitatis imaginationem exhibet. Quòd si veluti humidi ficciq̄ue parem modum habet, sic caloris, ac frigoris sit in medio: nec durum, nec molle tangenti apparebit id corpus. Atque tota quidem eiusmodi corpora per tota se miscendi, calidum, inquam, frigidum, ficcum, & humidum, homini facultas non est. Terra enim aquæ confusa, miscetur quidem, (quatenus scilicet videri) cuiuspiam possit) atque ita tota toti contemperatur: cæterum appositio exiguarum partium ea est, nequaquam totorum per tota mixtio. Sed ambo ea per tota miscere, Dei, vel Naturæ est opus: magisq̄ue etiam si calidum, ac frigidum inter se tota per tota miscenda sint. At tamen appositionem eiusmodi efficere, vt sensum effugiant singula simplicium corporum, non solum Naturæ opus Deive est: sed etiam nostrum. Neque enim difficile est tali mixtione, lutum quod medium ficci, humidique sit, moliri. Simili modo & quod calidi ac frigidi sit medium: videbiturq̄ue tibi eiusmodi corpus in calore & frigore temperatum, imò etiam in duritiæ, mollitiæq̄ue medio statu esse. Id autem genus est, hominis cutis, vtpote omnium extremorum, calidi, frigidi, humidi, ficci verè media. Maximèq̄ue ea, quæ est in manu: hæc enim omnium sensibilem veluti norma futura erat, prudentissimo nimirum animantium, tactus instrumentum ab ipsa natura præparata. Quò magis eam ab omnibus extremis, calido inquam, frigido, ficco, & humido, pari abesse interuallo oportuit. Iam utique & constat ex horum omnium æquis portionibus, non compositionis modò, sed etiam per totas se mixtis. quod nostrum planè nemo efficere potest: sed est Naturæ opus. Quæcunque igitur partes cute sunt duriores, veluti ossa, cartilagines, cornua, pili, vngues, ligamenta, vngulæ, calcaria: in his omnibus ficcum præualet. Quæcunque verò molliores sunt, sicuti sanguis, pituita, seuum, adeps, cerebrum, medulla tum spinalis, tum altera: in his humidi plus est, quàm ficci. Quinetiam quanto ficcissi-

Corpus hu-
 midu, & ficci
 mediū si ex-
 ploras, sit me-
 diocriter cali-
 dum.

Mistio vera
 solius Dei &
 Naturæ est.

Cutis inter-
 na manus &
 summo di-
 gitorū homi-
 nis temperati,
 est tempera-
 ta ad pòdus.

Partes cute
 duriores, mol-
 lioresq̄ue.

ficcissima omnium quæ sunt in homine pars, cutem ficcitate superat: tantò rursus à cute superatur, quod est humidissimum.

Homo temperatissimus omnium corporum.

Porro videtur nunc disceptatio nostra, ea quæ utilissima sunt attingere: ac docere simul quòd tum animalium, tum verò omnium corporum temperatissimus sit homo. Simul quòd omnium, quæ in eo sunt particularū cutis, quæ intra manum habetur, omnis excessus planè sit expers. Insistentes igitur hoc loco,

Nota hominis temperati dicetur fufius initio lib. 2. Actionis perfectio, temperamentum optimū indicat et sequitur.

æstimemus quifnam sit optimè temperatus homo, quem scilicet totius substantiæ, vel potiùs tum hominum, tum reliquorum animalium, medium, veluti regulam & normam statuentes, reli-

quos omnes huic collatos calidos, frigidos, humidos, ficcòsve dicere oportet. Concurrant ergo oportet in hoc homine multæ notæ: quippe & cum vniuersa substantia collatus medius apparere in ea debet, & magis etiam cum hominibus & bestiis. Ac medi-

Galenus. lib. 1. de usu partium.

dij quidem in vniuersa substantia, communes notæ dictæ iam sunt. Quæ verò in animalium speciebus notantur, actionis perfectione, quæ cuique sit cōueniens, iudicantur. Conuenit autem homini, vt sit sapientissimus: cani, vt mitissimus pariter sit &

fortissimus: leoni, vt tantū sit fortissimus: sicuti oui, vt sit tantū mitissima. Iam verò quòd corporis actiones consentientes esse animi moribus oporteat, tum Aristoteli in his, quæ de partibus animalium scripsit: tum verò nobis alibi nihilominus est monstratum. Ac methodus quidem hæc est. Exercitari verò, vt non in singulis modò animalium generibus, sed etiam in vniuersis medium in promptu quis noscat: id cuiuslibet hominis non est, sed diligētis in primis, & qui per longam experientiam, & multam omnium particularium peritiā, inuenire medium queat.

Quippe ad eum modum plastæ, pictores, statuarij: alij denique fictores, quæ pulcherrima in omni specie sunt, tum pingunt, tum fingunt, veluti hominem, equum, bouem, leonem, formosissimum, ad id quod medium est in illo genere, collinentes: laudantque homines quandam Polycleti statuam, Canonem appellatam. inde adeò id nomen sortitum, quòd partium inter se omnium * competentiam ad vnguē habeat. Habet autem quem nunc quarimus, plus aliud, quàm Canon ille: quum non solum humoris ac ficcitatis in medio consistat, is qui ita eufarcos, siue quadratus est homo: sed etiam optimam formationem sit adeptus. Quæ fortasse bonam quatuor elementorum temperiem est comitata: fortasse diuiniorem aliquem supernè originem habet. Cæterum prorsus eucraton saltem esse eiusmodi hominem

** εὐκράτος.
* εὐκράτος.
Polydetai statua Doryphoros uelut canon est regula non est statua rursus, ob partium perfectionē.
Eufarcos.*

Homo eucratos.

40
minem

minem, id verò est necessarium. Quippe mediocritas in carne, ex mediocritate temperamenti prouenit: protinus autem adsequitur tale corpus, vt optimè ad actiones fit comparatum: tum in mollitie & duritia: prætereà calore ac frigore mediocriter se habeat: atque hæc omnia insint cuti, huiusque maximè illi parti quæ est intra manum: scilicet quæ callum eiusmodi non contraxit, qualis in remigibus & fossoribus cernitur. Cùm enim gemini vsus causa manus sunt factæ, tactu discernendi, & rem quampiam comprehendendi: vtique quæ molles sunt, ad exquisitiùs tangendum: duræ ad aliquid maiore vi capiendum, magis sunt idoneæ. Quinetiam cutis, quæ non solùm omnium hominis partium: sed etiam vniuersæ omnium quæ generationi, corruptionique subiiciuntur, substantiæ media est, ea nec callosa, nec dura lapideæve est, sed secundum naturam se habens, quo scilicet cutis genere maximè perfectum esse tactum censemus. Ac quod in duritia & mollitie medium omnium particularum locum fit sortita, abundè liquet. Quòd autem & in calore, ac frigore similiter se habeat, ex eius substantia maximè intelligas licet. Est enim veluti sanguine præditus neruus, qui sit inter neruum, & carnem quiddam planè medium: ac si ex mixtis vtrisque cõstitueretur. Cæterùm neruus omnis exanguis est & frigidus. Caro, multi sanguinis & calida. Media inter vtrunq; est cutis: nec planè exanguis, vt neruus: nec sanguine abundans, vt caro. Si igitur hæc omniũ animalis partium, veluti normã indicemque proponens, reliqua illi conferas, atq; ad eã examines, octo diuersas intèperies in eis inuenies. Iamq; mèbratim tibi de omnibus deinceps differã. Humidissimum, frigidissimùmq; in corpore pituita est. Calidissimũ, sanguis: non tamen est perinde humidus, vt pituita. Siccissimum ac frigidissimũ, est pilus. Minus eo & frigidũ & siccũ est os: hoc verò minùs siccũ, est cartilago. Proximè hanc sequitur ligamentũ, (& quem Græci cõposito nomine *χενδροσύνδισμον*, id est, cartilagineum ligamentum vocant.) Post hunc tendo, deinceps membrana, & arteria, & vena, ipsa scilicet corpora vasorum. Succedunt deinde *nerui duri: molles autem nerui in humiditate & ficcitate, mediam naturam, sicuti cutis, obtinent. Nam in altera oppositione, quæ est calidi & frigidi, neruus mollis in medio non est, sed tantum ei deficit de calore, quantum de sanguine. Ita verò & reliqua omnia priùs dicta, tantò sunt cute frigidiora, quantò minùs habent sanguinis. Etiam tunicæ ipsæ, maximè sanguineorum vasorum, arteriarum

Manus est ta-
ctus instrumē-
tum, & ap-
prehendēdi.

Interna ma-
nus tempera-
ta ad pōdus.

Singularum
corporis par-
ticulariũ tem-
peratura.

igitur δὲ χεν-
δροσύνδισμον
seu composita
uox repeti-
tur Linacro,
non ueteri.

*Confer cum
linea. 20. pa.
33.

Partes exan-
gues, natura
frigida: san-
guine predi-
ta, calide ma-
gis & minus,
pro copia san-
guinis.
Sanguis calo-
ris nativi ue-
hiculum &
pabulum.
Cordis uen-
triculus fini-
ster fons om-
nis caloris.

arteriarum dico & venarum, nō solūm exanguēs sunt, sed etiam frigidaē naturā: contactu tamen sanguinis calefiunt, atq; ad medium temperamenti statum veniunt. Sanguis verò ipse, à corde suum accipit calorem. Quippe id viscus naturā, tum omnium animalis particularum maximè sanguineum, tum verò calidissimum est: proximum illi iecur est: verūm cor paulò quàm cutis minus est durum, iecur multò. Itaque etiam humidius quàm cutis, cor est, quantò scilicet est mollius. Iam verò caro humidior cute est, eadem tamen calidior. Spinalis autem medulla, cute est humidior, atq; etiam frigidior. Sicuti hac rursus humidius est cerebrum: cerebro autem ipso adeps, cui concretio contingit, propterea quòd membranis adiacet: crasso nanque oleo est similis, eoque congelatur, vbi cum frigidis, & exanguibus particulis cōiungitur. At neque circa iecur coire adeps potest, neque circa arterias, venasque, aut cor: sed nec circa aliam vllam præcalidam particulam. Quoniam autem cogitur per id, quod valde est frigidum, idcirco calfacta liquatur, cæterorum coagulatorum ritu. At cerebrum calfactum minimè liquatur: eoque adipe minus est humidum. Porro minus humida quàm adeps est, & pulmonum caro, vt quæ nec ipsa calfacta liquecat. Iam longè etiam adipe minus humida est, tum lienis, tum renum caro. Omnia tamen hæc cute sunt humidiora. Harum rerum demonstrationes proximo libro tradam, sicuti omnia quæ ad vniuersam de temperamenti disputationem pertinent, duobus deinceps commentariis exponam.

Galenus de Temperamentis, Thoma Linacro Anglo interprete, libri primi finis.

CLAVDII GALENI PER- GAMENI DE TEMPERAMENTIS

5

LIBER SECVNDVS,

Thoma Linacro Anglo interprete.

10 **A**C quòd multifariam quidem dicatur, humidum, ^{Anacephala-}
 siccum, calidum & frigidum corpus, in proximo de- ^{leosis.}
 finitum est libro. Demonstratum prætereà est, no-
 15 ueim esse temperamètorum differentias, vnam qui-
 dem quæ mediocris sit & eucratos, quam etiam *temperatam* vo-
 cemus: reliquas omnes *intemperatas*: quatuor simplices, vnica
 scilicet quaque præpollente qualitate, calore, frigore, siccitate, vel
 20 humiditate: quatuor ab his diuersas, in quibus vtriusque opposi-
 tionis altera qualitas exuperat: dico autem duas oppositiones,
 alteram quæ est calidi & frigidi: alteram quæ est humidi & sicci.
 Ab his ad notas earum digressi, de temperata natura disceptauim-
 25 us, quoniam hæc omnium prima, virtute, potentia, cognitio-
 nisque ordine sit. At cum temperatum aliud absolutè dictum ^{Temperatum}
 inueniatur in uniuersa rerum natura, aliud in singulis generibus: ^{duplex.}
 principiò visum est de eo considerandum esse, quod communi-
 ter in uniuersa natura æstimatur. huius norma, iudiciùmq; erat,
 30 elementorum portiois æqualitas. Cuius rei gratia extremo-
 rum omnium medium ad vnguem redditum, eucraton & sym- ^{eucraton.}
 metron, siue temperatum & mediocre maus, dicitur. Reliqua
 quæ in singulis generibus temperata dicuntur, propriis corporũ
 functionibus, vsibusque iudicantur. Eoque fit, vt idem animalis
 cuiuspiam stirpisve corpus, omnium quæ in eodem sunt genere,
 35 medium esse possit, id est, in illo genere eucraton & mediocre:
 alteri verò cuiuspiam comparatum, vel stirpium, vel animalium,
 vel inanimorum generi, dyscraton, siue intemperatum. Quippe ^{Dyscraton.}
 viuentis corpus cum demortuo collatum, humidius eo, calidius-
 que est: verbi gratia, leo viuens, leone mortuo: tum ipse seipso,
 40 tum alter altero calidior humidiorque est. Atque inde adeò di-
 ctum veteribus est, animal calidum & humidum esse, non abso-
 luto sermone, quòd humiditas in eo, calorve exuperet, (sic enim ^{Animal cali-}
 inuenire est animalia sicca, frigidaque complura, veluti culices ^{dum humidũ}
 muliones, culices vinarios, muscas, apes, formicas) sed vt ad mor- ^{pris dicitur,}
 tua collata. Viua enim apes calidior humidiorque quàm mortua ^{id est, calidius}
 40 ^{humidius se-}
^{ipso mortuo.}
 C est, &

est & formica viua, quàm mortua. Cū homine tamen, equo bo-
 uève collata, tum aliis sanguine præditis animalibus, omnia id
 genus frigida siccaque temperie sunt. Quin si ad vniuersam na-
 turam spectans, ea expendas: ne sic quidem quò minus frigida,
 siccaque sint, elabantur. Tanquam enim in vnoquoque genere, 5
 vbi quid à mediocritate recessit, ab eo quod vincit, nomen acci-
 pit. Itidem in vniuersa substantia: cū aliquid medium transie-
 rit, non amplius eucraton: sed vel calidum, vel frigidum, vel hu-
 midum, vel siccum nominabitur. Monstratum enim suprà est,
 hominem non solum animalium, stirpiūve, sed etiam reliquo- 10
 rum omnium maximè esse temperatum. Quoniam autè ex mul-
 tis & dissidentibus is conditus est partibus, manifestum est, quæ
 pars medio omnium sit temperamento, eam esse maximè eucra-
 ton, siue temperatam. Quæ nanque animalis eius quod medij sit
 temperamenti, media particula est, hæc omnium simpliciter est 15
 temperatissima. Monstratum verò est, id esse in homine cutem,
 atque huius eam maximè partem, quæ in manu est interna: si ta-
 men qualem eam natura est molita, talis persistit. Iam verò
 quòd nec cuiusque hominis cutis medium, absolutè loquendo,
 sit vniuersæ substantiæ: sed eius qui maximè est temperatus, di- 20
 etum priùs est. plurimam enim esse ipsis quoque hominibus in-
 ter se differentiam. Verùm maximè temperatus is est, qui cor-
 poris habitu medius horum extremorum apparet, gracilitatis,
 crassitudinis, duritiei, mollitiei, itemque caloris & frigoris. In-
 uenias enim cuiuslibet hominis tangendo corpus, vel mitem & 25
 halituosum calorem: vel igneum & acrem: vel horum neutrum.
 imò frigiditatem quandam præpollentem. Frigiditatem autem
 præpollere, vt in hominis corpore intelligere oportet: eoque
 tum sanguineo, tum humido. Ac corpore quidem talis est tem- 30
 peratissimus homo. Idem animo quoque medius omnino est
 audaciæ & timoris: cunctationis & præcipationis: misericor-
 diæ & inuidiæ: fuerit verò talis alacer, amicorum amans, huma-
 nus & prudens. Et temperatissimus quidem homo ex his pri-
 mùm potissimūque agnoscitur. Accedunt non pauca eorum,
 quæ ex necessitate hæc sequuntur. Quippe edit, bibitque in mo- 35
 do, & nutrimenta non solum in ventre, sed etiam in venis, &
 tota corporis mole, probè concoquit. Omnèsque (vt semel di-
 cam) tum naturales, tum animales virtutes inculpatae habet.
 Cū & sensuum facultatibus, & membrorum motibus opti-
 mis sit præditus: tum viuido colore semper fit: tum ad perspi- 40
 atum

*Homo rerum
 omnium tem-
 peratiss. ut
 perfectissi-
 mus est, for-
 ma omnium
 nobilissima,
 hoc est, ani-
 ma.*

*Signa homi-
 nis tempera-
 ti etiam lib. 1.
 sanit. tuædæ,
 & cap. 2. ar-
 tis medicæ, do-
 centur. ut de
 opti. corpo.
 const.*

*Signa homi-
 nis tempera-
 ti, ex corporis
 & animi ef-
 fectis coniun-
 guntur: hæc
 enim homi-
 nis partes mu-
 tuò se immu-
 tant.
 Actionum o-
 mnium perfe-
 ctio hominē
 temperatum
 indicat.*

ratum excrementorum bene comparatus. Idem medius inter
 fomnolentum & peruigilem, inter glabrum & hirtum, inter ni-
 grum colorem & album, pilosque habeat, cum puer est, magis
 rufos quam nigros: cum in flore est, contra. At quoniam diffe-
 5 rentiarum, quæ ex ætate eius spectantur, mentionem feci, non
 alienum sit, aliquid iam de his quoque apponere. Porro vole-
 bam vniuscuiusque prædictarum notarum causas persequi: ve-
 rum cum ad ea, quæ nunc sunt proposita, magis vrgeat ætatum
 consideratio, quæ etiam maximam nobis ad causarum inuen-
 10 tionem facultatem suggerit, huic nunc insistamus. Intelligamus
 igitur recens formatum animal in vtero matris, quod sciamus qua
 ratione humidissimum, calidissimumque sit. Prima enim eius Generationis
nostræ pri-
mordia, semē
 constitutio ex semine & sanguine est, quæ humidæ & calidæ maris & fœ-
minæ, ac san-
guis mēstru-
us. initio sa-
nit. tuendæ.
 res sunt. His autem magis semper siccescentibus, primùm qui-
 15 dem formantur membranæ, tunicæ, item viscera & sanguinis
 vasa, vltima verò perficiuntur ossa, & vngues, & cartilagine,
 concreta scilicet eorum substantia. Antè enim quàm vel tendi
 possit subiecta substantia, vel concrefcere, nihil fieri memorato-
 rum potest. Et tunicæ quidem ac membranæ, arteriæque &
 20 nerui, & venæ, tensa ea: ossa, cartilagine, vngues, vngulæ, &
 viscera, coagulata ea perficiuntur. His verò in vtero perfe-
 ctis, ita deinde paritur infans. Est verò adhuc in summo hu-
 midus, veluti matris alga. Idque non sanguinis vasis modò, &
 visceribus, ac carne: sed etiam ipsis ossibus, quæ scilicet siccif-
 25 sima sunt omnium quæ in nobis sunt, partium. Verùm tum
 hæc, tum reliqua tota vnà cum his * membra, quasi cerea sint, nōd. n.
 infantium nutrices fingunt, formantque. Tanta est in toto pu-
 ellorum corpore humiditas. Quin si * recens editum porcel- iq. a. p.
 lum, vel esse, vel dissectum inspicere velis: carnem quidem eius
 30 mucosam, præhumidamque inuenies. Osseum verò genus Corpus hu-
moris copia
velut mucosum, est nau-
seosum edēti,
 vniuersum, caseo qui modò sit coagulatus, ad simile: adeò vt nu-
 per nati animalis corpus propter redundantem in eo humorem,
 libens non comedas. Quod maximè tum suilli, tum ouilli fœ-
 tus corporibus accidit, propterea quòd ea maximè sunt humi-
 da. Caprinum quòd siccius sit, & melius esui est, & iucundius.
 35 Contra verò quàm in nouellis porcellis, quæcunque iam fenue-
 runt, hæc ossa quidem omnia & ligamenta vniuersa præsicca, Gratia sapo-
ris in abis, ab
humido sub-
stansifico me-
diocri est ma-
ximè.
 sine succo, & insipida possident: carnem verò neruosam & du-
 ram, arterias quoque & venas, & neruos, ætatis culpa lori vi-
 40 ce insuaues & sine succo. Quæ medio statu horum, ac nuper ximè.

C ij natorum

natorum sunt, quæ utique iam ætate processerunt, quantum à senio absunt, tantum & ab extrema siccitate sunt remota.

Quæ minora sunt, atque adhuc augetur, tantum ea quoque ab gestati etiamnum foetus humore absunt, quantum processerunt ætate. Florescens verò ætas omnium animalium maximè in medio extremorum est: neque sicut senium, ad summam perducta siccitatem: neque velut infantium ætas, in humore & multo vuidomersa. Cur igitur aliqui celeberrimi medicorum, humidum esse senium prodiderunt? An videlicet, quòd excrementorum abundantia sunt decepti? quippe tum oculi his, lachrymis suffunduntur: tum nares destillatione manant: tum in ore eorum salivæ copia exuberat. Ad hæc tum tussunt, tum excreant pituitam: scilicet pulmones quoque hac esse refertos indicantes: venter quoque illis pituita est plenus: tum singuli articuli quodammodo mucosi. Ceterum nihil horum obstat, quòd minùs senum corpora sicca censentur: ut quorum nervos, & arterias, & venas, & membranas, & omnium instrumentorum tunicas, multò quàm priùs erant, sicciores inuenias: circumfundi autem illis extrinsecus, intrinsecusque, aut pituitosum quendam humorem, aut mucosum. Verùm, tantum abest, ut eiusmodi signa vniuersa, senilem ætatem humidam confirmet, ut etiam siccam esse propè testentur. Idcirco nanque particula quæuis siccior, quàm antè videtur, quòd per caloris imbecillitatem, similiter non nutritur: foris siquidem copia illi, humidi excrementi superfluitat: corpus autem cuiusque intrinsecus siccum est, ut quod nec trahere intrò nutrimentum valeat, nec eo sufficienter frui. Est ergo humidus senex, non propriis suis particulis, sed excrementis: rursus siccus, non excrementis, sed particulis ipsis. Ita nimirum alio genere siccus, alio humidus. Verùm non est ad præsens de excrementis eius, sed de propriis partibus disceptatio: quarum secundum naturam actiones, vitam eius complent. His igitur siccus senex est, quibus scilicet puer est humidus: ipsis nimirum solidis corporis particulis, ossibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, tuni- 35 cis, carnibusque. Meritoque Aristoteles, senium marcenti stirpi adsimilat. Quippe stirpes nouellæ dum sunt, molles, humidæque cernuntur: senescentes, assidue magis siccescere videntur: ad postremum aridæ prorsus redduntur. idque ipsis

*Aetas flo-
rescens humido,
siccitate temperata
est nondum
calida, siccitate,
& biliosa.
Partes senum
similares, sic-
ca sunt, sed
inter eas ca-
pacitates hu-
more super-
fluo redun-
dant. lib. 6. sa-
nit. tuenda.
Calor in seni-
bus est pau-
cus, absum-
ptus iam per
eum humido
substantifico
caloris pabu-
lo.
Senex siccus
partibus so-
lidis, humi-
dus excremen-
tis inter has
collectis. Ari-
stot. cap. 2. li.
de longitudi-
ne vitæ.*

*Etiã igni
materia pe-
nuria mar-
cescenti, sene-
ctutem com-
parat Aristot.
lib. de iuuen-
tute & sene-
ctute.*

ipsis mors est. Ac quòd siccissima ætatum senilis sit, ex iam di- Senex siccis-
 ctis liquet. Quòd autem & frigidissima sit, id vel magis est eui- simus absum-
 dens, ita vt de eo nemo dubitauerit. Nam & tangenti senes fri- pro radicali
 gidi apparent, & facile in frigidum statum mutantur. & nigri humido calo-
 & frigidi fiunt, & frigidis morbis facile capiuntur, apoplexia, ris pabulo, ob
 neruorum resolutione, stupore, tremore, conuulsione, destilla- id & frigidis.
 tione, raucedine. Porrò periit eorum omnis paulò minùs san- Hi senù mor-
 guis: eoque vnà periit & coloris rubor. Iam verò concoctio bi aph. 31. li. 3
 his, & digestio, & sanguificatio, & appositio, & nutritio, & Calor nati-
 10 appetentia, & sensus, & motus, oblæsa omnia sunt, vitioseque uus est facul-
 administrata. Et quid quæso, aliud est senium, quàm via ad tatù nos re-
 interitum? Ita si mors, naturalis caloris est extinctio: utique se- gentium sub-
 nium veluti tabes quædam eius fuerit. Verùm non perinde de stãtia, uel sal-
 puerorum, & florentium ætate inter medicos conuenit. Sed nec tem primum
 15 dirimere inter eos litem est promptum. probabiles enim sunt ipsarum in-
 vtrorumque rationes, tum eorum, qui pueros calidiores esse, strumentum.
 quàm florentes ætate censent: tum eorum, qui contrà, floren- Pueri, an flo-
 tes calidiores pueris esse contendunt. Alteri nanque ex eo quòd retes calidio-
 sanguinis humor omnium, quæ in animalis habentur corpore, res.
 20 calidissimum naturâ sit: tum quòd foetus in vtero propemo- Senectus qui-
 dum sanguis tantum sit: post enim fingendis utique iam parti- bus dâ est mor-
 culis, aliud os efficitur, aliud arteria, aliud vena, aliud di- bus natura-
 uersum ab his aliquid, omnia tamen rubra: tum quòd sangui- lis. Gal. lib. 6.
 nem sincerissimum, calidissimumque obtineant, colligunt ca- sanit. eue dæ.
 25 lidissimum esse, gestatum in vtero foetum. quod si est, etiam Sanguis hic
 pueros quantò gestatis in vtero propiores sunt, tantò esse flo- calidis. omniù
 rentibus ætate calidiores. Alteri, quòd etiam plurimus sit in flo- corporis par-
 rentibus sanguis, ac copiosior quàm in pueris: ita vt eius occa- tium dicitur,
 30 sione crebrò his sanguis profluat, quin etiam quòd flauæ bilis non ex Gale-
 succus, qui sanguine multò est calidior, plurimus his sit, pro- ni sententia.
 pterea calidiores esse florentes, quàm pueros, confirmant. Rur- Nam bilis o-
 sus illi ab ipsis functionibus, quòd tum augeantur: tum plura, mnium que
 quàm pro corporis sui portione, alimenta tum appetant, tum in corpore
 35 humiditatis occasione potius, quàm caloris vi, augeri illos con- sunt, calidif-
 tendunt. At concoctione non modò florentes, non vincere, sed sim. Gal. ca.
 etiam longè ab iis pueros vinci. Nam & vomitiones iis ex inco- 1. lib. de disse-
 ctis cibus accidere, & deiectiones humidas, asperâsque, & à suc- feb. aliter Ma-
 co alienas. Quòd si appetunt plura, nihil id facere ad caloris ro- nardus epist.
 40 bur. Primum enim id non accidere caloris copia, vt animal 1. lib. 5.
 appetat Sanguis fluic
multus tota
pubertate,
& paulò an-
te hanc, aph.
27. 29. 30.
lib. 3.

appetat plura : imò contrà , refrigeratis scilicet his partibus quibus appetentia debetur . Deinde quoniam non tantum ad nutritionem , sed etiam incrementum , alimenta moliuntur : idcirco etiam pluribus nutrimentis , iis esse opus . Iam verò reliquis functionibus vniuersis , etiam non obscure inferiores

Hoc de somno graui (quem unicum nouit Aristoteles) uerum est : de naturali falsum . Gal. lib. locorum affectu , & in introductorio pulsuum .

esse pueros his , qui florenti sunt ætate : ut qui nec ingredi , nec currere , non portare , nec quicquam , in summa , agendorum operum similiter obire queant : cum florentibus , tum sensum omnem , tum intellectum ad summam perfectionem , bonitatemque peruenisse dicant . In summa , puerum , adhuc im-

Hanc librè dirimit Gal. aph. 14 l. 1.

perfectum esse : florentem , animal perfectum . In perfectis rationabile esse , maximè actiuum , maximeque princeps elementum præpollere . Quin summo quoque plurimo deditos pueros videre licet : contrà , minimo florentes esse contentos .

Quanquam hunc quoque aliter accidere , ne vel insanum quidem hominem censere aiunt , quam calido victo quodammodo grauatoque humoris copia , veluti tum ex temulentis intelligere licet : tum iis , qui balneo liberalius sint vsi . Ita verò & papauer somnificum esse , & mandragoram , & lactucam , & omnia quæ humidiores frigidioresque temperie sunt . Ac

Functiones actiuæ sunt motrices , cap. 10. artis medicæ . Hic autem pro animalibus sumi uidentur .

tales quidem de propositarum ætatum temperie rationes utrinque afferuntur . Omnes enim recensere , superuacuum videtur : cum formula ipsa epichirematum , vel ex iis quæ retulimus , satis clarè perspici possit . Eminus enim utriusque , fermeque à secundis priora colligunt . Ac tanquam iam sciat auditor quemadmodum auctio , quemadmodum concoctio , & quemadmodum nutritio fiat , verba faciunt . Simili modo de sensu , de motu , de functionibus , tum naturalibus , tum actiuis disputant . de somni quoque generatione & ciborum natura , mentionem faciunt . quorum nullum simplex promptumque cognitu est : sed & multam disquisitionem requirit : nec potest fortasse vlli compertum esse , nisi qui prius humidam , siccam , calidam frigidamque temperiem sciat agnoscere . Quicquid enim eorum veluti scientes dicunt , id si docere eos cogas , prorsus disputationem de temperamentis , hanc scilicet cui nunc in-

Demöstratio ex notioribus procedat oportet .

sistimus , desiderabunt . Quare per mutua & ex mutuis , sunt iis demonstrationes . Ex iis quidem quæ nunc quærimus , cetera iam sint cognita , cum de actionibus disputant , & ciborum ac medicamentorum facultates inuestigant , ac de somno , & aliis id genus differunt : rursus autem quæ nunc sunt proposita ,

per illa veluti prius iam nota, demonstrant. Ego verò eiusmodi demonstrationes non probo: quin si fateri verum oportet, nec demonstrationes eas censeo, veluti diffusius in aliis ostendi: satiùsque esse in omni docendi genere existimo, ordinem
 5 conceptionum definire. Si igitur principium, omnis quæ de temperamentis suscipitur disputationis, tractatio de elementis est, sintne ea impatibilia, prorsusque mutationis experita, a alterari, mutarique potentia: ab illorum verò cognitione, secunda deinceps est proposita nunc disputatio: non utique sumenda est istorum fides ex iis, quæ nondum sciuntur: sed sicuti tum re-
 10 ctum est, tum verò iustum, quod sumendum ad demonstrationem est, vel evidens aliquid sit oportet, vel quod prius fuit demonstratum. Non est igitur neque de somni generatione mentio facienda, neque de concoctione, neque auctione, neque de
 15 alio id genus villo: sed ab ipsa sola, nudaque subiectarum rerum substantia, disquisitio ineunda: sicuti in primo libro fecimus. Quippe statuentes aliud esse, quod energiâ, siue actu sit: aliud quod potestate, de eo quod actu iam calidum, frigidum, humidum, siccumve sit, prius differendum esse diximus: ubinde ad
 20 ea quæ potestate sint, veniendum. Porro eorum, quæ actu calida, frigida, humida, siccave sunt, obuia, promptaque omnibus cognitio est. utpote quæ tactu discerni queant: qui scilicet & ignem ipsum calidum esse docuit, & glaciem frigidam. Quod
 25 si alia quapiam ratione notionem, agnitionemque calidi, frigidave habent, dicant hanc nobis. Inauditam enim sapientiam promittunt: imò si verum fateri licebit, stuporem potius, si rerum sensibilium alium quempiam habere se iudicem meliorem putant, quàm ipse sit sensus. Atqui si eorum, quæ actu calida sunt, alius esse iudex quàm tactus, nullus potest: tangant
 30 iam deinceps multos viros, tum senes, tum adolescentes, tum pueros, tum infantes. Ita enim inuenient, qui magis minusve calidi sint. Sin de rebus sensibilibus rationales demonstrationes quarunt, iam de niue ipsa inquirendum est, censendane sit sicut omnibus hominibus apparet, candida: an sicut Anaxa-
 35 goras asseueravit, non candida. Iam verò de picæ simili modo, coruoque, ac reliquis omnibus æstimandum. Neque enim si non habenda est oculis fides de albo quod vident, de nigro sine demonstratione fides est habenda. Omnia igitur quæ sensui apparent, si iam fide carere dicunt, nec olorem album esse dicant, nisi prius id viderint ratione: imo nec calcem,
 40

Libri Galeni de demonstrationibus adhuc desideratur.

Actu calida, frigida, humida, siccave.

Sensus sunt in dices sensibilium obiecto rerum propriorum et communium, ut ratio intelligibilium.

Ineptæ aliorum Anaxagoræ opiniones. cap. 4. li. 1. physicorum.

nec diem, nec solem. Ad eundem modum & de voce, auribus
 fidem abrogent: & de odore, naribus: & de omni tangibili, ipsi
 tactus sensui. Et nonne hæc sunt Pyronis hæsitatio, & nugæ
 immensæ? Sanè æquum fuerat, eos qui optimam sectam in phi-
 losophia elegissent, quæ scilicet calidum, frigidum, humidum, &
 & siccum, principia & elementa statuit, non in tantum descui-
 uisse à viris qui hæc posuerunt, vt quòd omnis demonstratio-
 nis principia sunt, quæque sensui, quæque intellectui sunt mani-
 festa, non cognoscerent. Et profectò quisquis de his addubitat,
 frustra de aliis inquit. vtpote ne quidem vnde sit incepturus, o
 quicquam sibi relinquens. Vnde igitur in tam diuersam viam
 diuerterunt, ac sensibilibus rerum cognitionem ratione conse-
 qui tentârunt? Ego sanè ne cogitare quidem possum. Eoque
 quod actu calidum est, tactu iudico. Si quid autem adhuc cali-
 dum non est, sed vt tale fiat, est idoneum, quod vtique potesta-
 te calidum appellamus, id ratione inuestigare conor: ij verò om-
 nia, nescio quo pacto, subuertunt, & in argumentis prolixè rhe-
 toricantur. Sed hos mittamus: illius tamen nunc minimè obli-
 ti, quòd vnum prauorum dogmatum principium sit, nihil de de-
 monstratione prius meditatam, simul res ipsas inquirere, simul
 veluti scientem quidnam demonstratio sit, demonstrare ten-
 tare. Denuo igitur ad propositum reuersi calidum, quod in æta-
 tibus cognoscere cupimus, primùm & maximè tactu iudice-
 mus. Erit autem optimum iudicium in vno, eodemque vnus
 infantis corpore. potest enim & qualis calor illi ante biennium
 fuerit, in memoria reponi: & qualis nunc sit post duos fortè vel
 tres interpositos annos. Si nanque mutatio omnino vlla ad ca-
 lidum, frigidumve infanti facta videbitur, nullum præterea ne-
 gocium erit, qui vsque ad florentem ætatem futurus excessus
 sit, colligere. Quòd si plures pueros pluribus conferre floren-
 tibus ætate velis: graciles gracilibus, quadratos quadratis, & cras-
 sos crassis cõferes: æquè verò & qui colore, & reliquis omnibus
 (quoad fieri potest) similiter se habeant. Quippe si differentiam
 in ætatibus inuenire studeas: in similibus quàm maximè licet
 naturis, eam inquisitionem tutiùs facies. Porrò in contrariis na-
 turis hanc disquirere, non parui erroris est occasio: cum interim
 non tam exploratorum corporum ætatis, quàm naturalis tem-
 peramenti gratia, differentia existat. Ad eundem modum tum
 victu vniuerso, tum temporum quibus exploratur statu, pari
 modo se habentia corpora eliges, non exercitatum requieto
 comparans,

Scepticorū. i. consideratorum, & nihil affirmantium, sed de omnibus ambigentium, pater Pyro fuit.

Sensui uel rationi nota sunt principia omnis demonstrationis.

Methodo demonstrandi cogitata, in hac diu multūq; ingenii exerce, argumētis leuibus primū, deinde grauioribus.

Similia similibus maximè comparanda.

comparans: non balneo vsus, ei qui eo non fit vsus: non ieiunum, saturo: non sitientem, ebrio: non eum qui sole incaluit, ei qui ex frigore riget: non eum qui vigilauit, ei qui dormiuit: nec denique eos quibus contraria est vel natura, vel victus ratio, vel quælibet rerum circumstantia: sed reliqua omnia sint quàm fieri licet, paria, vna ætate excepta. Pari modo si vnum eundemque puellum cum seipso conferes, omneis eius externas circumstantias similes, ad vnguem seruabis: quò scilicet, si qua harum alicuius causa in calore & frigore differentia contigit, ætatis mutationi non imputetur. Longam tibi experiendi rationem fortasse tradere videor: sed planè verissimam, atque ex ipsa rei quæsitæ essentia desumptam: sicut in his, quæ de demonstratione scripsimus, à nobis est proditum. Tu verò fortasse compendiarium voles, minimè curans si falsa sit. Scito ergo non solum falsam te, sed etiam longam ingressurum viam. neque tribus quatuorve annis, quod requiris, inuenturum: sed tota vita in ignorantia versandum. Quantum enim accipi ex memoratorum virorum controuersia licet, non est quòd putemus clarè aliquid demonstrari posse, sed nec rationabile omninò est, ex iis quæ posteriora sunt, ea probari quæ sunt priora. Ergo calidum frigidumque corpus quod saltem actu, nec adhuc potestate tale sit, sensu iudicemus: misso nunc, tum priorum iudicio, tum reliquis omnibus notis. Et te iam ceu rectè iudicaturum, ad ipsam experientiam remitto. Meum autem iudicium interpretabor. Complura enim deinceps corpora, non puerorum modò, verum etiam infantium, adolescentium, & ætate florentium curiosè tangens, neutros vera locutos inueni: nec eos qui absoluto sermone calidiorem nec eos qui frigidior, esse florentem ætatem, quàm puerilem dixerunt. Si enim reliquis omnibus quæ extrinsecus adueniunt alterationibus circumcisus, eas quæ ex sola ætate proueniunt, differentias æstimaueris: neuter absolute loquenti videtur tali calidior. Quippe dissident eorum calores qualitate, quæ ex imparitate diffilatas creatur. Cuius rei occasione nonnulli vel eos, qui secum versentur, vel seipso fallentes, alij puerorum, alij iuuenum, valentiorum esse calorem autumant. Est enim puerorum calor magis halituosus, & copiosus, & tangenti blandior: florentium calor, subacre quiddam habet, ac non suaue. Hæc igitur tangenti occurfus differentia, plures inducit, vt florentium

Via recta omnium breuissima & certissima.

Nec pueri iuuenibus, nec iuuenes pueris, absolute sunt calidiores. Illi enim plus habent calidissimi: hi calorem habent acriorè. Aph. 14. lib. 1.

rentium corpus calidius esse pronuncient. Res verò aliter se habet. Quippe qui in varia materia tactum suum ad calorem, tum valentio-rem, tum imbecillio-rem, tum parem discernendum exercuerit: huic non dubito puerorum calorem, florentium calori, vel parem, vel amplio-rem visum iri. Est porro exercendi ratio hæc. incipiendum enim ab eo quod evidens maximè est.

Evidens sensui vel intellectui.

Balinearum aër ita est aliquando calens, ut nemo eum ferat, sed utri in eo versatus videatur: aliquando ita est frigidus, ut sudare in eo non sit. Iam tertium quoque & ab his diuersum, quem utique maximè requirimus, temperatum aëris statum, quid refert dicere? Idem tres caloris status, in solij quoque apparent aqua. Quippe quæ & calida adeò, ut urat: & frigida adeò, ut ne calfaciat quidem: & temperata adeò, ut calfaciat modicè, sæpe cernitur. Ergo si te vter sit calidior perconter, aquane temperata, an aër temperatus, neutrum dicere possis. Cùm enim ambo similiter corpori blâda sint, & mediocri temperie, alterum eorum dicere calidius esse, alterum frigidius, nulla dici ratione videtur. Iam si intelligas aquam labri, ea esse caliditate ut ferueat: aut aërem balnei prorsus inflammatum: ab utroque te pari modo deurendum constat. Rursus si aquam ita intelliges frigidam, ut procul à glaciando non absit: aut aërem prorsus refrigeratum, sicut cùm ningit, conspicitur, patet quod vtriusuis occursum pari modo refrigeraberis, rigebisque. Ergo summum tum calorem, tum frigus similiter in aqua, similiterque in aëre finge: præterea medium amborum extremorum statum simili modo in utroque constitue: hoc casu, quod in medio interuallo extremorum, & mediij status tum in aëre est, tum aqua, easdem excessus distantiaque rationes habebit. Tantoque dices alterum mediocri esse calidius, quanto alterum. Ad eundem modum & frigidius quàm mediocri, tantò esse aquam aliquando dices, quanto & aërem: tametsi suus vtriusque occursum tangenti idem non sit vtrique. Neque enim simili modo aqua temperata sicut aër temperatus tactum afficit. Et quid opus est, in tam dissimilibus exemplum proponam? Cùm ipse aër qui simili sit calore, variè tangenti occurrat, prout aliàs veluti caliginosus & halituosus, aliàs veluti fuliginosus & fumosus: interim purus omnino est. Igitur in pluribus iisdemque differentibus æqualitas caloris consistit. Quæ inconsideratis quasi in æqualis sit, imponit: propterea scilicet quod non vnde quaque similis apparet. Cæterum homo, qui rationes, quas proposui, expenderit, & sensum & in multa particularium experi-

perientia exercuerit, is nimirum æqualitatem caloris in pueris
 florentibusque inueniet: nec eo fallitur, quòd alter in humida,
 alter in sicca substantia repræsentetur. Quippe lapis aliquando
 pari cum aqua calore esse potest, nullum eo faciente discrimen,
 5 quòd lapis siccus sit, aqua humida. Ita igitur mihi cum pueros,
 iuuenes, adolentes millies considerassem: præterea eundem in-
 fantem, puerum, adolentemque factum, nihilo calidior visus
 est, nec puer quàm ætate florens: nec ætate florens quàm puer.
 sed tantum (quemadmodum dixi) in pueris magis halituosus,
 10 & multus, & suavis: in florentibus exiguus, siccus, nec similiter
 suavis esse caloris occursum. Siquidem puerorum substantiæ ut-
 pote humidæ, multum foras effluit: florentium substantiæ pa-
 rum, utpote siccæ. Itaque neuter eorum simpliciter videtur al-
 tero calidior: sed alter, multitudine eius quod diffatur: alter acri-
 15 monia. Quippe insiti caloris puer plus habet, eiusque blandio-
 ris, si modò ex sanguine & semine ortum habet. In florentibus
 ætate, exiguus & siccus, nec similiter suavis calor tangenti oc-
 currit. Ergo calidi, frigidi que corporis solus tactus est iudex: hu-
 mido autem & sicco vnà cum tactu, ratio. Quippe quod siccum
 20 est, durum prorsus est: at hoc tactu omninò dignoscitur. Non
 tamen si quid durum est, idem statim & siccum est. etenim infe-
 parabilis à sicco corpore duritia est: non tamen eius vnus pro-
 pria. Nam & quod à frigore cōcretum est, durum cernitur, sicut
 glacies. Quòd utique minùs sicci, humidique adeunda statim dif-
 25 cretio est, antè scilicet quàm æstimatum sit, quemadmodum se
 in calore habeant & frigore. Neque enim siquid cum summo
 frigore repræsentatur durum, id etiam siccum est. Nec si quid
 cum vehementi calore est molle, idem statim est humidum. Ve-
 rum cum mediocriter est calidum, tum æstimare, durumne, an
 30 molle sit, oportet. Si enim molle sit, humidum est: si durum,
 siccum. Verum si hæc ita se habent: partium quæ in humano
 corpore sunt duræ, nulla est humida. Neque enim tanta esse in
 eo frigiditas potest, ut aliquid in ipso concrecere in duritiem
 queat. Potest enim quod prius fuit fluxile, aliquando concre-
 35 re, veluti adeps. Quod enim oleosum in sanguine, fluxileque &
 pingue est, ubi in frigidum venit locum, cogitur: durum tamen
 ne sicquidem efficitur. Comodè igitur dictum veteribus est, hu-
 midissimam esse adipem: secundo post eam loco, carnosum genus.
 Eius plures sunt species: prima quidem, quæ propriè caro appel-
 40 latur, quam scilicet nusquam in corpore per se inuenies, sed est
 perpe-

*Principia no-
 stræ genera-
 tionis, san-
 guis mēstruus
 & semē utri-
 usque.*

*Omne siccū,
 durum: om-
 ne humidum
 molle: nō con-
 trā, nisi modi-
 cè caleat.*

*Omnis pars
 corporis du-
 ra, quia mor-
 dicum caler,
 sicca est.*

*Adipis gene-
 ratio.*

*Carò multi-
 plex.*

perpetuò musculi pars: ab hac cuiusq; viscerum propria substantia est: eam Erasistratus parenchyma vocat, quasi dicas affusionem. *Parenchyma, quasi dicas affusionem.* Quod autem ipsum cerebri pulmonisq; proprium corpus, proximum ad ipsi humiditatis ratione sit, ex mollitie eius coniectare licet: non enim à frigido congelatur, cum nec calore fundatur. Propinquam iis naturam habet ossium medulla. Non est tamen eiusdem generis cum cerebro & spinali medulla, ea quæ in quolibet habetur osse: sed cerebrum & spinæ medulla, eiusdem sunt generis. Reliquæ omnes medullæ, alterius naturæ sunt. Est tamen humidius ac calidius cerebrum, quàm spinalis medulla: eoque etiam mollius: præterea ipsius cerebri priores partes tantò sunt humidiores, quantò molliores: omnia tamen hæc cute non humidiora modò sunt, sed etiam frigidiora. Vnoque verò, omne exangue frigidius sanguine prædito est. Proxima cuti est, mollium neruorum natura. Duriores autem in humido & sicco, secundum cutis naturam se habent: calore ab eius natura tantum absunt, quantum cõsentiens est exangue corpus à sanguine prædito abesse. Lienis, autem, renum, & iecinoris caro, tantò cute est humidior, quantò est mollior: calidior autè, quantò magis abundat sanguine. Iam cordis caro omnibus iis tantò est siccior, quantò est durior: calidior verò non modò his, sed etiam omnibus planè corporis particulis. Quod etiam sensu clarè deprehendas licet, in pectoris animalis dissectione, si digitum in sinistrum eius sinum immiseris: inuenies enim locum hunc omnium, quæ in animali sunt, non paulò calidissimū. At iecinoris, lienis, renum, & pulmonis caro, simplicis cuiusdam naturæ est: circa cuiusq; visceris venas, arterias, & neruos crescens. Cordis, simplex carnis, natura non est: sed sunt in eo fibræ, quales in musculis cernimus, quibus caro circumhæret. Cæterum non est idem fibrarum genus: sed quæ in musculis habentur, neruorum, & ligamentorum sunt particulæ: cordis propria quædam fibrarum est species, æquè scilicet vt venarum tunica, atque articularum: itemque intestinorum, ventriculi, vteri, & vesicæ vtriusque. licet enim in iis quoque instrumentis propriam quandam videre carnem, suis ipsorum fibris circumnascentem. Atque hæc quidem carnes, cute sunt calidiores: fibræ verò quàm cutis, partim paulò magis, partim paulò minùs tum frigide, tum siccae sunt: partim similes omninò cutis substantiæ. Porro omnes membranæ

Parenchyma, quasi dicas affusionem.

Actio viscerum, ut cordis, hepatis à sua carne est, ut li. 5. usus par.

Cerebri caliditas à sanguine uenarum & arte riatum.

Exangue neruosum, frigidum, quòd calor sanguinis pabulum sequitur.

Sinister cordis uentriculus, calor natium fons est. ob id calidissimus est.

Filamentorum genus omne cordi inest, ut libro de usu partium docetur.

Vesica urinae & biliaria.

branzæ cute sunt ficciores, veluti cerebri, & spinalis medullæ inuolucra, quæ menynges dicuntur. sunt enim hæ quoque membranæ. Iam ligamenta omnia quantò cute sunt duriora, tantò sunt & ficciora. Tendones quoque tametsi ligamenti sunt molliores, attamen cute luculenter sunt duriores. Cartilago verò post ligamentum deinceps est: præterea medium quoddam inter vtrumque, corpus: appellant id anatomici quidam *συσπυκνὸν Ἀράδην οὐκ ἴσμεν*, quasi verò cartilagineum simul & neruosum ligamentum dicas. est autem id durum, cartilagosumque ligamentum. Os verò omnium quæ cutis operit, durissimum est. At eorum quæ ex cute extant, siccissimus est pilus: deinde cornu: mox vngues, & vngulæ, & calcaria, & rostra: quæque his in singulis animalium ratione carentium, similes sunt partes. Succorum optimus, & maximè proprius, ac domesticus, sanguis est: huius veluti sedimentum, ac fex, atra bilis est: quæ idcirco tum frigidior, tum crassior sanguine est: sicut flaua bilis, longè calidior: frigidissimum verò ac humidissimum omnium, quæ in animali habentur, pituita est. Instrumentum autem quo id cognoscitur, ipse est tactus: veluti Hippocrates in libello de hominis natura monstrauit. Cæterum quòd frigida sit, vnus tactus discernit: quòd verò humida quoque, pariter tactus, visus & ratio iudicant. Et tactus quidem ac visus, quòd talis iis cernitur: ratio verò, vbi non caloris copia, sed naturali humore talem esse definiuit. Ac particulæ quidem, & succi corporis, ad hunc modum se habent. De iis, quæ temperamenta comitantur, deinceps agendum. Comitantur enim ea & quæ dicta iam sunt: imò potius inseparabilia omnino sunt: à sicco quidem corpore duritia, ab humido mollities: si tamen cum tepido calore est. Sed & crassitudo habitus & gracilitas temperamenta sequuntur: nō ea modò quæ naturalia sunt: sed etiam, si qua ex longa consuetudine, sunt contracta. Multos siquidem qui natura graciles fuerant, pingues redditos vidi: contraque, qui pingues fuerant, graciles: illis quidem ex ociosa & delicata vita, toto temperamento ad humidius mutato: his verò multa tolerantia, & curis, & tenui victu perficcatis. Dicemus verò & horum discernendorum notas. Satiùs enim est, talis ne quispiam naturâ sit: an ex consuetudine redditus, nosmet priùs per aliquod signa discernere posse, quàm ab alio id quærere. Sanè eiusmodi signorum autor, æquè vt reliquorum omnium, mirus est Hippocrates. Siquidem quibuscunque latiores venæ sunt, hi calidiores naturâ sunt: quibus

Succorum seu humorum 4. temperamētū.

Comitantia temperamētum. Biliofi natura, aut consuetudine sunt graciles: ut frigidi, humidi, obesiores euadunt.

Cause & remedia gracilitatis & obesitatis lib. 6. sani. euendæ, & lib. 14. methodi.

D angustiores

angustiores, contra magis frigidi. caloris nanque opus est has dilatare, flatuque extendere. Ita rationabiliter in idem ferè recidit, venarum angustia, cum habitu pingui, & crassiore: habitus gracilis, cum venarum laxitate. Quòd si quis simul pinguis, crassusque est, ac venas laxas habet, is consuetudinis alicuius occasione, non naturâ, pinguis est redditus. Sicut ediuerso, si quis angustas habet venas, & gracilis est, ne hunc quidem talem esse naturâ necesse est. Quin cum fames vrget, mediocritatem ex laxitate venarum & angustia, non à cætero totius corporis habitu spectandum esse ait. Quippe qui angustas habent venas, ¹⁰ exigui sunt sanguinis, nec longam in ediam ferunt: quibus latæ, his copia sanguinis est, & citra noxam cibo abstinent. Causæ horum euidentes iam sunt, iis qui animum aduerterint, tametsi à me non referantur. Sed quoniam non omnes aduertunt, necessum fortasse erit, aliquid eorum causa dixisse. Quicquid in sanguine pingue, leue, & tenue est, id in calidioribus corporibus alimentum quoddam calido fit: in frigidioribus, seruatur. Cùmque id venæ extra se transmiserint, ubi in frigidas particulas incidit, quod genus membranæ sunt, in iis concrefcit: in partibus verò naturâ calidioribus, cuiusmodi carnosæ sunt, à calore ipso absumitur, ac digeritur: nisi sicubi frigiditati temperamenti etiam vita indulgentior accedens, ipsi ²⁰ carnosissimis particulis, adipis aliquid allinat. Qua ratione etiam quæ hyeme delitescunt animalia, non rarò inueniuntur adipe obesa. Et fœminæ viris sunt pinguior: quòd scilicet ²⁵ fœmina mare est frigidior, & plurimum domi versatur. Ac quicumque corporum habitus & temperati naturâ sunt, & mediocri exercitatione vtuntur, hos necesse est eufarcos esse. id verò est, mediocri omnino corporis habitu. Quibus verò humidum abundat, & calor à mediocritate summa non longè abest, hi ³⁰ corpulenti siue carnosii fiunt. Corpulenti rursus fiunt, qui naturâ sunt temperati: cæterum desidēs & ociosi viuunt. Quippe dictum à veteribus commodissimè est, consuetudinem acquisitiuam esse naturam. Nec fortasse oportebit, cùm id iam semel dixerimus, in quouis etiam capite definire, naturâne frigidior, an ³⁵ ex consuetudine quispiam sit redditus: sed illud legentibus remittere: me autem compendij causa, proprios cuique temperamento corporis habitus persequi. Sunt igitur nōnulli qui & graciles sint, & venas paruas habeant: sed si ex iis quempiam incidat, adeps excidet: quam constat cuti ad internam eius membranam ⁴⁰ subnasci.

Vene angustie obestitate naturale indicant, ut latae gracilitatem naturalem: si contra accidat, à noua & inconsueta uictus ratione est.

Adipis causæ.

Glis & ursus Aristoteli ca. 17. lib. 8. hist. animalium. In omni genere rerum mas est calidior fœmina Hipp.

Noua uictus ratio in sumendis, &c. iam diu consueta, facit nouum temperamentum.

subnasci. Et rarò id quidem in viris conspicitur: in fœminis sæ-
 pissimè inuenitur. est nanque tum frigidioris naturæ, tum vitæ
 magis desidiosæ eiusmodi nota: siquidem adeps ex habitus fri-
 giditate gignitur: corpulentia, siue carnis abundantia, ex sangui-
 nis copia nascitur: mediocritas, temperatæ naturæ est nota. Et
 5 corpulenti quidem omnino plus adipis habent, quàm tempe-
 rati. Nectamen pro carnis semper portione adeps simul auge-
 tur. sed alios habere plus carnis, alios plus adipis videas, aliis am-
 bo pari modo sunt adauctæ. Et quibus quidem ambo pari modo
 10 sunt auctæ, his tantùm supra temperatam naturam humoris
 est, quantum & frigoris: quibus autem plus est adipis, in
 his frigidi plus est, quàm humidi: æquè vt quibus caro est ple-
 nior, his humoris plus iusto est: non tamen etiam frigoris. *Corpulentia*
 enim calori intra debitos fines manenti, boni sanguinis accedit *causa.*
 15 copia, necesse est, corpulentia sequatur. Quantum autem supra
 mediocritatem esse sanguis debeat, id quidem mensura & pon-
 dere, ostendere non est: ratione tradere licet. quippe vbi nullum
 adhuc morbosum symptoma, crassato corpori incidit, humo-
 ris abundantia intra sanitatis interim est fines. Monstratum e-
 20 nim nobis & in aliis est, non paruam in eo statu, quæ sanitas di-
 citur, necessariò statuendam esse latitudinem: quin nunc quoq;
 in omni ferè sermone nostro apparet, qui temperatam, mediàm-
 que naturam, reliquarum veluti canonem semper statuamus: *sanitatis ma-*
 quæ verò ex huius vtraque sunt parte, intemperatas censeamus. *gna latitudo.*
 25 quod vtique non faceremus, nisi in sanitatis statu, maioris, mi-
 norisque ratio inueniretur. Est enim alia sanitatis, alia morbi in-
 temperies. morbi quidem, ea quæ à media temperie longissi-
 mè abest: sanitatis, quæ paulùm. Definire autem modum ne
 hic quidem mensura & pondere licet. cæterùm intemperamen-
 30 ti, quod intra sanitatem habetur, sufficiens nota est, quòd nulla
 functio animalis manifestè sit adhuc læsa. Quantum igitur in-
 teruallum est inter id, quod perfectissimè functionem obit, &
 id quod manifestè actionem aliquam habet oblæsam: tanta est
 profectò & sanitatis, & distemperantiæ, quæ intra sanitatem
 35 consistit, latitudo. Ab hac proxima est intemperies morbo-
 sa, cum scilicet animal intemperamenti vitio ægrotat. Non enim
 huius tantùm noxa laborat, sed etiam aliis affectibus non pau-
 cis, de quibus in iis, quæ de morborum differentiis scribemus,
 diffusius agetur. Nunc redeundum ad diuerticulum est. Sicuti e-
 40 nim naturali calore optimam seruante temperiem, humidum

D ij quod

quod intra sanitatis terminos est auctum, non ad spem modò in homine, sed etiam corpulentiam gignit. & adipem quidem partiùs adiicit: carnem verò multò liberalius auget: ita rursus, si humidum & siccum mediocritatem ad vnguem inter se seruent, calor autem in homine sit minor, necesse est huius corpus adipe, 5 quàm carnis copia, magis abundet: at verò si calor augetur, seruetque mediocritatem altera contrarietas, minus erit ei animali adipis quàm carnis. Sicut ediuersò, si quando pollet siccum, altera contrarietate medium modum seruante, & gracilius & durius corpus euadet. Hæc à me dicta sunt, patetque non solùm ra-¹⁰ tione mōstratum esse, quòd simplices in animalium corporibus intemperies habeantur, sed etiam quòd singularum manifestæ sint notæ: nec eà modò in calore, frigore, mollitie, & duritie, sed etiam in reliquis omnibus habituum corporis differentiis. quarum de iis, quæ ex gracilitate & crassitudine spectantur, mox di-¹⁵ ximus: de reliquis nunc dicamus. Calida igitur & sicca intemperies hirsuta est: verùm ea in summo. Mediocriter autem, quæ calida quidem est, sed in altera contrarietate mediocritatem habet. Similiter & quæ sicca quidem est, sed in calido & frigido, me-²⁰ dia est temperie: est enim ea quoque modicè hirta. Nuda pilis sunt frigida omnia temperamenta, siue ea mediocriter se habet, in humiditate, siue immodicè. cæterùm ad summum glabra est frigida temperies & humida: minùs hac, quæ frigida est, sed in altera contrarietate temperata: adhuc minùs, quæ frigida est & sicca. Quanquàm putet aliquis, sicut fieri non potest, vt in ter-²⁵ ra sicca herbæ nascantur, nutriantur, & incrementum capiant: sic nec pili in (sicca) cute. Est autem secùs: quippe terra, vt terra, sicca dicitur: cutis vt cutis. Itaque siccitas, quæ in terra est, maximè sine humore est: quæ verò in hominis est corpore, & eius similibus animalium, nec humoris est expers, & maximè omni-³⁰ um ad pilorum generationem est idonea. Siquidem nec ex iis quæ silicea testa intacta sunt: nec crustatis veluti ostreis, locustis, cancris: sed nec ex iis, quæ in cauernis delitescunt, quales sunt serpentes: nec quæ squamata sunt, cuiusmodi sunt pisces, oriri pili possunt: sunt enim horum cutes, verè & in totum siccæ, ritu³⁵ testæ, vel petra. Cæterùm ex iis, quæ molli sunt cute, vt homo, quanto vtique ficior, calidiorque cutis fuerit, tanto magis potest pilos gignere. Nam vt ab exemplo terræ, quod illi proponunt, non recedamus: herbæ nec in sicca & squalente admodum terra nasci possunt: nec in humida & lacustri: verùm cum⁴⁰ absumi

*Ratio horum
ex causis pi-
lorum sequen-
tibus appa-
rebit.*

*Pilorum cum
herbis, cutis
cum terra col-
latio.*

absumi cœperit redundantia humoris, tum enascuntur è terra:
 augmentur autem largiùs, vbi hæc quoque siccescit: modicè qui-
 dem in vere: celerrimè verò & plurimùm, ineunte æstate. siccantur
 5 autem omnino arefacta terra, æstate iam media: licètque tibi,
 si placet, nunc quoque, sicuti in priore libro demonstratum
 est, ver ipsum, propterea quòd ex temporibus anni maximè
 temperatum est, temperati corporis id asimilare cuti, potissimum
 que eius temporis mèdium. tum enim terra quoque ipsa,
 medio quodam statu humoris, siccitatisque est. Quod autem ve-
 10 ris æstati est proximum, id iam sicciorem iusto reddidit terram:
 hoc etiam ampliùs, æstas inchoata. Quam igitur dico calidam &
 siccam cutem, hanc maximè terræ statui adsimiles, qui abeunte
 sit vere, vel ineunte æstate. Nam media æstate in summo est sic-
 ca, perinde vt testa, insectorum animalium tegimen: non vt ho-
 15 minum, suùm, asinorum, equorum, aut alterius cuiusquam eo-
 rum, quæ pilis vestiuntur. Quare si cutem terræ comparare vo-
 lunt, hæctenus quoque rem consentire cum iis, quæ priùs dixi-
 mus, inuenient. Ipsi verò sese ex homonymia non animaduersa,
 fallunt. In sicca enim & calida cute multos magnosque nasci pi-
 20 los diximus, nimirum vt de homine vel animali pilis prædico, nõ
 de ostreis, aut cancris verba facientes. quippe per omnem cutem
 diffatur semper aliquid à calido, quod secum etiam interni hu-
 moris nonnihil aufert. Verùm in quibus humida cutis est, & pla-
 nè mollis, qualis modò concrescens caseus, in his eorum quæ ex-
 25 ciderunt, viæ per cutem non manent, partibus scilicet eius, quæ
 priùs dissidebant, rursus inter se vnitis. At in quibus dura est,
 non absimilis caseo iam coacto, perforatur quidem eorum quæ
 exeunt impetu: cùm autem rursus vniri per siccitatem nequeat,
 meatus ipsos immutatos seruat: qui etiam perpetuo transfluen-
 30 tium icu asiduè magis fistulantur. Si igitur quod transfluit, vel
 halitus vel humor purus sit, halitui certè celer, minimeque im-
 peditus transitus est: humor in exiliis spiramentis nonnun-
 quam hæret: aliquid etiam intrò recurrere ad profundum cogi-
 tur. Sin veluti fuliginosus crassusque & terreus vapor sit, subin-
 35 de contingit vt in angustis spiramentis impactus, nec facilè rur-
 sum intrò redeat, nec vacuari possit. Hunc igitur alius rursus è
 profundo subiens ferit, prorsumque impellit: tum hunc rursus
 alter, atque illum alius: ac multos mihi eiusmodi vapores fuligi-
 nosos, alium super alium, impactos, tempore complicari, coniun-
 40 gi que intellige, ac vnum eiusmodi efficere corpus, quale est ea,
 D iij quæ

pilorum gene-
 ratio ex fuli-
 ginoso &
 crassiore ex-
 cremèto ter-
 tiæ coctionis.

quæ foris cernitur fuligo : nisi quòd hic quantum spissatum est, tantum etiam per transitus angustiam stipatum, in angustam prorsus redactum est formam. Vbi autem tale corpus totum obstruxerit meatum, deinceps iam violenter ictum, à similibus sui, quibus exitus non est, excrementis, totum interim propellitur, 5 adeò vt cute exire cogatur, iam lori formam adeptum. Ad similes autem quod in meatu est impactum, herbæ, stirpisve veluti radici: quod verò ex cute extat, ipsi veluti stirpi. Fit autem niger pilus, cum deusto vi caloris vapore, excrementum in exactam fuliginem mutatur : flauus verò, cum vapor minùs torretur. 10 quippe quod tum est impactum, flauæ bilis, non nigræ, feculentum excrementum est. Albus verò pilus ex pituita nascitur. Rufus sicuti coloris flauis albiq; est medius: sic eius generatio ex pituitosa, biltosaq; fecis media quadam natura prouenit. Crispi pili fiunt vel propter siccitatem temperamenti, vel propter me- 15 tum in quo radican- & propter siccitatem quidem, ad eum modum quo corrigiæ, quæ igni plus iusto siccatur. Et quid corrigiarum meminisse est opus, cum ipsos pilos, vbi igni propius sunt admoti protinùs intorqueri videas? atq; ita quidem omnes Aethiopes sunt crispi. At propter meatuum in quibus radican- 20 tur naturam, ad hunc modum, cum exhalatio sæpe imbecillior est, quàm vt rectam viam sibi moliri possit, pro modo quo inflectitur, etiam meatum suum figurat: interim verò exhalatio satis valens est, sed duriore cutis natura, recta ferri regione prohibita, in latus flectitur: ita vt extrinsecus videre licet, non halitum 25 modò, aut fumum: sed etiam flammam ipsam cum sursum agi vetatur, diuisam vtroquè versus in obliquum agi. Sic igitur corporis exhalatio, vbi prorsum ferri prohibetur, obliquum sibi transitum sub cute molitur, donec longiore spatio * collectam aliquid eam vrgeat, & foràs flatu agat. Est quando ambobus 30 coëuntibus, & primæ exhalationis, quæ meatum finxit, imbecillitate, & cutis siccitate, obliquitas pilorum radicibus contingit. Quales autem in radice finguntur, tales rationabile est perpetuò fore. Neque enim durorum & siccorum corporum quippiam nisi priùs molliatur, fingi in rectum potest. Atque hæc quidem 35 est pilorum generatio. Sequens est, vt causas omnium, quæ temperamentis in pilorum pro ætate, regione, & corporis natura, differentiis contingunt, dicamus. Ergo Aegyptij, Arabes, & Indi, omnes denique qui calidam & siccam regionem incolunt, nigros, exiguiq; incrementi, siccos, crispis, & fragiles pilos ha- 40 bent.

Coloris pilorum cause.

Pilorum crispiorum cause. Absumptum à calore humidum naturale pilorum, contrahitur, & secū terras eorum partes quas colligat, contrahit.

* Collectam uim adferat, & foràs expiret.

bent. Contrà, qui humidam, frigidamque regionem habitant, Illyrij, Germani, Sarmatæ, & omnis Scythica plaga, modicè auctiles, & graciles, & rectos, & rufos obtinèt. Qui verò inter hos Rufi in his pili à solis uehemētis absentia candore, & albore per frigus adusto, Hipp. in lib. de regionibus, etc. è temperatum colunt tractum, hi pilos plurimi incrementi, & robustissimos, & modicè nigros, & mediocriter crassos, tum nec prorsus crispas, nec omnino rectos edunt. Et in ætatibus ad eundem modum, infantium quidem pili, Germanis: florentium ætate, Aethiopicis: epheborum, & puerorum, iis qui temperatum locum incolunt, in robore, crassitudine, magnitudine, & salsugine, Aristoteles problemate 2. sectione 8. colore, ad portionem se habent. In corporum quoque naturis ad ætatum, & regionum portionem pili se habent. Pueri enim admodum parui, nudi sunt pilis: quod utique nec meatus adhuc ullus illis in cute est, nec fuliginosum excrementum. Incipientes autè pubescere, paruos & imbecillos exigunt. At qui iam florent, valentiores, & multos, & magnos, & nigros habent: quod Quartum clima Galeno, Auerrois quintum, Manardo sextum probatur temperatum. & frequentes iam meatus iis sint facti: & fuliginosis excrementis, præ siccitate & calore abundant. Cæterum pili, qui in capite, superciliis, & ciliis habentur: etiam pueris nobis innascuntur. Siquidem generatio iis est, non qualis herbis, sed qualis stirpibus, prima ratione à natura conditis, non temperamentum ex necessitate sequentibus: sicuti in libris de usu particularum est mōstratum. Verum hi quoque quòd quidem sint, id naturæ Lib. 11. arti acceptum ferunt: quòd nigri, rufive, vel alio quouis sint colore, id ætatis temperamento omnino debent. Subrubi enim ferè sunt, quoniam quod in meatibus est impactum, nondum totum est nigrum: quippe cum humiditas multa sit, & transitus facilis, & deustio imbecilla. Boni verò incrementi, & modicè crassi sunt, propter excrementorum quibus aluntur copiam. quippe ipsa pars corporis in qua fiunt, sicca est, tota nanque calua ossæ est. Cutis verò quæ illi est circumdata, tantò reliqua totius corporis cute est siccior, quantò etiam est durior. Ascendit tamen tum ab iis, quæ circa cerebrum sunt, tum verò ex toto corpore, fuliginosi excrementi non parua vis: quòd fit, ut quale ætate florentibus totum est corpus, eiusmodi iam infantibus sit Caluitij cause. capitis cutis. Eoque rationabilius nonnulli procedente tempore calui redduntur: quibus scilicet à primo durior cutis oritur. quippe monstratum prius est, senescentium partes omnes siccescere. Fit autem cutis non paucis veluti testacea, ubi supra iustum fuerit siccata. in ea verò, sicut ex prioribus constat, nihil at. nasci potest. Itaque etiã interna manuum, & inferna pedum, semper

D iij glabra

Cani à pituita sunt putri: senectus enim quedam putredo est, Aristot. prob. pen. Alexander Aphr. 6. problematibus primis. glabra, & pilorum expertia sunt: quòd siccissimus densissimisque sit tendo is qui sub cute habetur. Quibus autem ad summam siccitatem, cutis capitis non peruenit, imbecilli his omnino, albi que pili fiunt, quos vulgò canos appellant. Imbecilli quidem conuenientis alimentì penuriâ: albi verò, propterea quòd alimentum quo aluntur, veluti situs est pituitæ, quæ spacio com-
 putruit. Vbi enim meatus etiamnum manet, excrementum verò exiguum est, & lentum, ac languidè à calore propellitur, non dissimiliter putredini afficitur. Iam calui fiunt homines, cum senescunt, à synypite magis: canescunt magis à temporibus: quoniam illud omnium capitis partium est siccissimum, hæret enim cutis illic osi nudo. Tempora verò humidiora sunt: quòd in his muscoli magni sub cute habeantur, omnis autem musculus carnosus sit: caro, tum osse, tum cute humidior. Est autem ei quòd dicimus, diligenter attendendum, ne imprudentes nosmetipsos fallamus: sicuti se fallunt multi ex iis, qui optimi visi sunt medici, qui si quem caluum viderint, statim huic siccum esse totius corporis temperamentum putant. Neque enim simpliciter ita coniectare oportebat: sed prius illud definire præstiterat, humanum corpus in aliis æquabili per totum temperamento esse: in aliis, nec iis paucis, inæquabiliter esse affectum. cum eorum aliæ particula mediocri & iusto sint humidiores: aliæ frigidiores: aliæ sicciores: aliæ calidiores: aliæ prorsus temperatæ, ac mediocres. Porro huic maximè esse attentos conuenit, vbi corporis temperiem æstimamus. Quippe si totum corpus æquabiliter cõditum sit, omnemque partium inter se competentiam in latitudine, longitudine, & altitudine seruet: potest utiq; æquabiliter attemperatum esse id corpus. At si cui corpori, thorax, collum, & humeri maximi sunt, lumbi parui angustiq;, & crura gracilia atq; sicca, quomodo id dixeris omnibus particulis similiter affectum? Quin si crura ei crassa sint, & lumbi lati, thorax verò angustus: ne id quidem omnibus partibus æquabiliter est temperatum. Sunt alia corpora, quibus maximum est caput: alia quibus paruum, quale passeribus. Iam crura aliis blæsa, aliis vara. Artuum quoque extrema aliis gracilia sunt, aliis crassa. Et thorax aliis, ut dictum est, latus, aliis tabulæ ritu angustus, quos Græci vocant. Vbi verò opertæ scoptulæ illis, sine carne nudæque planè sunt, & alarum more pronæ, nominantur à medicis eiusmodi naturæ Græcè *αλιπυρῶδες*. Quantopere hæ sint vitiatæ, deperdito his paulò minùs omni interno thoracis spacio, quo pulmo, &

Nō uti leonē ex unguibus, sic totius temperamētū ex partis unius temperamento æstimabis. Temperies æqualis uel inæqualis totius uel partium quarundam tantum.

In corpore æqualiter temperato debet exquisita esse omnium partium proportio.

Crura extorsum & introrsum torta.

αλιπυρῶδες, id est, tabulæ.

αλιπυρῶδες, id est, alæ.

& cor sunt sita, neminem latet. Innumeræ verò aliæ particula-
 rum corporis planè affectiones sunt: vbi id à naturali analogia,
 protinus in vtero matris ad inæqualem intemperiem est muta-
 tum. Minimè igitur in corporibus id genus ex vnica particula
 5 coniectandum de toto est. Neque enim hi qui mores ex inge-
 nio corporis docere profitentur, simpliciter de omnibus pronū-
 ciant. verum ipsi quoq; experientia docti, si quis impensè hirtus
 est pectore, hunc audacem iudicant: sin cruribus est hirtus, sala-
 cem. non tamen causam etiā adiiciunt. neque enim cum pectus
 10 habere leoni simile dicunt: crura verò hirco: iam primā causam
 inuenerunt. siquidem cur leo quidem audax, hircus verò salax
 fit, ratio etiam inuestigandum exigit: haec enim quod in re
 quidem fieri cernitur: dixere: causam tamen eius omisere. Cæ-
 terum is, qui naturali speculatione est exercitatus, sicuti aliorum
 15 omniū, ita horum quoq; causas inuenire tentat. propterea enim
 q̄ inæquali partium temperamento sunt, non leo modò & hir-
 cus, sed etiā cæterorum pleraque animalū, idcirco ad alias actio-
 nes aliud est pronum. Ac de his quidem Aristoteles commodè
 tractauit. Sed quod ad rem propositam est vtile, id iam apparet:
 20 hominum scilicet temperamenta considerantibus, singulas par-
 tium per se examinandas esse. Nec si cui thorax hirsutus est, huic
 totum corpus calidius, siccusq; ex necessitate putandū: sed plu-
 rimum in corde caloris esse, eoq; audacem: posse verò aliquando
 etiam huius ipsius rei occasione accidere, quò minùs totum his
 25 corpus similiter calidum siccumq; sit: quòd scilicet plurimū calo-
 ris sursum huc spirauerit, atque in partem continentem euacua-
 tum sit. Nam si tota corporis temperies est æqualis, erit his sta-
 tim thorax ipse vniuersus latissimus, venæ amplæ, arteriæ ma-
 gnæ, eadem maximè vehementissimeque pulsantes, tum pluri-
 30 mi per totum corpus pili: atque hi quidem in capite plurimi in-
 crementi, nigri & crispi, vtique in prima atate: procedente verò
 tempore caluities excipiet. quinetiam eiusmodi hominibus cū
 æqualiter sunt attemperati, & robustum, & exactè deliniatum,
 & musculosum totū corpus erit: tum cutis nigrior, durior, atque
 35 hirsutior. Ad eundem modum, si contraria omnia in thora-
 ce sint, ac æqualis in toto corpore temperies vigeat, id est, si hu-
 midiores & frigidiores vniuersæ corporis partes sint, thorax
 quidē angustus, & glaber erit: sicuti etiā totū corpus pilis nudū:
 cutis verò mollis & alba, capilli subrufi, potissimum in iuuen-
 40 tute. hi in senectute non caluescunt, timidique statim & igna-
 ui,

*Aristotelis li-
bere de phy-
siognomia.*

*Libro de phy-
siognomia,
et in historia
animalium.*

*Signa tempe-
raturæ cali-
dæ æqualis.*

*Signa tempe-
raturæ frigi-
dæ æqualis.
Hæc etiam in
arte medica.*

*Artus seu ca-
la, sunt bra-
chia, & ti-
bie totæ.*

*Pergamus
Asiae minoris
urbis, Galeni
patria, ad cli-
ma quartū.
Sub æquato-
re & ad tro-
picos calor à
sole uehementis
Versus Septē-
trionē frigus
ob solis recessum
urgetur.
Sectione pro-
blematū. 14.
Aristoteles
cap. 1. lib. 4.
meteoron.
Aristot. pro-
blemate 7. et
8. sectionis ul-
time.
Aër tamen ca-
lidas inspira-
tus & parti-
bus occurrēs,
eas tandem
mutat.*

ui, & segnes: adde etiam, paruis venis, ac minimè conspicuis, & adiposi fiunt. Iidem neruis, musculisq; imbecillis, & artubus parum exactè deliniatis, & blæsis. At vbi varia partium tēperies est, ex vna earum pronunciare de toto corpore non licet, sed ad eundem singulæ sunt: æstimandumq; quo temperamento vētricus, quo pulmo, quo cerebrum, ac reliquarum per se vnaqueque seorsum sit. Atque hæc quidem ex functionibus noscenda: cum nec manuum cōrectatione, nec oculorum inspectione inuenisse temperiem eorum sit. simul autem pensitandus & continentium ea partium affectus est, quarum omnium extrema est cutis. hæc in nostra regione, quæ vtique temperata est, subiectarum partium naturam prodit. quanquam nec in ea simpliciter loquenti, omnium: sed duntaxat earum, quæ similem habent cuti temperiem. At in his quæ sub Vrfa & sub Meridiæ sunt locis, quoniam corporum quæ in altero sunt, calor in altum à circundante extrinsecus & vincente frigore, est fugatus: alterorum in cutem, ab externo calore attractus prodiit, non potest ex eo affectu, qui in cute cernitur, internarum particularum temperies clarè discerni. quippe corporis temperies, in regionibus iis quæ à tēperie recesserunt, inæqualis visitur, externis scilicet, internisq; partibus ad eundem se modum non habentibus. Gallis enim & Germanis & omni Thracio ac Scythico generi frigida, humidaq; cutis est: ideoq; etiam mollis, alba, & pilis nuda. Omnis verò naturalis his calor in viscera vnà cum sanguine confugit: vbi dum agitatur, & premitur, & feruet, iracūdi, audaces, & precipitis consilij redduntur. Aethiopibus verò & Arabibus, omnibus deniq; iis, qui ad meridiem incolunt, natura cutis ex ambientis æstu & naturali calore foràs acta, vsta, dura, sicca, & nigra redditur, toto corpore naturalis quidem caloris exiguam obtinente portionē: sed alieno atq; adscititio incalescente, quippe id quoque ab Aristotele in multis est traditum. estq; illi, si alteri vlli attēdendum, ac in singulis corporibus æstimandū, suone & proprio, an adscititio calore incaleat. Quæ enim putrescūt omnia, adscititio calore sunt calida, proprio frigēt: qui meridianam plagam incolunt, adscititio calore sunt calidi, proprio frigididi. Iam apud nos quoque naturalis calor hyeme est vberior, adscititius minor: æstate contrà, adscititius maior, naturalis minor. Omnia nanq; hæc definiat oportet, qui rectè temperamentum est cogniturus. Neque enim omnino si cutis nigrior apparet, iam totus homo calidior est: sed si ita est, cæteris omnibus simili

simili modo se habentibus, siquidem si alter in sole versatus diutius est, alter in umbra: illi nigrior, huic albidior cutis erit. verum hoc ad totius temperamenti alterationem nihil facit. Ipsa Partiū corporis temperamētum bonū ex proba: vitiosum ex mala actione iudicatur. nanq; cutis sub sole diutius habita, siccior: in umbra, humidior euadet. non tamen naturalis temperies, vel iecinoris, vel cordis vel alterius cuiusquā visceris, statim mutabitur. Optimum igitur fuerit, sicuti prius est dictum, cuiusque seorsum particulæ temperamenti notas comparasse. Verbi gratia, ventriculi, si is bene concoquit, quod temperatus sit: si non bene concoquit, intemperatus: si nidorosos quosdam vel fumosos edit ructus, quod Ructus duplicis per cibi in ventriculo corruptelâ, passim Hipp. & Gal. meminerunt. igneus in eo calor & immoderatus sit: si acidus, imbecillus & infirmus. Simili modo, si qui bubulam, & omnia quæ concoctum difficilia sunt, concoquunt, eorum calor immodicus sit: si qui Hoc fusius Gal. initio. li. 1. alim. Cap. 74. artis med. hoc latius exemplo uno docet Gal. verò hæc concoquerent non valent. sed saxatiles pisces, & talia concoquunt, infirmus. Videndum autem hinc rursus, num succi alicuius, qui aliunde confluat, culpâ, eiusmodi symptoma ventriculo accidat. aliis enim ex capite pituita: aliis flaua ex iecinore bilis, in ventriculum confluit: rarum tamen hoc cernitur & paucissimis contingere. At compluribus à capite defluit pituita: atque id maxime Romæ, ac locis perinde humidis. Cæterum & quod raro accidit, considerandum, nihilq; pro superfluo habendum, aut negligendum. Siquidem ipse vidi, quibusdam perquam pituitosis hominibus, multam tamen in ventriculo colligi flauam bilem, quam cum ante cibum aqua vinoque epoto, euomere debuissent, si quid ciborum prius quam vomerent, gustassent, & hos corrumperent, & capite doleret: cum hos quidam naturam biliosos esse crederent. quamquam essent toto corpore molles, & candidi, & glabri, & adiposi, & venis ac musculis parum conspicuis: præterea exangues, nec tangentibus admodum calidi. Vidi & qui bilem nunquam vomuerunt, qui tamen & graciles, & hirsuti, & musculosi, & nigri, & venosi fuerunt, affatimque calidi, si quis tangeret, videbantur. cuiusmodi habitu Eudemus philosophus erat. Sed Hi fuerunt musculosi, sed minus quam corruptulenti. incidit hoc loco speculatio quædam anatomica, id est, quæ ad corporum dissectionem pertinet, quam aliqui medicorum ignorantes, ex symptomatum dissonantia, magnoperè anguntur, dum parum intelligunt meatum illum, per quem iecur bilem in ventrem euomit, aliis geminum esse, aliis unicum: id quod in quadrupedum dissectionibus videre licet. Ac plurimum quidem unicus is est, in id intestinum quod pylori, id est, exitus fundi ventris, & Meatus à felliculo in ventrem pulchra observatio. ieiuni medium est, insertus: Græci medium id γαστρὸς ἰσχυρῶν, quasi quiddam

Confluxus is per ephyfin fit in ieiunū. Celsus in iuio laudat Hero- phylū & E- rasistratū q̄ nocētes uiuos secuerint: hic affectos Gal. uiuos negat secandos. Methodus di- scernendi an meatus is du- plex homini alicui uiuo sit, uel unicus

quiddam è ventre enatum vocant. vel si geminus meatus sit, in ephyfin illam maior inseritur, minor in fundum ventriculi paulò suprà pyloron inuenitur: sed tamen in paucissimis, supe- rior pars maior, inferior minor. Caterùm quibus est maior, his in ventrem quotidie non exiguum bilis effunditur: quam & e- uomant ante cibos oportet: & nisi id faciant, læduntur. quibus autem vnicus est omnino meatus, his tota bilis confluit in ieiu- num. quānam igitur ratione dignoscere hos licebit? neq; enim dissecandos esse uiuos censeo. Primùm certè totius corporis tē- peramento, veluti paulò suprà est propositum: deinde iis, quæ 10 infrà excernuntur. Eudemus enim biliosa mera perpetuò per sedem excernebat: utpote, qui multam collegit bilem, cuius ni- hil in superiorem ventrem peruenit. Reliquis, qui scilicet & pi- tuitoso erant corporis habitu, & bilem vomebant, his haudqua- quam erat aluus biliosa: quippe cùm & minimum flauæ bilis 15 gignerent, & eius plurima portio in superiorem ventrem per- ueniret. Tertium notæ genus in ipsis est vacuatis. Nam quibus in ventre biliosum excrementum gignitur, id porri virore præ- fert. At quibus ex iecinore descendit, his vel planè flauum est, vel omnino saltem pallidum. Præterea quibus in ventriculo bi- 20 lis illa gignitur, quæ porri colorem imitatur, debet omnino his cibus fuisse non panis, non suilla caro, similèue aliquid: sed ne- cessariò aliquid, quod his calidius fuit, neq; id boni succi. Qui- bus autem ex iecinore in ventrem defluxit, his flaua ea, pallidā- ve euomitur, etiam si boni in primis succi fuit quod sumpserunt: 25 etiam si ad summum fuit concoctum. imò verò magis ipsis qui ad vnguem concoxerunt, flaua vomuntur: atque etiam magis his, qui diutiùs cibo abstinerunt. Quæ verò bilis porrū refert, iis solis gignitur in ventre, qui utique concoxerunt malè. Quine- 30 tiam sollicitudo, ira, dolor, labor, exercitatio, vigilia, abstinentia, & inedia, succi flauæ bilis plus aceruant, propterea quòd plus e- ius succi in iecinore gignūt. Sunt igitur tum hæc certa indicia, tum ad hæc, quòd vbi liccum & igneum ventriculi calorem cō- uersio ad biliosum sequitur, panis, & suilla, & bubula caro, com- 35 modiùs quàm saxatiles pisces concoquentur: cùm, si ex iecino- re bilis affluat, ex comestorum mutatione nulla secutura sit con- coctionis diuersitas. Atque his quidem discernitur, quòd non temperamenti, sed alterius cuiusquā gratia prouenit. Ad eundè modum si defluens à capite in vèrem pituita acidi ructus cau- 40 sa est, conueniet simili ratione hîc quoque à ventris proprio af- fectu

De hac bile prasina Hip. cap. 7. lib. 2. prog. Gal. lib. 2. Jan. tuè de de urina.

Horū quædā per se, alia q̄ siccant, calore acuant bilis autorem. In his pisces saxatiles & cetera costu- facilia, facile corrumpuntur. Gal. initio ali- ment.

fectu hanc discernere. Aequè verò & capitis dolores, ex propria-
 ne eius intemperie, an propter ventris aliqua excrementa inci-
 dant, discernendi. Iam cerebrum ipsum cuius sit temperamenti,
 per se æstimare est fatiùs, quàm ex corporis totius affectu. Ipsi-
 5 autem per se consideratio, ex canitie, catarrhis, tussi, distilla-
 tione, & saliuæ copia initur, quippe quæ omnia id frigidius, hu-
 midiusq; esse doceant. Atq; his amplius, si ex leui qualibet occa-
 sione, in hos deuenit affectus. At caluities ex siccitate prouenit:
 nigrorum autem & frequentium pilorum prouentus, æqualis in
 10 cerebro temperamenti nota est. Ergo ad hunc modum de tem-
 peramentis ineunda nobis consideratio est, quàmq; scilicet par-
 ticularum seorsum perpendentibus, nec ausis ex vna pronunciare
 de omnibus: quod vtique nonnulli fecerunt, qui resimos, humi-
 dos: aduncos, siccos esse dixerunt. Et quibus parui sunt oculi,
 15 siccos: quibus magni, humidos. atque de hoc quidem parum in-
 ter eos conuenit. Alij nanque eorum, qui scilicet humidis parti-
 culis oculos adnumerant, vbi eos maiores vident, in iis humidi-
 tatem temperamenti pollere existimant. Alij caloris vehemen-
 tia, qui in prima formatione sursum confertim magis, copiosior-
 20 que ferebatur, non oculos modò, verùm etiam os ipsum & reli-
 quos omnes meatus ampliores factos aiunt: ita non humiditatis
 id, sed caloris indicium esse. Verùm ambo à veritate aberrant,
 vno modo, eoq; communi, quòd vnus particulæ occasione de
 toto corpore pronunciare sint ausi: altero, quòd formatricis in
 25 natura virtutis, quæ artifex facultas est, & particulas secundum
 animi mores effingit, parum meminerunt. De hac nanque Ari-
 stoteles dubitauit, nunquid diuinius originis sit, atq; à calido,
 frigido, humido, & sicco, res diuersa: quòd mihi minus rectè face-
 re videntur, qui tam temerè de rebus maximis pronunciant, & so-
 30 lis qualitatibus formandarum partium causam assignant. ratio-
 nabile enim est, hæc organa esse, formatorem alium. Sed & citra
 tam arduas quæstiones, inuenire licet, sicut ostendimus, humi-
 dam, siccam, frigidam, calidamq; temperiem. Errant igitur qui
 propriis iudiciis neglectis, ad ea quæ longè posita sunt, & ma-
 35 gnæ quæstioni fuerunt, atque ad hunc vsque diem optimis phi-
 losophorum dubitata sunt, conuertuntur. Neq; enim propterea
 quòd pueri nasis magis sunt resimos, florentes ætate magis adun-
 cis: idcirco rationabile est resimos omnes humidos cèserè: adun-
 cos, siccos, sed fieri potest, vt formatricis virtutis eiusmodi opus
 40 sit, potius quàm temperamenti. quòd si temperamèti est tota, at

Affectus pro-
 prij & per
 cõsensum, pri-
 marij & se-
 cundarij diffe-
 rentia est in
 loc. affect.

Pars omnis à
 similibus suæ
 temperaturæ
 causis prom-
 ptè offendi-
 tur cap. 23.
 artis medicæ.

Similitudo à fri-
 gidi-
 tudine à cal-
 ditate videtur.
 De oculis cap.
 23. & 24. ar-
 tis medicæ.

Arist. cap. 6.
 & 9. lib. 2.
 de generat.

E certè

certè eius quod in naso tantum habetur, non eius quod in toto corpore, nota fuerit. quare frustra illud prædicant: in siccis natura temperamentis nasum acutum, oculos cauos, tempora collapsa: quod scilicet in affectibus iis quæ corpora liquant, atque supra quam par est, inaniunt, hæc contingant. sæpe nanque sic accidit, sæpe non ita: sed videre licet totius corporis habitum, & mollem & pinguem, & album, & carnosum, cum tamen oculi sunt parui, & nasus acutus. Rursus siccum, macilentum, nigrum, & hirsutum, ubi magni sunt oculi, & nasus resimus. Præstat igitur, siquidem de solo agitur naso, ut ex eo resimo humiditatem, ex eo adunco siccitatem coniectes: nec de totius animantis temperie ex his particulis pronuncies. Pari modo oculorum, & alterius cuiuslibet partis proprium temperamentum ex propriis iudiciis, æstimare est satius: non de totius corporis temperie ab una quapiam particula indicium sumi. cum siue humoris violentis, siue caloris, siue etiam amborum, cæcios oculos indicium statuere oportet, utique proprii ipsorum sic, non omnium totius corporis partium, temperamenti documentum erunt. Neque enim si dura & macra crura sunt, omnino siccum est totius corporis temperamentum, alij nanque affatim carnosissimi, & pingues, & crassi, & prominenti ventre, & molles, & cædidi, etiam cum eiusmodi cruribus cernuntur: verum si totius corporis temperies pari ratione se habeat, sicci omnino sunt, quibus macra sunt crura: humidi, quibus crassa. Præterea quibus acutus est nasus, aut aduncus, hi sicci: quibus resimus, humidi. Ad eundem modum de oculis, temporibus, cæteris denique omnibus particulis iudicandum. Quibus verò impar temperamentum est, nec omnium particularum idem: alienum à ratione est, ex unica particulæ natura, de omnibus sententiam ferre. porro tale quippiam plurimis eorum imposuit, cum non de hominum modo, sed etiam aliorum animalium totius corporis temperamento, ex iudiciis, quæ in cute tantum spectantur, iudicium ferre sunt ausi. Neque enim si dura cutis est, necessario siccum est animans: sed fieri potest, ut tantum cutis sit sic affecta: sed nec si nigra hæc, hirtave est, simili modo: nec si mollis hæc, depilive est, humidum ex necessitate totum est animal. verum si per totum æquabiliter est attemperatum, ratio est, ut qualis sit cutis, talis sit & reliquarum partium unaquæque: si inæqualiter, non item. Quippe ostrearum totum corpus humidissimum est, cutis ipsa, siccissima. Est enim iis qua reguntur testa, cuiusmodi est nobis cutis. atque hinc illis Græcè nomen

Hæc facies in morbis acutis mala, Hippocrati in iudicio Prog.

Ex unius partem temperamento totius temperamentum ne pronuncia. Cause oculi glauci. i. cæsi. ca. 26. & 27 artis medicæ. Qui sunt oculi cæsi doctæ Thylesius in libello de coloribus. Si omnium corporis partium est temperamentum æquale, ex unius temperamento reliquarum temperamentum iudicare possis: si inæquale, non possis.

excrementa colligantur, nec tum humida sit particula: imò frigidissima omnino: humida verò non omnino. quippe cum siccam quoque esse liceat. Quod autem eis imposuit, facile animaduer-
 titur. non enim norunt, quòd ex cibis, nequaquam ex ipso corpo-
 re nostro pituita fit. quare nihil miri est, si vbi ingestos cibos, 5
 qui humidi fortasse naturâ sint, corpus non vincit, simile iis
 ipsum quoque excrementum creet. Non est igitur quòd opinen-
 tur, tanquam corpus siccum est, itidem excrementum quoque
 esse siccum. etenim si quis ab initio, sicciore frigidioréque tem-
 peramento statim fuit, is non melancholicus est, sed vtiq; ab ex- 10
 crementis pituitosus. quòd si ex habitus mutatione frigidus
 siccusque est redditus, necessariò hic talis iam etiam melancho-
 licus est: verbi gratia, si quis antè calidus & siccus ex sanguine
 vrendo plurimam generauit atram bilem. etenim is præter-
 quam quòd siccus est & frigidus, protinus etiam melancholi- 15
 cus. Sin à principio frigidus & siccus fuit, habitus quidem cor-
 poris eius albus, mollis, depilis, venis articulisque parum expres-
 sis, gracilis, & tangenti frigidus: animus verò minimè audax,
 sed timens, & tristis: non tamen excrementa huic melancholi-
 ca sunt. In his igitur omnibus peccant plerique medicorum, ex 20
 eo quòd proprias notas respuunt, atque ad ea quæ non perpe-
 tuò, sed frequenter accidunt, conuertuntur. Eiusdem erroris oc-
 casione, & quòd excalfacit, id etiam siccare omnino putant: (hoc
 enim veluti coronide summâque vniuersi sermonis addito, se-
 cundum iam librum finire statui) quippe phlegmone obfes- 25
 sas partes calida perfundentes aqua, atque ita vacuari ab iis hu-
 morem cernentes, clarè indicatum arbitrantur, siccitatem om-
 nino calori succedere: neque id modo vbi cum siccitate is, ve-
 rum etiam vbi cum humore est conjunctus. Caterùm non est
 idem vel vacuas se ab aliquo humorem, qui locis quibusdam sit 30
 dispersus, vel propriam particulæ alicuius temperiem sicciorem
 reddidisse. siquidem inæqualis quædam in his, quæ phlegmo-
 ne laborant partibus, intemperies est, similaribus scilicet cor-
 poribus à proprio temperamento nondum amotis, sed assiduè
 adhuc in mutatione atque alteratione versatis, omnibus nimi- 35
 rum interpositis inter eas spatiolis, fluxione refertis. Quæ-
 cunque igitur calida humidaque naturâ sunt, cum sic affectis
 admouentur: ipsa quidem superuacanea, quæ media simila-
 rium spatia occuparunt, euocant: corpora tamen ipsa tantùm
 abest vt siccent, vt etiam illis humorem adiciant, ac ipsa quidem 40
 veritas

*Pituita ex 4-
 limenti quan-
 titate, quali-
 tate, & c. re-
 frig. Gal. in
 nat. hum.*

*Excrementū
 siccum qua-
 rumcunque
 partium, non
 solū id quod
 humidum &
 uaporofo op-
 ponitur, ut
 lib. Meth.
 Habitus hic
 pro natura
 & tempera-
 mento.*

*Signa frigidi
 siccæ naturæ.*

*Fomentum ca-
 lidum etiam
 humidum hu-
 more tumo-
 rum præter
 naturam, in
 uaporem di-
 gerit: & ob-
 id per accidēs
 siccatur, cum ta-
 men partes
 ipsas hume-
 tet, ut bal-
 neū indicat,
 lib. de sanir.
 tuenda, &
 methodi.*

*In phlegmo-
 ne inæqualis
 intemperies.
 Gal. de inæ-
 quali intem-
 perie.*

veritas ita se habet: demonstratio tamen (euidens) dictis requiritur. Verum eam cum & longiorem existimem, quam vt huic libro inferatur, & auditorem desideret, qui medicamentorum facultatis sit non ignarus, in præsens differo. Cæterum vbi in tertio libro, de omni temperamentorum genere tractauero, ac de iis, quæ potestate calida, frigida, humida, siccaq; sunt, omnem methodum indicauero: mox integrum libellum scribere de inæquali intemperie decreui. Quippe sic ab-
 10 soluetur à nobis vniuersa de temperamentis
 disceptatio (tum ad libros de medicamentis, tum ad medendi methodum) non parum
 allatura com-
 modi.

Galeni de temperamentis, Thoma Linacro Anglo
 interprete, libri secundi finis.

E iij CLAVDII

CLAVDII GALENI PER- GAMENI DE TEMPERAMENTIS

LIBER TERTIVS,

Thoma Linacro Anglo interprete.

Anacepha-
leusis.

Hic liber ter-
tius de tem-
peramentis
medicamen-
tū calida,
frigida, hu-
mida, sicca po-
testate sunt.
Potestate esse
aliquid dici-
tur trifariā.

1

2
Causa mate-
rials propin-
qua est pote-
state effectū.
Causa mate-
rials carnis
propinqua.
Remota.
Remotior.
Remotiss.

C quòd energiā, siue actu calidorū, frigidorum, hu-
midorum & siccorum vnumquodque tale esse dica-
tur, uel quòd summam habet eiusmodi qualitatem,
vel quòd vincit in eo id genus qualitātū aliqua, vel¹⁰
quòd ad cognatū generis mediocre aliquid, vel ad vnū quodlibet
à nobis sit collatum, prius est traditum. Monstratum præterea
est, quemadmodum ea quis agnoscere exactè possit. Reliquū est
vt de iis, quæ talia potestate sunt, differamus: si tamen prius expli-
cuerimus, quid ipso potestatis nomine significetur. Est autē bre-¹⁵
uis eius & facillima & clara explicatio. quippe quòd quale dicitur,
tale nondum est, sed potest tale esse, id hoc esse potestate di-
cimus: hominem, verbi gratia, qui modò natus fuit, rationalem:
& auem volatilem: & canem venaticū: & equum celerem. scilicet
quòd eorum vnumquodque futurum omnino est, si nihil id ex-²⁰
trinsecus impediat, hoc ceu iam id sit, appellantes. Vnde (arbitror)
hæc esse potestate, non actu dicimus: perfectum nanque est,
ac iam præsens ipsa energia (siue quod actu est). quod verò pote-
state est, imperfectum, & adhuc futurum, atque vt fiat quidem id
quod dicitur, veluti habile, non tamen adhuc est. Siquidem nec²⁵
infans rationalis iam est, sed talis futurus. Nec qui modò editus
est canis, venator: qui scilicet adhuc non videat: sed quòd venari
queat, si ad iustum perueniat incrementum, sic nominatur. Ac
maximè quidem propriè sola ea potestate esse dicimus, in qui-
bus natura ipsa suo pte impetu ad absolutionem venit, vtique; si ni-³⁰
hil ei extrinsecus impedimento sit. Præterea quæcunq; fientium,
vt sic dicam, continentes materiæ sunt: nec refert continentes, an
conuenientes, proprias dicas: quippe cūm ex omnibus indicetur
an quod propinquum est, quodq; nec alia intercedente mutatio-
ne sic dicitur: verbi gratia, cūm sanguinem potestate carnem ap-³⁵
pellas, quoniam minimam mutationē ad carnis generationem
requirat. At non qui in ventriculo habetur concoctus cibus,
continens carnis materia est, sed prius sit sanguis oportet. Lon-
gius etiam absunt, maza & panis. quippe quæ vt caro fiant, tres
sui mutationes requirant: cæterum hæc quoque omnia, potesta-⁴⁰
te

te caro dicuntur: etiam ante hæc ignis, aër, aqua, & terra: Etiam horum ipsorum communis materia. Atque hæc quidem omnia magis minusve abusuè loquentibus nobis dicuntur. Primus autem modus, eorū quæ potestate esse aliquid dicuntur, maximè est proprius. Proximus huic est eorum, quæ sunt propinqua materia: veluti si humidam exhalationem, flammam esse: aut halitum, aëre potestate dixeris. Dicitur autem aliquando potestate esse, & quod ei quod ex accidenti dicitur, est ex aduerso positum: ut si carnosus quis iuuenis in frigida lauatione, corpus eius ex accidenti, non ex propria potestate calfacere dicat. Ergo tot modis etiã potestate calida, frigida, humida, & sicca dicuntur. Dubitabitur quoque non absurde, cur castoreum, vel euphorbium, vel pyretrum, vel struthion, vel nitrum, vel myrsin, calida esse dicamus: rursus lactucam, vel cicutam, ut madragoram, vel salamandram, vel papauer, frigida: utrumne sub prædictis iam modis comprehendantur, an alia quæpiam ratione dicantur, quæ dicta nondum sit. Bitumen nanque, resina, & seuum, & oleum, & pix, calida potestate sunt, quæ utique energiã calida celerrimè fiant: etenim celerrimè inflamantur. præterea cum corporibus nostris admouentur, ea manifestissimè calfaciunt. At chalcitis, myrsin, sinapi, nitrum, acoron, meon, costus, & pyrethrum, cum nobis sunt admota, calida videtur, alia magis, alia minus: non tamen sunt idonea quæ in flammam vertantur. An igitur seipso fallunt, qui id solum æstimant? nunquid aliqua facillè in flammam transmutentur vel non? quos utique non sic, sed an vertantur in prunam vel non æstimare oportebat: cum sit pruna ignis non minus quam flamma: hoc tamen discrimine, quod aëre, vel aëreo quopiam in ignem mutato, flamma: terra, vel terrea re aliqua accensa, fit pruna. Atque hæc tamen quidem consentire secum sermo omnino videtur: siquidem videntur medicamenta ea, quæ ubi ignem attigerint, facillè accenduntur, nos quoque excalfacere, nisi si quod propter crassitiam intra corpus non facillè assumitur. Dissideretur enim de iis latius in libris de medicamentorum viribus. Quæcunque tamen medicamenta nostrum corpus excalfacere videntur, ea promptè vertuntur in ignem. At quomodo igitur (inquiunt) tangentibus non sentiuntur calida? hoc haud scio cur dicant. nam si energiã ac iam nunc calidum esse prædictorum quidque diceremus, profecto mirari liceret, quomodo tangentibus non appareant calida: nunc quod possint facillè calida esse, idcirco ea potestate, talia vocamus. Itaque nihil miri, si eos qui se tangunt, nondum calfaciant: veluti enim nec ignis ipse augetur, priusquam victa

Tres (nã co-
ctio alimenti
in animali-
bus triplex 1.
in uentriculo.
2. in hepate
3. in singulis
partibus.

3
Potestate. i.
ui sua, et per
se aqua cali-
da calfacit:
frigida refri-
gerat. Hæc e-
tiam per acci-
dens seu per
aliud & se-
cundario cal-
facit aph. 21.
lib. 5.

Ignis dupli-
cis. i. flammæ et
prunæ diuer-
sa materia.

Calida pote-
state ad nos,
sunt calida
ad ignem.

ab eo ligna sint mutata, (quod aliquo temporis spacio omnino fit) ita nec animantium calor à medicamentis, nisi illa prius ab ipso sint mutata. Quippe alio genere calefit is qui ab igne vel sole intepescit: alio is qui à prædictorum quouis medicamento. illa nanque actu sunt calida: medicamenta, nequaquam. 5 itaque nec calefacere nos valent, prius quàm actu talia fiant. ac quòd actu talia sint, id à nobis accipiunt: veluti sicci calami ab igne. Ita verò & ligna ex sua quidem natura frigida vniuersa: sed quæ sicciora sunt, & gracilia, ea facile mutantur in ignem: quæ humidiora sunt & crassa, spacio egent maiore. Nihil igitur 10 miri est, si medicamenta quoque primùm quidem in parua & tenuia frangi postulant: secundo loco, vt tempore aliquo, tametsi minimo, corpori nostro quòd calida fiant, sint adiuncta. Tu verò si ea nec comminuta, nec prius calefacta, calida tamen iam fieri censes, quid significet, quod potestate calidum dicimus, parum 15 mihi meminisse videris. sic enim ea exploras, tanquam energiã sint calida. Sed nec illud mirum, si quo recalfaciant, calefieri ipsa prius postulet: cum idem fieri cernatur, & in lignorum exemplo. quippe hæc vanescentem aliàs, morientemque flammam tum seruant, tum verò augent, dum ab hac ipsa prius calefiunt. 20

Cap. 11. lib. 1.
simp.

Medicamen-
ta à nobis cal-
facta nos re-
calfaciunt, et
veluti partes
quædã sunt
caloris nati-
ui. ibidem.

Non est igitur alienum, calorem, qui in animantibus habetur, eiusmodi medicamentis quasi alimento quodam vti, quemadmodum ignis ligno. quippe id ita quoque fieri cernimus. Si ven- 25 tò perfrigerato corpori eorum, quoduis quantumuis diligenter comminutum inspergas, prorsus non calefit. Proinde quæ refrigeratæ partes sunt, eas eiusmodi medicamentis plurimum perfricamus, vnà calorem perfricando excitantes: vnà rarum, quod prius frigore fuit densum, reddentes: quò scilicet tum introrsum pharmacum penetret tum naturali animantis calori cõiunctum mutetur, ac calefiat. quippe cuius si particula quæpiam vel mi- 30 nima, calorem energiã concipiat, hunc deinde in totum per continuitatem porrigat, perinde ac si ex parua scintilla tedam summo tenuis accedat. siquidem hanc vniuersam facile depascitur ignis, nihilo amplius scintillam requirens. Ac quicquid quidem potestate calidum est, huic nondum in natura sua calidum fri- 35 gido præpollet: sed in propinquo est, vt præpolleat, adeò vt breuem opem quò vincat, extrinsecus requirat. hanc illi modò frictio abundè præstare potest: modò vel ignis, vel corporis alicuius naturâ calidi contractus. Non est igitur tam arduum rationem reddere, quid causæ sit, cur alia protinus vt corpus nostrum 40 contigere,

Lignum uiri
de ob humo-
ris copiã tar-
dius ab igni
vincatur &
assimilatur.

contigere, recalcificare id possint: alia post longius id efficere spatium. quippe ex iis, quæ igni appropinquant, alia statim accenduntur, veluti elychnium, & tenuis teda, & pix, & ficcus calamus: alia nisi diutius sunt admota, non vincuntur, sicut viride

5 lignum. Illud potius definiamus, cuius utique demonstratio, cum de naturalibus potentiis agemus, tradetur: ex hypothese nunc quoque propositorum causa, eo utemur, quatuor nimirum dicetes totius corporis proprias facultates esse, vnam idoneorum

10 tractricem, alteram eorum omnium retentricem, tertiam alteratricem, & quartam quæ alieni sit segregatrix, easdemque facultates effectus esse totius in quouis corpore substantiæ: quam etiam constare ex calido, frigido, humido, & sicco inter se mixtis, dicimus. Vbi igitur corpus vnaqualibet earum, quas in se habet

15 qualitatum, corpus quod sibi admouetur, demutat, nec ipsum hoc casu, tota substantia existimandum est agere, nec quod ab ipso mutatur, posse ei adsimilari. quare nec vnquam nutrit quod ita mutatum est, id quod se mutauit. at si illud mutet, id est, si tota substantia operetur, utique tum sibi adsimilabit, id

20 quod mutatur: tum ab eo nutritur. neque enim aliud nutritio est, quam adsimilatio perfecta. Quoniam autem hoc definitum est, inde rursus incipiendum. Omne animal conueniente sibi nutritur alimento: conueniens autem cuique alimentum est, quicquid adsimilari corpori quod nutritur, potest. oportet igitur

25 toti nutrientis substantiæ, cum tota nutriti natura communitio aliqua similitudineque sit: prorsus hic quoque non paruo excessus defectusque subsistente in ipsis discrimine, cum alia magis consentientia, similiaque sint: alia minus. proinde etiam alia conficiendi opere valentiore ac diuturniore, alia minore ac breuiore egent. auium caro, minore: suilla, maiore: bubula

30 etiam hac maiore. Vinum verò ut adsimiletur, mutationem desiderat minimam: quò fit, ut tum nutriat, tum roboret celerimè. Porro id quoque in concoquendi instrumentis, ventriculo, iecinore, & venis prorsus aliquandiu traxerit oportet: in quibus scilicet præparatum, nutrire corpus iam queat. antè verò

35 quam in his sit demutatam, fieri non potest, ut animalis corpori sit nutrimentum: ne si per totum diem, ac noctem extrinsecus super corpus sit impisum. multoque minus panis, vel beta, vel maza, foris imposita nutriat. At quæ quidem adsimulantur, omnia nutrimenta vocantur: reliqua omnia medicamenta. Est porro & horum natura duplex: quippe vel cuiusmodi

40 sunt

Facultates 4.
naturales singulari corporis partium.

In temperantia est calculata essentia, ut in natura diximus.

Nutritio uacuat repletio, lib. simp.

Coqui in nobis facilia sunt, tenuis essentia: difficilia, viscosa, crassa. aph. 11 et 21. lib. 2.

sunt adsumpta, eiusmodi etiã permanentia, vincunt, corpusque mutant ad eundem modũ, quo id cibos: atque hæc prorsus tum venenosa, tum naturæ animalis corruptricia pharmaca sunt: vel mutationis initium ab animalis corpore cõsecuta, deinceps iam putrescunt, ac corrumpuntur: deinde corpus quoq; vnà corrumpunt ac putrefaciunt. sunt autem hæc quoque noxia venena. Est his etiam amplius tertia medicamentorum species, eorum nimirum, quæ corpus recalfaciunt quidem, mali tamen nihil adferunt. Est & quarta eorum species, quæ & agunt, & patiuntur aliquid: sed tandem vincuntur, planeque adsimilantur. accidit porro his vt tam medicamenta sint, quàm nutrimenta. Nihil autem miri est, si exiguum consecuta momentum, aliqua maximam à priore natura mutationem habent. Cernuntur enim eiusmodi multa in his, quæ extra nos sunt. Siquidem in ea Mysia, quæ est Asiæ pars, domus hac aliquando ratione conflagrauit. Erat proiecctum columbinum stercus, cui iam putri & excafacto, ac vaporem edenti, & tangentibus admodum calido, in propinquo fenestra fuerat, ita vt iam contingeret eius ligna, quæ largè nuper illita resina fuerant. media igitur æstate, cum sol plurimus incidisset, accendit tum resinam, tum ligna. hinc autem & fores quædam, aliæ quæ propè fuerant, & fenestræ nuper etiam resina illitæ, facilè ignem conceperant, atque atectum vsq; summisserant. vbi autem excepta semel à tecto est flamma, celeriter in totam domum est grassata. Hoc arbitror modo, aiunt & Archimedes hostium triremes vrentibus speculis incendisse. Porro succenditur his promptè, lana, stupa, elychniũ, ferula: quicquid denique similiter his siccũ, rarumque est. Flammam edũt & lapides attriti, atque hoc magis, si quis sulphure illos illeuerit. Eiusmodi erat medicamentum Medææ. quippe quod quibus est illitum, omnia vbi in id incidit calor, accendit. constat id ex sulphure & humido bitumine. Iam illud ceu rem mirandam quidam ostentauit: extinxit lucernam, ac rursus muro admouès, accendit: alter lapidi eã admouit. fuerant autè tum murus, tum lapis sulphure contacti. quod vbi deprehensum est, desit mirũ videri, quod ostètabatur. Ergo omnia id genus medicamina perfectè calida adhuc non sunt, aptissima tamen vt calida fiant. atque idcirco potestate calida dicuntur. Ac de iis quidem nulla est dubitatio: sed nec cur vinum bibitum quidem valenter corpus calfaciat: cuti autem impositum non calfaciat. monstratum enim suprà paulò est, id non simpliciter vt calidum medicamentum

In Asia ad Troadè, Mysia maior: minor, in Europa ad Thraciã, superior & inferior Mysia est.

specula vrũt radio in substantia densa collecto, & refracto in re aduersam: Phiale aqua plena in auersam.

Medææ medicamentum.

tum: imò vt conueniens nutrimentum calfacere animal. tanquã enim ignis idoneum alimentum, ignem ipsum auget: ita quicquid corporũ naturã calidorum proprium & naturale est nutrimentũ, id ea semper non solũ roborabit, sed etiam insitum eorũ calorem augebit. atque id quidem omnis nutrimenti communis effectus est. Omne alimẽtum actu, calore natiuum auget. Vino autem præter cætera proprium, ac suum est, mutationis celeritas: ita vtique, vt tedæ, elychnio, stupæ, picci. iam verò ab ignis exemplo non digressi, admoneamus rursum de lignis humidis, quæ ipsa quoque ignis nutrimentũ sunt, cæterũ non statim, aut continuò. eoque sæpenumero ingni iniecta, non solũ flammam quasi sopiunt, sed etiam si imbecilla est & parua, corrumpendæ quoque eius periculum afferunt: sic profectò & in animalibus cibi, qui vt prorsus adsimilentur, & corpus nutriant, cibi calidi et frigidi, dũ actu alit, cibo calfaciunt, sed illi magis, hi minus. spacio egent, hi frigus vniuersi, potius quàm calorem afferre in præsentem videntur. Cæterum calfaciunt hi quoque tandem, nõ secus ac reliqui cibi, si semel vt corpus nutriant, sint consecuti. Omne enim nutrimentum, quatenus nutrimentum est, animalis calorem auget. At si deũoretur quidem vt nutrimentum, nec tamen superetur, id erit quod Hippocrates dixit, nomine quidẽ nutrimentum, re autem minimè. quippe cum trifariam nutrimentum dicatur, sicut ipse docuit his verbis: Nutrimentum est, & quod nutrit, & quod veluti nutrimentum est, & quod futurum nutrimentum est. Nutrimentum actu, propriè est nutrimentum: potètiã autè propinqua et remota, impropiè Gal. lib. i. facult. nat. Quod vtique iam nutrit, & corpori adiungitur, nec amplius futurum est, id propriè nutrimentum nominatur. idem verò & corpus quod nutrit, excalfacit: quod reliquorum neutrum facit: quòd scilicet propriè nutrimenta nõ sint: sed alterum eorum veluti nutrimentum, alterum tale futurum. Proinde nec vinum ipsum semper animal calfacit, æquè vt nec oleum flammam accendit, tametsi aptissimum est ignis nutrimentum. Imò si imbecillæ & exiguæ flammæ, confortum multum oleũ infundas, suffocabis eam, prorsusq; extinguēs, potius q̃ augebis. Agẽtis in passum debet esse certa quædã proportio. Morbi cerebri et neruorum frigidit, ex uino ob copiã non cocto in nobis. sic igitur & vinum vbi plus bibitur, q̃ vt vinci possit, tantũ abest vt animal calfaciat, vt etiam frigidiora vitia gignat. quippe apoplexiæ, & paraplexiæ, & quæ Græcè ca-
35 ros, & comata vocamus, & neruorum resolutio, & comitiales morbi, & conuulsiones, & tetani, immodicum vini potum comitatur. quorũ vnumquodque frigidum est vitiũ. generatim enim quæcunque assumpta in corpus, vt nutrimentum calfaciunt, hæc interim frigefacere deprehendas: æquè scilicet, vt flammam ab
40 eadem materia, non augeri modo, verũ etiã aliquando extinguere
atque

atque hæc quidem omnia, tum iis, quæ de elemētis, tum iis quæ de temperamentis sunt prodita, consentiunt. Illud fortasse dissonare videbitur, quòd ex iis, quæ vt nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hanc erodunt, atque exulcerat: sicut sinapi, muria, allia, cepe. verùm hoc quoq; cum positis à principio hypothefibus concordat. Etenim propterea quòd tum in ventre concocta: tum in venis in sanguinem versa, mutantur, alteranturque: præterea quòd vno loco non permanent: sed in multas partes diuisa, quoquouersus feruntur. Adde & quòd non solum multis succis miscentur, sed etiam cibus, cum quibus sumuntur. Ad hæc quòd celeriter eorum & concoctio, & partium separatio perficitur: ita vt quod cōueniens in eis est, adsimiletur: quod superuacaneum & acre, per aluum, vrinas, & sudorē excernatur: propter hæc inquam omnia, quod foris impositum, exulcerat, id comestum non exulcerat: & si vel vnum quodlibet prædictorum his accederet, satis esset ad ea quæ foris sunt integra seruanda, verbi causa, mutatio ipsa prima. Si nanq; non maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cum est adsumptum, manifestum est, nec vim eius manere censendum, quòd si tum dirimuntur eius partes, tum purgantur, multo vtiq; magis sic censendū: iam satis erat quòd nec eodem loci manet: cum nec circa cutem aliquid efficere posse videatur, nisi diutiùs immoretur: sed nec mixtio ipsa cum multis cibus parum momenti habet. si enim id citra alium cibum solum assumas, facilè intelliges, quantum molestiæ, & rosionis ventriculo sit allaturum: quinetiam, si plurimo dulci admixtum succo, cuti id imponas, quàm nihil adferat incommodi. Cum igitur prædictorum vnum quodlibet per se, satis prohibere possit, quò minus sinapi, quod foris facit, idem facere intus possit, multo (arbitror) magis vbi omnia simul coierint. nam & coquendo alteratur, & secernitur, & expurgatur, & cum multis aliis miscetur, & variè distribuitur, & in omnē partem fertur, nec in vlla moratur. Quod autem si acrimoniã suam seruaret, interna quoque omnino exulceraret, ex iis, quæ sponte accidunt vlceribus, intelligas. gignitur enim non raro aliis ex vitioso cibo, aliis ex quapiam in ipso corpore corruptela & putredine, vitiosus succus, quam cacochymiam vocant: iis aliquando interiorum quoq; aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis, quoniam in hanc excrementa quæ in habitum corporis colliguntur, natura expellit: multis & assiduis vlceribus afficitur: quippe cancri, phagedænæ, herpes erodentes, carbunculi, &

Cause 4. cur idē, ut sinapi, sumptū et ad motum vires nō habet easdem. Nā sumptū alteratio, loci mutatio, diuisio citi fit. Mixtio cum alijs.

Cacochymia cause interna intemperies: externe sumēdorum, admouendorum, faciendorū, educendorum quantitas, qualitas mala.

li, & quæ Chironia & Telephia vocantur: milleque aliæ vlcerum generationes, ab eiusmodi cacochymia nascuntur. Neque igitur talium quicquam est dubitandum. Sed nec cur medicamentorum nonnulla, cum nihil nos extrinsecus offendunt, intrò assumpta, magnum afferant malum: aliqua rursus intrò assumpta, nonnunquam lædant, nonnunquam conferant: aliqua non solum intrò assumpta, sed etiam extrinsecus applicata offendat: quippe vt semel dicam, nihil foris, intusque parem agendi facultatem habet. neque enim aut viperæ venenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis virus (quæ tamen si extrinsecus corpori occurrant, offendere creduntur) parem vim habent, vel soli cuti applicata, vel intrò assumpta. Sed nec illud est mirandum, si certorum medicamentorum vis, ad profundum non peruenit: neque enim necesse est, vt omnia parem habeant vim. Quòd si ex iis, quæ intrò sumuntur, non pauca, certo tempore, & certa quantitate, & in mixtura cum cæteris accepta, conferunt, intempestiue autem & largius, nec cum aliis admixta lædunt, ne id quidem dubitationem vllam disputationi pariat. Siquidem id tum cibus, tum igni, tum verò omnibus, vt sic dicam, quæ corpori occurrunt, accidere solet. nam & mediocri nobis flamma, nonnunquam opus est, eaque vsi, plurimum ex ea iuuamur. cum tamen immodica flamma nos vrat. Ad eundem modum & frigida potio quæ mediocris est, confert: quæ immodica est, maximam adfert læsionem. Quid igitur miri est, esse medicamentum aliquod adeò calidum potestate, vt si multum eius sumatur, ac in vacuum corpus inferatur, erodat prorsus, vraturque? si verò exiguum sit, & cum iis, quæ vehementiam eius remittant, coniunctum, non modò nihil incommodi afferat, verum etiam calfaciendo iuuet? Lachrymam enim vel Cyrenaicam, vel Mediam, vel Parthicam, ipsam quidem per se, citra incommo-
 30 modum, sumere non est: at si omnino exigua, vel cum aliis in tempore congruente sit sumpta, magnopere conducit. Atque ad hunc quidem modum, quæcunque corpus excalfaciunt, vbi mutationis principium in ipso, sicut dictum est prius, acceperit, re-
 35 calfacere illud sunt apta: quæ verò refrigerant, veluti papaueris liquor, hæc à nostro corpore, ne vel paulum quidem demutantur, sed ipsum statim vincunt, ac mutant, etiam si calfacta prius dederis. est enim eorum natura frigida, quemadmodum aqua. Quare illud rectè Aristoteli, sicut alia multa, dictum est, calidorum, frigidorum, siccorum, & humidorum corporum,
 40

Vlcera spontanea interna ut in dysenteria, phthisi, & externa, in cute, à cacochymia sunt.

Nihil sumptio & admotio pares agendi vires habet.

Cause salubres fiunt in salubres quantitate & tempore, quod omitti potest, quia in reliquis continetur, cap. 86. artis medicae.

Prima putatur assa aromatica seu benium: reliqua, assa fetida, & uellius.

Cap. 2. li. 2. de partibus animalium.

F quædam

*Aqua calfa-
eta, non ex
sua natura,
sed ex acci-
denti calida:
p. se tamen
e. l. facit.*

*Diureticis mi-
ste canthari-
des, salubres
sunt hydro-
picis, lib. 11.
Cantharis so-
lam uescam
ulcerat, initio
lib. 1. comp.
phar. secundū
genera.*

*Durum sicci
est, molle hu-
midum, si mo-
dicè caleat
utrumque.*

*Calidum, fri-
gidū, humi-
dum, siccum,
per se diuidi-*

quædam esse talia per se, quædam ex accidenti, sicut aqua per se quidem frigida est, ex accidenti verò aliquando calida: verum acquisitius eius calor breui perit, naturalis frigiditas manet. Tanquam igitur calida aqua flammæ iniecta, eam extinguit: sic meconium si id quantumuis calfactum dederis, & calorem animalis perfrigerabis, & necis periculum afferes. Omnia igitur id genus medicamenta, si exigue sint data, & vnà cum iis, quæ vehementiam frigoris eorum castigare valeant, nonnunquam vsum aliquem corporibus nostris præstant, quemadmodum in opere de medicamentis dicitur. siquidem medicamen id quod Cantharidas recipit, hydericis prodest: tametsi cantharis ipsa, vesicam omnino exulcerat. verum vbi per ea, quæ admiscentur, castigata est, ac corpori quod plurimo humore grauatur, tum offertur, illum per vrinas expellit. Maximè igitur est attendendum in omnibus, quæ potestate calida, frigidave dicuntur, sintne ex natura eorum, quæ nutrire corpus possunt: an eiusmodi, quæ exiguum alterationis momentum nacta, deinde secundum propriam naturam alterata, corpus ipsum aliquo modo afficiunt. Tertio loco an nullo pacto ab eo quicquam alterentur. Si nanque ex nutrientium sunt genere, si quidem vincantur, calfaciunt: si non vincantur, refrigerant. sin ex iis sunt quæ exiguum quippiam alterantur omnino calfaciunt: si verò ex iis, quæ omnino non alterantur, maximè refrigerant. Attēdere autem, vt dictum est, quàm maximè oportet, ac discernere, quæ per se sunt, ab iis quæ per accidens, non in calidis & frigidis modò, sed nihilo etiam secius in siccis & humidis: quippe aliqua talium, cum siccam substantiam sint sortita, vbi largo calore sunt liquata, humiditatis phantasiam præbent, veluti æs, & ferrum: quædam per se humida, vbi in sincero frigore sunt morata, apparent sicca, sicut glacies. Minimè igitur de iis omnibus faciendum absolutè, & sine vlla exceptione iudicium est, sicut in superioribus monuimus: sed cum eo, vt quemadmodum sese in calore, frigoreque habeant, considerentur: siquidè si exiguo prædita calore, nihilominus humida cernuntur, talia esse ex propria natura sunt censenda, tametsi cum copioso calore sint sicca. quæ verò vel sub feruente calore fluunt, vel sub puro rigore sunt concreta, ne horum quidem altera per se humida, altera per se sicca sunt existimanda. Ergo tum ad hunc modum distinguere conueniet, quæ per se sunt, ab iis quæ per accidens: tum ad hæc ipsa spectantibus, eorū quæ potestate calida, frigida, humida, siccaue sunt,

sunt, iudicium faciendum: non enim ad id quod secundum
 accidens est, respicientibus, sed ad id, quod secundum se est, id
 quod potestate est, iudicari debet. porro communis in o-
 mnibus vnaque iudicandi ratio est, alterationis celeritas. At cum
 5 calidum, frigidum, humidum, & siccum dicantur ^{inueniuntur}, quod
 scilicet alia per id, quod exuperat, alia quod eam qualitatem à
 qua sunt denominata, summam habeant, in vtrumcumque ho-
 rum promptè vertitur, de quo agitur iudiciū, tale potestate fue-
 rit. Oleum nanque calidum potestate est, nimirum quod flam-
 10 ma facilè fiat. eodem modo resina, bitumen & pix: vinum au-
 tem, quod facilè fiat sanguis: pari modo mel, & caro, & lac. at-
 que hæc quidem totis ipsorum alteratis substantiis, nutrimenta
 se alterantium sunt. quæ verò vnaqualibet qualitate alterantur
 ac mutantur, ea medicamenta tantum sunt. Medicamenta iti-
 15 dem sunt, & quæ nulla substantiæ suæ mutata parte, sed tota ser-
 uata integra, corpus ipsum afficiunt: cæterum grauia & naturæ
 animalis corrumpentia: vnde & totum eorum genus deleterion
 & pestilens dici reor. quippe hæc non cò minùs genere deleteria
 sunt dicenda, quod vbi planè minima exhibentur, nullam infe-
 20 runt sensibilem noxam: sic nanque neque ignis ipse calidus sit,
 neque nix frigida. nam horum quoque si quid prorsus exiguum
 est, nullum euidentem in corporibus nostris excitat affectum: quip-
 pe centesima vnus scintillæ pars est quidem omnino genere
 ignis: cæterum adeò nos non vrat excalfaciâtve, vt corpori in-
 25 cidens, ne sensum quidem vllum sui excitet. ad eundem mo-
 dum frigida asperginis centesima portio non modò nihil of-
 fendat, aut refrigeret, sed nec sensum sui vllum præbeat. Ne-
 quaquam igitur sic iudicanda deleteria sunt: imò totius naturæ
 suæ contrarietate. Porro iudicabitur contrarietas, ex ea quæ me-
 30 dia intercedit mutatione. In elementis, verbi gratia, neque aqua
 mutari potest in ignem, neque ignis in aquam: sed ambo in aë-
 rem, is verò in vtraque. at illa, in alterutrum nullo modo. Ergo
 continens, & sine medio est aquæ mutatio in aërem, itémque
 ignis: non continens, ignis & aquæ in alterutrum. hæc igitur in-
 35 ter se contraria pugnantiaque sunt. Non dissimili ratione papa-
 ueris succus, hominis corpori prorsus est contrarius, vt quod in
 eum quicquam agere, ne vna quidem qualitate possit, multò mi-
 nus tota sua substantia possit: atque vnum quidem deleteriorum
 genus eiusmodi est. Alterum est eorum, quæ ex nostro calore mo-
 40 mentum aliquod mutationis accipiunt, ac deinde in multifarias

alterationes vertuntur: quibus corrumpi naturam nostram accidit. eiusmodi enim omnia deleteria genere sunt, etiam si propter exiguitatem nonnunquam nihil quod sentiat, efficiant. Ac quæ corporis naturam rodunt, putrefaciunt, & liquant, merito potestate calida nominantur. Contrà quæ refrigerant, & sensum auferunt, torporemque notabilem afferunt, frigida. Et priora quidem nihil non rationi consonum, nec ipsa pati, nec in corporibus nostris efficere videntur. siquidem calido corpori applicata, & mutationis momentum aliquod hinc adepta, partim eorum ad summam caliditatem, partim proueniunt ad putredinem. Iure igitur pro affectu quem ipsa consecuta sunt, etiam corpus animalis afficiunt. At quæ corpus, tametsi ipsa cada sunt applicata, tamen refrigerant, non paruum dubitationem afferunt, vtrius potius naturæ sint. nam si energiâ semel calida sunt reddita, cur animal non calfaciunt? sin nondum sunt calfacta, quomodo apparent calida? soluetur dubitatio si distinguatur quod per se frigidum est, ab eo quod est ex accidenti, ita ut Aristoteles docuit. perit nanque celeriter eorum, quæ ex accidenti sunt calida, acquisititius affectus: ita ut in priorem naturæ suæ statum faciliè reuertantur. Porro in applicandis iis nobis quæ natura quidem sunt frigida, sed per accidens calida, duo hæc cōtingere est necesse, & ut acquisititius eorum calor pereat, & propria eorum temperies, à nostra nihil immutata, frigida perstet. Et quid miri, si papaueris succus, mandragora, vel cicuta, vel similia aliquid, quauis exhibeantur calfacta, paulò post euadunt frigida? cum idem patiantur, ptisana, & lac, & far, & panis: vbi in imbecillum ventrem demissa, ab eo non superantur. euomuntur enim non rarò abundè frigida. Et quod iis maius est, quodque Hippocrates notauit, pituita ipsa quauis iam succus sit, atque ex cibis in ventre iam concoctis nata, nihilominus frigida tangentibus sentitur: neque id modò dum in ventre consistit, sed postquam à venis ipsis, purgantis cuiuspiam medicamenti vi, est detracta. tametsi enim quàm tenacissima est, ac per vim ducitur: attamen ne ipsa quidem tractus violentiâ calferi potest. Quid igitur miri, si etiam papaueris succus, quòd naturæ nostræ tam contrarium medicamentum est, quàm celerrimè refrigeretur, etiam si calfactus sit exhibitus: refrigeret autem vnâ secum & corpus? quippe acquisititium calorem non seruat, propterea quòd naturâ frigidus est. at quia eius substantia à nobis non alteratur, imò potius nos alterat,

& mu-

De his ca. 14
lib. 5. simpl.

Frigida calfa
Et calore ac-
quisititio,
mox relicto,
naturale fri-
giditate resu-
munt, & re-
frigerant, ca.
2. lib. 2. de
part. anima-
lium.

Pituita quâ-
uis lenta, sem-
per frigida
est, præsertim
uitrea.
Humores è
corpore uitra
Etos incalle-
scere. Hippoc.
in nat. hu-
ma. Gal. etiâ
li. 2. loc. affe.
& lib. 3. tēp.

& mutat: idcirco nec à nobis quicquam recipit caloris, & pro
 sua natura nos afficit. itaque cum frigidus naturâ sit, & nos uti-
 que refrigerat. Nihil igitur in dictione nostra est dubitationis re-
 liquum. Enimvero quod horum omnium, quæ frigida per natu-
 5 ram sunt, quicquid plus iusto calfeceris, ex propria id natura re-
 cedat, præterquam quod nullam dubitationem habet, etiam
 prædictis à nobis affert testimonium. sicut enim salamandra ad
 certum vsque terminum ab igni nihil patitur, vritur autem, si lon-
 10 gioris spatio igni sit admota: sic & mandragora, & cicuta, & psyl-
 lium breui spatio igni admota, proprium adhuc temperamen-
 tum seruant, largius autem excalfecta, ilico corrumpuntur, nec
 quicquam efficere, quæ prius poterant, valent. Ac talium quidem
 omnium natura, hominibus maximè est cõtraria: (Sanè naturam
 15 cùm dico, vniuersam substantiam, ac temperiem, quæ ex primis
 elementis conflatur, significo, calido, frigido, humido, sicco)
 eorum vero, quæ celerrimè nutriunt, conuenientissima. Reliqua
 omnia media inter hæc sunt, quorum alia magis, alia minùs age-
 re ac pati à corpore nostro possunt. siquidem castorium, & pi-
 20 per agere magis in corpus nostrum, quàm pati ab eo valent: vi-
 num, & mel, & ptisana, pati magis quàm agere. Etgo hæc om-
 nia tum agunt circa corpus aliquid, tum verò patiuntur. O-
 mnino enim vbi duo corpora inter se commissa multo tempo-
 re pugnant, certantque de alterando: vtrumque eorum tum age-
 re, tum pati est necesse. fortasse autem & si non multo tempore
 25 id fiat, attamen agit etiam id quod vincitur, in id quod vincit:
 verùm ita exiguum, vt sensum effugiat. neque enim si acutissi-
 mo ferro mollissimam ceram toto die ac nocte incidas: fieri po-
 test, vt non fiat manifestè obtusius. Ita nimirum illud commodè
 dici videtur: A siduo illisu durum cauat vndula saxum. quippe
 30 ita quoque fieri cernitur. cæterum vno aut altero ictu nihil ad-
 huc euidenter videre in talibus licet: ex quo factum arbitror, vt
 quædam ab admotis sibi nihil prorsus pati, opinati nonnulli
 sint. & cedendum quidem est ita loquentibus. Sape verò nobis
 quoque ipsis ita plerunque loquendum est: nisi sicubi ad vltimum
 35 examen disputationem perducimus: quemadmodum in præ-
 sentia facimus. Sic igitur *ἀεὶ πάσι*, id est, nunquam deficientis affe-
 ctionis dogma, iis utique qui solùm id ratione ipsa æstimant,
 valente demonstratione non caret: non est tamen eius ad priua-
 tas singulatim obcundas actiones vllus vsus. Si nanque adeò exi-
 40 gui affectus sint, quibus assidue afficimur, vt nulli actioni sen-

*Frigida plus
 iusto calfa-
 cta, naturam
 suam refrige-
 rantē exuūt.
 Salamandra
 frigiditas ig-
 ni diu resi-
 stit, tandem
 vincitur.*

*Naturæ signi-
 ficatū maxi-
 mè propriū, ut
 initio de na-
 tu. diximus.
 Deleterium
 medicamentū,
 alimentum.*

*Cap. 3. lib. 3.
 phys. & alibi
 passim.*

*Omne agens
 in agendo re-
 patitur, cap.
 17. li. 3. simpl.*

*Qui sanitatē
 exactē opti-
 mam recipiūt
 solā, nos omnes
 ἀεὶ πάσι, id
 est, perpetua
 passione affie-
 ci censent.*

F iij   fibile

sibile, & manifestum incommodum afferant: facile profectò cō-
temnendi sunt: atque ei qui affectus id genus nullos esse dicit,
non repugnandum. Perinde igitur habet, & in iis quæ nutriunt,
propè dixerim omnibus: quippe quæ ipsa quoque in corpus
hominis aliquid faciunt: sed nec sensibile aliquid prorsus, nec e-
uidens: diuturna tamen eorum exhibitio, magnopere alterat,

*Frigida hu-
mida sicut
sedat, ca. 30.
lib. i. simp. &
somnia con-
ciliant, Arist.
lib. de somno
& uigilia.*

mutatque iam corpora. Sunt enim & quæ primo statim v̄su, ma-
nifestam alterationem suam indicent, veluti lactuca, quæ eos,
quibus venter quidem æstuat, manifestè refrigerat, atque à siti
vindicat: quibus verò refrigeratus est, manifestè lædit. conducit
verò & ad somnum non parum, neq; id alia ratione vlla, quàm
quòd frigido temperamento & humido est. verum sic est humi-
da, & frigida ad hominem, & alia quæ ab ipsa nutriri sunt apta:

*Cibi quidam
sunt medica-
mentosi.*

sicut viridia ligna ad ignem. Quare rationabiliter cibi id genus
vtrumque præstant, & quòd veluti medicamenta corpus no-
strum afficiunt, & quòd nutriunt: toto quidem concoquendi sui
tempore, vt medicamenta: vbi iam nutriunt ac prorsus sunt assi-
milata, tunc nihil amplius in nos agunt, sed naturalem calorem
augent, ceu prius est dictum: quippe id omnium quæ nutriunt,
commune est. Nec est quod miremur (si modò exempli viri-
dium lignorum non sumus immemores) esse aliqua, quæ prius-
quàm adsimilentur & nutriant, dum adhuc concoquuntur, re-
frigerent: cum adsimilata sunt, ac iam nutriunt, calfaciant. Ita-
que vsus quoque talium omnium duplex medicis suppetit, tum
vt ciborum, tum vt medicamentorum. Fac nanque mutata sit

*Cibi frigidi,
substantiam
caloris innati
dum nutriunt,
augent, eius
qualitatē nō
intendunt.*

alicui optima ventriculi temperies, ad calidiorem: is profectò
quamdiu lactucam concoquit, refrigerabitur, & mediocritatem
temperamenti assequetur: vbi verò ex ea iam nutritus est, in-
fiti caloris substantiam augebit. In eo igitur vel maximè sese
fallere videtur iuniorum medicorum vulgus, quòd ignorat in
nobis aliquando qualitatem caloris intendi, aliquando substan-
tiam eius augeri: tum quòd vtroque genere veteres calidius fa-
ctum animal dicant: quando etiam calidius fit, siue calorem eius
intendas, siue substantiam, in qua prima consistit, inaugeas. Finge
nanque ex iis, quæ in animalis corpore continentur, sangui-
nem esse per se calidum, aut, si magis placet, flauam bilem, reli-
qua omnia ex accidenti esse calida: vtique quòd horum aliquam
habeant partem, nunquid necesse erit animal bifariam calidius
esse, vel quòd plus calidorum succorum sit sortitum, vel quòd
calidiores eos habeat quàm antè? mihi planè ita videtur. Ad

*Sic pueri plus
habent calidi-
tatem innati, iuue-
nes calorem
habent acio-
rem.*

eundem

eundem modum (arbitror) & frigidius erit bifariã, vel quòd plu-
res illi succreuerint frigidi succi, ceu pituita, & nigra bilis: vel q̄
eorum omnium modo non mutato, sola qualitas sit intensa. An
5 igitur miri quicquam est, si corpus, quoad concoquitur frigidus
natura cibus, sicut portulaca, & lactuca, frigidæ qualitatis non
parum percipiat: percocto autem, ac iam in bonum sanguinè ver-
fo, calidi succi accessione, calidius quàm priùs euadat? Atqui si ni-
hil horum, aut eiusmodi est, quod fieri nequeat, aut etiam adhuc
mirum, desinant iam obstrepere, qui vnum eundemque cibum
10 tum nutrimenti, tum medicamenti vsu corpori præstare ne-
gant. Tanquam enim si omnino non percoqueretur, perpetuò
maneret medicamentum: sic, quum iam est percoctum, ambo ef-
ficitur. Pone enim prorsus non concoquatur lactuca: vel si ma-
uis, succus ipsius, (quando is si liberaliùs sumatur, similem in ho-
15 mine cum papaueris succo effectum habet) nõnne hoc casu me-
dicamentum tantum erit, an non? nemo (arbitror) de ea re dubi-
tet. Ergo habet omnino lactuca & medicamenti facultatem: at
verò habebat & nutrimenti: quippe quæ per sæpe nutriit. ambas
igitur facultates simul in se continet: non tamen similiter ambas
20 ostendit. verum vbi plus egit in homine, q̄ sit passa, medicamēti
potiùs indicat facultatē: vbi passa plus est quàm egit, nutrimenti.
Nec mirum illud est, si lactucæ tum agere, tum pati contingit:
quando ensi quoque, ceu paulò antè diximus, non solum in ce-
ram agere, sed etiam ab ea pati accidit. Cæterum eò quòd mul-
25 tò amplius est quod agit, quàm quod patitur, alterum later. At
si durissimum illi ferrum admoueas, contrà magis pati, quàm
agere tibi videbitur: tametsi agit aliquid tum quoque: sed vis e-
ius negligitur præ exiguitate. Itaque de omnibus prorsus cibus,
illud pronunciare non dubitemus, quòd non solù à nostris cor-
30 poribus pati, sed etiã agere aliquid in ea possunt: iam verò & de
quibusdam, quæ planè scilicet & luculèter videmus agere, quòd
non tantum cibi sint, sed etiam medicamēta: & lactuca quidem
tam cibus, quàm medicamentum frigidum est: eruca tam cibus
q̄ medicamentum calidum. quòd si castorium quoque spatio con-
35 coquitur, erit id quoq; simul nutrimentum, simul medicamen-
tum calidum. ad eundem modum, sinapi & piper. Ex herbis
quoque, anethum, & ruta, & origanum, & pulegium, & calamin-
the, & tymbra, & thymum: quippe hæc omnia, tum cibi, tum
medicamenta calida sunt: priùs enim quàm in sanguinem sunt
40 mutata, dum scilicet adhuc concoquuntur medicamenta: mutata

*Aucta caloris
natiui substã
tia, non inten-
sa qualitate.*

*Frigida quan-
titate sunt de
leteria, nõ to-
ro genere, ca.
18. lib. 3. sim.*

*Calida, frigi-
hum. sic. quæ
nos manifestè
alterant, cibi
sunt medica-
mentosi: tẽpe-
rata, solũ ali-
menti, initio
primi alimēt.
Ciborum om-
nium natu-
ra.*

*Cibi medica-
mentosi cali-
di, priùs fri-
gidi.*

F iij verò

verò in sanguinem, non utique iam medicamenta, sed nutrimenta: secunda nimirum nutrimenti significatione, qua id significatur, quod nondum est alimentum, sed veluti alimentum. Ergo sicut de lactuca paulò suprà fecimus, cum duos ventres, alterum iusto frigidior, alterum iusto calidior finximus: ita nunc quoque in omnibus iis quæ potestate calida sunt, proponamus eosdem ventres. Ergo eum qui frigidior iusto est, quoad in eo continentur, ac concoquuntur omnes id genus herbæ, calfaciunt, atque ad temperamenti æqualitatem reuocabunt, proderuntq; ut medicamenta: alterum verò qui calidus est, inflammabunt, ac magnopere lædent: atq; has quidem alterationes qualitate sua inducent: nam omnino percocta, & mutata, ac in sanguinem iam versa, naturalis in animali caloris substantiam augebunt, non qualitatem intendent. In totum enim siue frigidus siue calidus potestate cibus sit, postea quàm in sanguinem conuersus est, naturalem calorem similiter augebit: quoad autem ad sanguinis formam tendit, necdum planè sanguis est redditus, refrigerat, excalfacitve animal, medicamenti ritu. Sanè omnis hæc disceptatio ab vno principio pendet: quo magis seruandum id, memoriaque tenendum perpetuò est, cuiuslibet corpori proprietatem quandã temperamenti esse, quæ huic quidem naturæ sit consentiens, ab hac verò sit dissentiens: tum si quod conueniens sibi est, in suam naturam transmutet, eo pacto caloris sui substantiam augebit: sin ipsum sit mutatum, duorum alterum illi continget, vel ut calorem quendam conquirat, utique si id à quo mutatur, excalfacit: vel proprium calorem amittat, si id nõ calfacit. Liqueat igitur ex iis, quòd eiusmodi omnia, ex eorum sunt numero, quæ relata ad aliquid dicantur: quum ad proprietatem mutantis naturæ, quicquid assumitur, vel nutrimenti, vel medicamenti, vel vtriusq; rationem sortiatur. Verbi gratia, cicuta sturno nutrimentum est: homini medicamentum. rursus coturnici veratrum nutrimentum est: hominibus medicamentum: siquidem coturnicum temperies adsimilare sibi veratrum potest, quod hominum temperies non potest. Ergo manifestum iam arbitror factum, quòd iudicium eius quod respectu nostri calidum, frigidum, humidum, & siccum dicitur, non ex iis, quæ extrinsecus sunt posita: sed ex iis, quibus ipsi afficimur, certum exactumque fieri possit: atque id tanquam primum, ac maximè sit spectandum: deinde si res exigit, etiam quod ab externis petitur. Nam si euidentis ad sentiendum, & clarus sit adhibiti medicamenti

Obserua.

*Cap. 2. lib. 1.
simpl.*

*Iudiciũ de re
bus è propin
quo primum:
deinde, si o-
pus est, è lon-
ginq; pe-
ratur.*

dicamenti effectus, huic reliquis notis omnibus posthabitis credendum: si debilis & obscurus, aut etiam mixtus, aut vllam omnino dubitationem sit exhibens: tum vtique ad externa omnia conferentes, de eo iudicandum: ac neq; horum quidem ad ea quae longius absunt, sed quae ab ipsa quaesitae rei substantia sunt desumpta. Verbi gratia, si oleum calidum est, non id inde spectabitur, quod glutinosum, aut pallidum, aut laeue est: sed quod facile inflamatur: id namque erat illi calidum potestate esse, quod celeriter in energia Cap. 5. lib. 2. simpl. & sequentibus. calidum mutatur. Ad eundem modum & in corporibus nostris, non vtique id expendendum, an crassarum partium, an tenuium, aut humidum, aut laeue, aut glutinosum, aut pallidum: sed an calfaciat ad motum aequè verò an dulce sit, an aluum deiciat, an sanguinem, si instilletur, faciat in mixtione fluxile: quippe haec quoque superuacua sunt, cum aestimare liceat, an calfaciat cum admouetur. Ergo si notabiliter id, valenterque faceret, quemadmodum piper, vtique clarum id proculque dubio esset: nunc cum minime valenter id praestet, merito in quaestionem venit. Multo verò magis de rosaceo, & aceto dubitatur à medicis, atque ambigitur, calidane haec, an frigida potestate sint. Agendum igitur id est, vt in omnibus quae potestate calida, frigida, humida, siccaue dicuntur, exactas aliquas, clarasque discretionem inueniamus: sicut antè De rosaceo cap. 21. lib. 1. 27. li. 2. sim. De aceto. ca. 17. & sequentibus lib. 1. simpl. de energia sic dictis fecimus. Porro incipiendum arbitror ab iis, quae euidentissima sunt, quando in iis exercitatus, facile consequetur ea, quae minus sunt euidentia. Ergo statim vt corpori hoc vel illud medicamentum, cibumve admouetur, expers esto omnis acquisitionis caloris vehementis, & frigoris. Quam enim in superioribus determinationem iniuimus, cum sicca & humida corpora dignoscenda proposuimus, eadem nobis nunc quoque in iis, quae potestate calida frigidaque sunt, non minus erit utilis. nam siue potestate frigidum, cum id applicas, manifestè calfacias: siue calidum refrigeres, corpus primo occursum qualitatis acquisitionis, non eius, quae propria est rei admotae, sensu afficietur. Vt ergo admotae rei vera sinceraque natura exploretur, tepidum quoad fieri maximè potest, esto: nec vllam extrinsecus notabilem alterationem valentis caloris frigorisve ceperit. Ac prima quidem admoti medicamenti praeparatio talis esto. Applicatur autem, cum eius vim exploras, non cuiuslibet corporis affectui, sed simplicissimo, & quoad fieri maximè potest, summo. At si summi quidem caloris affectioni admotum, frigoris sensum excitet, erit profecto sic frigidum. pari modo si frigidum affectui appli-

Calidum, frigidum, humidum, sicca, cum exploratur, qualitatis acquisitionis sit expers.

Tepida sint quae explorantur.

applicatum: calidū statim appareat, id quoque erit calidū: si vel calidæ affectioni calidū. vel frigidæ frigidum sentiatur, nō est q̄ illud calidū, hoc frigidū omnino pronuncies. Est enim aliquando summi caloris affectus, quē mediocriter frigidū medicamen adeò non alterat, vt refrigerando, densandoq̄; summū extrinse-⁵ cūs corpus, calorem intrò cōcludat, ac diffilari vetet: indēq̄; affectum magis accendat. Ita verò & si quod frigidū affectui admo- uetur, nullum afferat calorem: videndum est num id, cū sit ali- quid mediocriter calidum, nihil egit in affectū qui summi indi- guit caloris. Ergo nec sic admoti medicaminis explorāda vis est,¹⁰ nec si ex accidenti aliquid efficiat, non per se. Iudicabis autem q̄ ex accidenti aliquid facit, tū ex affectu ipso, tum tempore: ex af- fectu, si is simplex est, & vnus: at à tempore determinabitur iudi- cium ad hunc modum. Quod protinus vt admotū est, calfacere, vel refrigerare manifestè cernitur, id vtique & ex se, & per se ta-¹⁵ le fuerit, quod tempore id facit, fortasse ex aliquo accidenti huc est actū. Veluti iuueni quadrati corporis, tetano æstate media la- boranti, frigida liberaliter affusa, caloris repercussum facit. Ceterum q̄ aqua frigida per se nō calfaciat, ex primo eius occurſu pa- tet: sensum nanque inuehit frigoris. prætereà cutim quoad ei af-²⁰ funditur, frigefacit: tum calorem, nec in omni corpore, nec dum affunditur, inuehit: imò tantū in iuvene quadrati corporis, & æ- state media, & postq̄ à perfundendo est cessatū. Sicut igitur fri- gida quibus incidit, hæc illicò perfrigerat, siue animata corpora sunt, siue non animata, siue calida, siue frigida: ita si quod esset²⁵ tempus, vel corporis natura, vel affectus vllus, in quo frigidus pri- mo statim occurſu caloris sensum inueheret, iure quæri posset, calfacerēne, aut frigefacere per se nata esset: nunc autē cū omnia tum animata, tum inanimata protinūs, & perpetuò frigefieri ab ea cernamus: quibus autem insitus calor, veluti fons quidā ignis³⁰ in visceribus est, his adhibita repercussum aliquādo caloris facit: rationabile arbitror ex accidenti, non per se talia calfacere. sed nec latet qua ratione illud accidat. Siquidē stipata, clausaq̄; cor- poris summa facie, repercussus, refractusq̄; fit caloris eius, qui à profundo ascendit, quiq̄; simul propter diffilatus inopiā est acer-³⁵ uatus. simul propter frigidi circumstantis violentiā in altū rece- dit: simul ex succis istic habitis nutritur. Quippe vbi collectus, nu- tritusq̄; calor ad summa corporis violentius ruit, fit quidē calo- ris repercussus: indicium verò ac documentum, quòd frigida haudquaq̄ per se calorem auxit. nam per se quidem cutim per-⁴⁰ frigera-

Cap. 3. lib. 1.
ſump.

Sine ulcere
addit Hipp.
aph. 21. li. 5.

Ratio prædi-
cti aph. Hip-
pocratis.

frigeravit : frigus verò eius , densitas , & reditus caloris ad profundum sunt consecuti . Rursus horum densitatem quidem diffusus prohibitio : reditum verò ad interiora, concoctio, qui isthic sunt succorum , est adsecuta. horum verò diffusus prohibitio, caloris colligendi succorum concoctio, eiusdem generandi fuit occasio . Porro horum vtrumque natiui caloris sequitur auctio. Ergo intercedentibus & mediis vtrisque, frigida in animalis corpore, caloris aliquando excitat incrementum: per se, nunquam: sed non minus est quando calor ex accidenti perfrigerat, vtiq; intercedente vacuatione, sicut perfusio phlegmonen. Cum enim ex calida fluxione phlegmone consistat, propria quidem eius curatio, vacuatio superuacui est: vacuationi autem particulæ, quæ per phlegmonen excalfacta est, omnino succedit refrigeratio. Ergo cum duplex in iis, quæ phlegmone laborant, particulis affectus sit, vnus quidem in quantitate, ex superuacui naturæ modum exeuntis abundantia: alter in qualitate, qui ex caloris spectatur ratione, sequitur prioris eorum curationem, etiam posterioris curatio: fiuntque ex accidenti quæ vacuant, calentis materiæ remedia, & inflammationis particularū refrigeratoria. Ergo tum hæc discernere oportet, tum id agere, vt pro modo simplicis affectus, etiam virium medicamenti inueniatur modus: verbi gratia, si calidus in summo affectus sit, frigidum quoq; in summo medicamentū paretur: sin affectus à summo paulum recedat, medicamentū quoq; à summo paulum declinet: si plus à summo calore absit affectus, ad portionem absit à summo frigore medicamen. Quippe si auspicatus à tali coniectura examen eorū sis: facilius propriam cuiusque inuenias vim. Ad summam enim in omni simplici affectu calido, quodcūque adhibitū medicamen primo statim occurso frigoris sensum intulit, id frigidum potestate est. ac multo profectò magis, si post primam exhibitionē tale perpetuò manet. Quòd si calidum affectum prorsus sanet, frigidum id ex necessitate fuerit. adhibendum verò est, cum exploratur, omnino tepidū, vt prius testati sumus. Vbi iam cognitū est tale esse, deinde curationis causa petitur, rectius frigidum sumitur: nisi si medicamen, summi sit frigoris, morbus in summo caloris nō sit. Atq; hæc quidem diffusius, tū in opere de medicamentis, tum curadi methodo tradentur: ad præsens illud saltem nouisse oportet, si quod calido, & simplici affectui adhibitū medicamentū, tum protinus, tū toto deinceps tempore frigoris sensum, ac facilioris tolerantia, iuuamenti que

Morbos ex repletionem curat vacuatio, & contra, aph. 22. lib. 2.

labo-

*Per se.**Epilogus.*

laboranti affert, id frigidum necessario est : tamen in aliis nonnunquam videatur calidum. Deprehendetur enim in illis, si diligenter exploretur, non utique per se, sed ex accidenti excalescere. cum per se dicimus, vel primum, vel nullo intercedente medio, omnibus eiusmodi verbis, idem potestate significamus. In quibus omnibus lectorem, in opere de medicamentis, propriis exemplis exercitabimus. Nunc recensitis iis, quæ antè iam dixi, proposito libro commodum imponere finem tentabo. Cum nanque calidum corpus multifariam dicatur (nam & quòd summam eiusmodi habet in se qualitatem, ipsum scilicet elementum: 10 & quòd propter eiusmodi qualitatem pollentem, nomen est sortitum : adhæc quòd collatum ad aliud dicitur, vel ad id quòd mediocre eiusdem sit generis, vel quicquid fors tulerit) sic & quòd potestate calidum est, energiâ verò nondum dici potest, intelligi, probarique multis modis oportet. Quò utique minus rectè 15 si quid non statim inflamatur, id aliqui ne ut ad nos quidem esse calidum potestate putant. Nam siue facile concoquitur, & citò nutrit, erit ut ad nos calidum: siue admotum veluti medicamentum, calfacit, erit id quoque, ut ad hominem potestate calidum. Sic nimirum & per singulas animalis species ipsum potestate calidum, 20 siue est ut medicamentum, siue ut nutrimentum, ad illud tantum animal collatum dicitur. est enim ex iis, quæ ad aliquid referuntur, quicquid potestate dicitur. quare & probatio quæ propria est, melior utique est, quàm quæ ab externo petitur. Propria verò est una in singulis, utique si celeriter tale fieri appareat, quale id esse 25 potestate diximus. Est enim potestate ignis, quicquid celeriter in ignem vertitur: potestate verò calidum, ut ad hominem (est ex speciebus eorum, quæ ex eo quòd in ipsis præpollent, dicuntur) quicquid homini applicatum, naturalis eius caloris vel qualitatem auget, vel substantiam. Eadem mihi & de aliis censerè dicta 30 uelim, quæcunque scilicet potestate frigida, vel sicca, vel humida dicuntur: quum hæc quoque; partim veluti ad ipsa elementa: partim veluti ad ea, quæ ex præpollente sunt nominata, tum intelligi, tum explorari, tum doceri conueniat. Patet verò eum quoque; qui iudicat tactum, omnis acquisititij caloris & frigoris exper- 35 tem esse debere, sicuti de medicamentis ipsis prius est dictum.

Tertij & vltimi libri de Temperamentis finis,

Thoma Linacro Anglo interprete.

CLAVDII GALENI PER- GAMENI DE INAEQUALI

INTEMPERIE,

5

Thoma Linacro Anglo interprete, Liber.

10

Næqualis intemperies aliàs in toto animalis corpore fit: veluti in ea hydropis specie, quam Græci

pellant: fereque reliquis omnibus, exceptis quas he-

cticas nominant. Incidit autem & in ynaqualibet parte, quum ea

est affecta. Huc pertinet & qui elephas dicitur, & phagedæna,

15

& herpes. Verùm hæc omnia cum fluxione consistunt. Absque

autem materiæ affluxu solis partium qualitatibus alterandis, in-

20

quales intemperies fiunt. vtiq; refrigeratis iis, aut deustis, aut im-

modicè exercitatis, aut feriat, aut aliquid id genus passis. Iam ex

iis, quæ foris corpori occurrunt, inæqualis intemperies gignitur,

25

dum id vel frigeat, vel caleat, vel siccatur, vel humectum reddi-

tur. quippe hæc simplices intemperies sunt, veluti in iis, quæ de tē-

peramentis scripsimus, est monstratum: compositæ ex iis aliæ

30

quatuor sunt, quum corpus vel caleat simul & siccatur, vel caleat

simul & humectatur, vel refrigeratur simul & siccescit, vel refri-

geratur pariter & madescit. Quòd autem eiusmodi intemperies

ab æqualibus eo distent, quòd in omnibus intemperanter affe-

cti corporis partibus æqualiter non insint, id clarè liquet. Ergo

quis sit omnis inæqualis intemperaturæ generandæ modus, in

proposito libello statutum est exequi. Admonēdi autem sumus,

quòd clarior nobis omnis disputatio sit, de omnibus corporis par-

ticulis, principio à maximis sumpto, quæ scilicet ne vulgo quidē

sunt ignotæ. Siquidem manus, & pedes, & ventrem, & thoracē,

& caput nemo est qui ignorat. Diuidamus autem earum rursus

vnamquamque in proximas sui, quæ Græcè dicuntur, parti-

culas. Verbi gratia, cuius in femur, tibiam, & pedem. Item totum

brachium, in brachium, cubitum, & summā manum. Iam sum-

mæ manus ipsius propriæ particulæ sunt, carpus, & di-

giti. Digitorum verò particulæ sunt, ossa, cartilago, ligamētum,

arteria, vena, membrana, caro, tendo, vnguis, cutis, adeps. Has au-

tem diuississe in aliam speciem non est: sed sunt similes, ac pri-

ma

Anasarca seu
leucophleg-
matia, tertiã
hydropis spe-
cies.

Epidie postea
& ca. 6. li. 2.
feb.

Intemperies
inæqualis cũ
materia: ut in
tumoribus
præter natu-
ram: & sine
materia.

Intemperies
inæqualis ut
æqualis, sim-
plex est uel
composita.

Intemperies
inæqualis &
æqualis quid.

Maximæ par-
tes corporis
Hic manus,
brachium to-
tū: pes, crus,
caput.

G ma

*Tendonē ex
neruo & li-
gamento mi-
scet Gal. I. lib.
de motu mu-
sculorum.*

*Lib. 2. in pi-
lorum gene-
ratione, &
1. san. tuēde.*

*Corpus hic
pro parte ali-
qua fluxione
tentata.*

*Phlegmones
generatio.*

*Particula om-
nes partis
fluxione ten-
tata ab ea le-
duntur, sed
inaequaliter.*

*Causa dolo-
ris uaria.*

ma, exceptis tamen arteriis & venis. hæ nanq; ex fibris & mem-
branis sunt conditæ, veluti in tractandæ dissectionis ratione est
traditum. Quinetiam complura esse spatia inter ipsas primas &
similares particulas, atque iis etiam plura maiora minoraque in-
ter ipsas instrumentales & compositas: aliqua verò & in vnaqua-
libet similari particula, veluti osse cuteque. hæc quoque omnia
in iis, quæ de administrandis dissectionibus scripsimus, sunt pro-
dita. Ac quæ mollia quidē sunt corpora, ea quoniam sibi inuicem
incumbunt, interposita spatia latere conspectum faciunt: quæ
dura siccaque sunt, in iis cernere spatia licet, sicuti ossium cauer-
nulas. continent hæc naturaliter multum in sese humoris, huius-
que crassi & albi, in id comparati vt ossa nutriat. Quæ in cute fo-
ramina sunt, ea qua ratione fiant, in iis quæ de temperamentis
præcepimus, est dictum. atque hæc monuisse necessarium erat
claritatis causa eorum, quæ à nobis deinceps sunt dicenda. De
inæquali verò intemperie nunc agendum, tum quænam eius na-
tura sit, tum quot eius generandi modi. Ergo quòd in omnibus
particulis corporis quod fluxione est affectum, vnica temperies
non sit, prius est dictum. verùm id commune omnis intempera-
menti inæqualis est. differentia eius, ipsam corporum affectorū
sequuntur natura: quum aliter simplex caro, aliter vniuersus mu-
sculus impari temperamēto sit affectus. quippe calida fluxio, vbi
in musculū procubuit, primū maiores arteriæ venæq; opplen-
tur, ac distenduntur ab iis minores: atq; ita res procedit, donec ad
minimas sit peruentum. in iis vbi valenter impacta fluxio est, nec
ampliùs cōtineri potest, partim eius per ipsarum ora, partim per
tunicas, collatum foràs transmittitur: tum verò spatia ipsa vacua,
quæ inter prima sunt corpora, fluxione implentur. Sic omnia ab
humore, omniq; ex parte incalescunt, ac perfunduntur. ea sunt
nerui, ligamēta, mēbrana, caro ipsa: anteq; hæc arteriæ, & venæ:
quæ scilicet & primæ & præter cætera vario dolore afficiuntur.
quippe interiùs à fluxione tum excalescunt, tum distenduntur, ac
diuelluntur: exteriùs nō modò excalescunt, sed etiā premuntur ac
degrauātur. reliquæ particulae aliæ cōprimēdo solū vel incalescē-
do, aliæ vtroq; genere laborant: adpellaturq; morbus ipse phleg-
mone. est autē inæqualis intēperies musculi: seruet enim iā qui in
eo est sanguis. is secū excalescit primū quidē ac maximè arteriarū
& venarum tunicas: mox verò omnia quæ extra has sunt, qui-
bus scilicet circumfunditur. Ita duorum alterum necesse est sequi,
vt si fluxio vicerit, corruptio sequatur victorum corporum: 40

fin

fin fluxio sit victa, vt musculi ad naturalem statum redeant. fluxionis hu-
ius uel natu-
ra uictoria
ca. 7. li. 1. feb.
Tumores præ-
ter naturam
curantur re-
solutione, sup
puratione.
 Esto igitur prius victa fluxio, (rectius enim à melioribus incipi-
 tur) duplex hic incidit curationis genus: quòd vel digeretur
 quicquid humoris in particulam procubuit, vel concoquetur.
 5 verùm digestio optanda maximè curatio est: concoctionem hæc
 duo necessariò sequuntur, puris generatio, & eius in aliquod
 spatium abscessio. Abscedit aliquando in capacitatem, quæ pro-
 pinquæ sunt, tum maximam, tum minimè momentaneam,
 quod sanè abscessionis genus optimum est: aliàs in non mo-
 10 mentaneam quidem, non tamen maximam: interim in maxi-
 mam, non tamen non momentaneam. Ac quæ in ventricu-
 lum incidunt abscessionum, optima est quæ in sinum eius inter-
 num abit: in quem etiam plerunque se aperiunt: mala verò quæ
 sub peritonæum. Pari modo in iis quæ circa cerebrum exi-
 15 stunt, bona est quæ in priores eius ventriculos abscedit: mala,
 quæ sub inuolucra eius: item, quæ in posticum eius ventrem se
 recipit. Qui verò circa costas abscessus colliguntur, hi in capaci-
 tates erumpūt thoracis: ac musculorum quidem abscessus, sub cu-
 20 rem: viscerum verò, in arterias & venas, quas in se continent: vel
 in membranam qua operiuntur, quæ ipsis pro cute est. At si vi-
 ctæ à fluxione particulæ fuerint, in tantam deuenient intempe-
 riam, vnde tum earum pereat actio, tum ipsæ spatio corrumpan-
 tur. porrò desinent tum primùm dolere, quum mutatrici quali-
 tati fuerint assimilata. non enim quum mutata particularum
 25 temperies iam est, siue (vr sic loquar) in ipso mutatum esse do-
 lent: sed dum mutantur, siue in ipsa mutatione. quemadmo-
 dum mirus dixit Hippocrates, dum alterascit ac corrumpitur na-
 tura, dolores fiunt. Alteratur autem, ac corrumpitur cuiusque
 natura, quum vel calefit, vel frigesit, vel siccatur, vel humefit,
 30 vel eius vnitas dissoluitur: in iis quidem intemperamentis, quæ
 inæqualia sunt, ex calefaciendo, vel ex frigefaciendo potissi-
 mùm: quippe quum efficacissimæ qualitates hæ sint: secundo
 loco è siccando, vel humectando: ex esuriendo verò, vel sitiendo,
 deficiente hîc humida, illic sicca substantia. Ex vulnerando,
 35 & erodendo, & tendendo, & premendo, & conuellendo, vnitate
 ipsa soluendo. Ergo si calor sanguinis in particula, quæ phle-
 gmone laborat, mitis est, tum qui in toto animalis est corpore
 mediocriter attemperatus, non facilè vnà cum afflicta parti-
 cula calefit: sin vel ille feruet vehementiùs, vel qui per totum
 40 spargitur animal, biliosus est, ilicò totus ad calorem vertitur:

G ij multò

multò verò magis sicubi ambo concurrunt, vt & qui in phlegmone habetur, admodum calidus fit: & qui in toto est animante, biliosus. Porro calefit primùm qui in arteriis est sanguis: quòd scilicet is tum naturâ calidior, tum verò magis spirituosus fit. post hunc verò, etiam qui in venis est. quòd si propinqua visceri, cui plurimus sit sanguis, obfessa phlegmone particula fuerit: iam celerius cum hoc vniuersus qui in animali est sanguis, calore afficitur. Vnoque verbo, quicquid ex facili alterabile est, aut calidum naturâ, id à quouis calefaciente primùm excalet. non secus & ab eo quod frigefacit, quicquid facile alteratu est, vel naturâ frigidum, id primùm refrigeratur. Ac promptus quidem ad alterandum spiritus est, vtpote ex tenuissimis constans partibus. Calidissima naturâ meritò est flaua bilis: at frigidissima pituita est. Reliquorum humorum sanguis, post flauam bilem maximè est calidus: sicut nigra bilis post pituitam est frigida. Quinetiam alteratur flaua bilis leui momento, ex quouis in eam agente: nigra ægrè alterascit. In summa, quicquid tenuium est partium, id promptè alteratur: contrà cui crassæ sunt partes, ægrè. Ita necesse est multifariæ phlegmonis alterationes incidant, propterea quòd multifariam affecta sunt corpora. Principio nanque succus qui phlegmonem excitat, magis minusve calidus est: deinde succi putrefactio, pro ipsius natura respondet, non minimum certè, prout is magis minusve est impactus. quippe quæ perspiratu carent, celerius putrescunt, veluti externis accidit omnibus: cæterum cum calida temperie sunt & humida, tum utique potissimum. Iam ipsa phlegmone laborans particula, vel propè, vel longè sita est à multi sanguinis visceribus: totusque sanguis vel biliosus est, vel melancholicus, vel pituitosus, vel spirituosus: atque hæc omnia magis minusque. Quare necesse est multiformes fieri alterationes, siue alterum alteri sit collatū, siue idem sibi. Fiunt hæc omnes inæquales corporis intemperies, maximè quidem inflammato eo qui in phlegmone est sanguine: deinde eo qui in visceribus habetur & corde. atque huius maximè eo qui in sinistro eius sinu est. In quem (sicut in opere de vsurpandis manu dissectionibus est dictum) si viuo etiam animante, nec adhuc febre tentato, demittere digitum velis, vehementissimum deprehendes calorem. Quò magis verisimile est, vbi totum corpus præter naturam incalescit, hunc maximè sinum ad summum peruenire caloris: quippe quum tenuissimum maximèque spirituosum sanguinem habeat, ac moueatur perpetuò.

*Omnia sub-
stãtia tenuis
facilius q̄ cras-
sa alteratur,
cap. 2. lib. 1.
feb.*

*Putredinem
humoris acce-
lerantia.*

*Viscera multi
sanguinis, cor
& hepar.*

*Idem in li. de
usu pulsuum.*

petuò. Cæterùm in febribus id genus omnibus, calefit quidem sanguis aliquando vniuersus, quicūque non naturalem illum calorem, qui ex humoris putrescentia est obortus, cōcepit: non ta-

*Hoc clarins
cap. 1. feb.*

5 iacentium corporum prorsus iam temperamentum suum mutauit: sed adhuc mutatur atque alteratur incalescens, siue (vt sic loquar) calefiens. Quod longiore tempore hoc patitur, etiā vincetur aliquando, prorsusque mutabitur, ita vt non ampliùs calefiat, sed iam sit præter naturam calfactum. Porro terminus mutationis est, cuiusque particulæ functionis læsio. ad quem vsque terminum omnis alterationis latitudo, via est in id quod præter naturam est, veluti mixtum communeque ac medium quiddam ex contrariis vtriusque compositum, ipso naturali prorsus affectu, & eo qui iam planè est præter naturam. Ergo toto hoc tem-

10 pore corpus incalescens, pro modo alterationis etiam ad portionem sentit dolorem. Quum verò omnes corporis solidæ particulæ excalfactæ ad absolutionem iam sunt, eiusmodi febrem hecticam Græci vocant, ceu non ampliùs iam in humoribus & spiritu, sed in corporibus iis, quæ habitus rationem habent, comprehensam. hæc doloris est expers: putantque qui ea febricitant, omnino se febre carere. neque enim sentiūt eius calorem, omnibus scilicet eorum partibus æquè percalfactis. Sed & conuenit de iis, inter naturalis scientiæ professores, in iis quæ de sensibus produnt. neque enim citra alterationem est sensus, neque

25 in iis, quæ iam ad perfectionem sunt alterata, dolor. Itaque etiam hecticæ febres omnes, tum sine dolore sunt, tum nec sensu ab his qui ipsis laborant, perceptæ. Non enim ex eorum particulis hæc agit, hæc patitur: quum omnes inter se iam similes sint redditæ ac vnicam habeant consentientem temperiem. Quòd

30 si alia earum calidior est, alia frigidior: at certè eatenus est frigidior, vt vicinam nihil offendat, alioqui sic scilicet partes quæ pro naturæ modo se habent, mutuò se offenderent: vtpote quæ sic quidem temperamentis dissideant: caro nanque calida particula est, os frigidum. cæterùm tam harum partium quàm reliquarum omnium indolens inæqualitas est, modi excessus merito. Sic nanque neque aër qui nos ambit, priùs offendit, quàm ad immodicum calorem frigusve est immutatus. cuius alioqui quæ in medio sunt differentias, tametsi numerosas, ac manifestum excessum inter se habentes, citra noxam sentimus. Ex iis ergo fortasse nec illud durius dici videatur, quod Hippocrates

*Hæcticæ ery-
mum cap. 9.
1. feb.*

*Partes spiri-
tuosæ, carno-
sæ, solidæ, æ-
què calidæ in
hecticæ.*

*Alteratio par-
ua, est indo-
lens.*

G iij alicubi

alicubi ait, omnem morbum vlcus est. quippe vlcus vnitatis
 est diuisio. immodicus verò calor, ac frigus proximè accedunt,
 vt vnitatem soluant: plurimus quidem calor, dum segregat ac
 incidit substantiæ continuitatem: summum verò frigus, tum sti-
 pando, tum introrsus pariter tradendo, quædam exprimit, quæ-
 dam quassat. Atque hunc quispiam immodici caloris ac frigo-
 ris terminum statuens, fortasse non incommodè sentiat. Seu ve-
 rò is, seu alius immodici excessus terminus est, certè consistere
 omnem immoderatum excessum in habitudine ad aliquid, iam
 liquet: non enim pari ratione à calidis frigidisque afficitur omne
 corpus, indeque fit: vt aliqua animalium conuenientes inter se
 succos habeant: aliqua non solùm non conuenientes, sed eti-
 am qui se mutuò corrumpant: veluti homo atque vipera, quo-
 rum vtriusque salua alteri est pernicies. Ita vtique & scorpium
 necaueris, si ieiunus illi inspueris. At non homo hominem mor-
 tu interimit, nec vipera viperam, nec aspis aspidem: siquidem
 quod simile est, id congruum amicumque est: quod contrarium
 est, inimicum ac noxium. Augetur enim quidque ac nutritur à
 similibus: perimitur ac corrumpitur à dissimilibus. Itaque etiã
 sanitatis tutela, per similia perficitur: morborum sublatio, per
 contraria. Verùm de iis alius est sermo. Hecticam verò febrem
 quæ iam habitum corporis occupauit, minimè sentit qui ea la-
 borat. Reliquarum febrium nulla est quæ non à laborante sen-
 tiatur: sed aliæ magis, aliæ minùs ægrotanti sunt graues. sunt ex-
 iis & quæ rigorem ingerant: fit enim id quoque symptoma, ve-
 luti alia multa, ab inæquali intemperie. Rationem tamen gene-
 randi eius in proposito libro tradere non est, priusquam de na-
 turalibus facultatibus demonstratum fuerit, quot hæ qualisque
 sint, tum quid agere quæque sit nata. verùm in libris de sympto-
 matum causis, de omnibus agetur. Sed reuertor ad inæqualis in-
 temperamenti differentias. Nam quemadmodum ex phlegmone
 febris nascatur, tum quòd phlegmone omnis ac febris om-
 nis, præter hecticas, ex morbis sint, quibus inæqualis fit intem-
 peries, dictum iam est. Porro accendi febrem & citra phlegmo-
 nen ex solis humoribus putrescentibus licet. neque enim ea so-
 lum quæ inculcata sunt, & perspiratu prohibita, putrescunt,
 (verùm celeriter ea, maximèque) cæterum putrescunt & alia
 multa, quæ putredini sunt opportuna. dicitur verò de horum
 opportunitate alio loco. Iam alio quoque genere inæqualis ori-
 ri intemperies in toto corpore potest: modò fulginoso vapore
 detento:

Morbus om-
 nis vlcus Hip-
 pocrati.
 Calidū erodē
 do, frigidū di-
 uellendo sol-
 uit continuū.
 Gal. cap. 1. li.
 4. simpl.

Naturæ quo-
 rundam ani-
 malium con-
 trariæ.

Rigoris causa
 cap. 2. & 6.
 2. feb. lib. 5.
 sympt. & ali-
 bi passim.

Cap. 5. & 6.
 lib. 1. feb. &
 lib. de causis
 morb.

detento: modò exercitationibus & plusculis laboribus calore
 adaucto: modò ab ira, quū sanguis immoderatiùs feruet: modò
 ex deustione quauis externa incalescit. Porrò quòd etiam in his
 omnibus febribus, non secùs quàm in phlegmonis suprà est di
 5 tum, tum pro viribus effectricis causæ, tum pro corporis ipsius
 affectu, alij magis febricitent, alij minùs, alij haudquaquã, aper-
 tum esse arbitror. æquè verò & quòd intemperies ipsa nonnun-
 quam spirituosam tantum inuadit substantiam, nonnūquam
 ipsos etiam succos, clarum id quoque reor. Sed nec minùs illud
 10 quòd omnibus huiusmodi febribus si traxerint, hectica super-
 ueniet. Iamq; sermo noster propemodum ostendit, inæqualem
 hanc intemperiem aliquando ex calida, frigidave substãtia, quæ
 in particulam aliquam influat, accidere: veluti in his fiebat, quos
 phlegmone infestat. Sæpe non ita, sed ipsa corporis temperie in
 15 qualitate mutata: tum quòd alterantium eam, quædam ortum
 habeant ab ipso corpore, quædam extrinsecùs: utique quum ex
 putredine tantum aliqua, vel phlegmone excitatur febris, ab ip-
 so corpore: quum ab vstione vel exercitatione, extrinsecùs. Di-
 cetur autem & de his fusiùs in morborum causis. Tanquam au-
 20 tem ex deustione accenditur febris, alterato videlicet corporis
 temperamento: itidem nonnulli sæpe ex frigore refrigerati to-
 to corpore vehementer sunt: aliqui verò etiam perierunt. Iam
 quòd hi omnes etiam doleant, ne id quidem latet. Porrò do-
 lent & qui ex rigore ingenti vehementer perfrigerati, celeriter
 25 sese excalfacere properarunt: multiq; eorum quum subitò ac-
 simul manus igni admouerunt, ingentem circa vnguium radi-
 cem sentiunt dolorem. Et quisquam quum tam luculenter vide-
 at intemperiem inæqualem doloris esse causam: etiam de inter-
 nis doloribus dubitet, aut miretur, quo pacto citra phlegmonem
 30 subinde vel laxiore intestino, quod colon Græci vocant, vel den-
 tibus, vel alia quauis particula homines doleant? Nam neque ta-
 lium vllum mirabile est, nec quemadmodum simul rigeant &
 febricitent ægrotantium aliqui. quippe si pituitosus succus qui
 frigidus est, quemq; Praxagoras vitreum appellat, & amara
 35 bilis quæ calida est, simul abundant, ac per sensibilia membra
 moueantur: nihil miri est vtrunque à cubante pari modo sentiri.
 neque enim si hominem sub sole feruido statuas, & aquam illi
 frigidam infundas, fieri potest, vt non simul & à sole calorem,
 & ab aqua frigus sentiat. verum hoc casu ambo extrinsecùs
 40 sunt, nec paruis portionibus incidunt: in febribus verò, quas E-
 pialas

Corporis affe-
 ciendi præpa-
 ratio, maxi-
 ma pars est ge-
 nerationis
 morborū, ca.
 6. lib. 1. feb.

Ca. 1. et 2. fe.
 Cap. 10. &
 11. lib. 1. feb.
 Intemperies æ-
 qualis à sola
 qualitate vel
 materia.

Cause alterã
 tes externæ,
 internæ.

Hoc ad finem
 lib. 12. me-
 thodi.

De dolore co-
 lico lib. 12.
 meth.

Calor & rigor simul in omni corporis parte per Epialas, cap. 6. lib. 2. feb. In accessionebus febrium calor & frigus, in partibus diuersis.

pialas vocant, tum ab interno, tum exiguis portionibus: eoque vniuersum corpus ambo sentire videtur: quum enim tenuissimis portiunculis aspersum per corpus tum calidum sit, tum frigidum: nullam sensilem alterius portiunculam ita paruam desumas, in qua non alterum sit comprehensum. In ipsa tamen accessione inuasiōe, aliqui febricitantium tum rigent, tum verò febricitant, tum ambo sentiunt, frigus immodicum & calorem vnà: verum non eodem loco, quippe quum possint quæ excofactæ sunt partes, manifestè à refrigeratis discernere. nam intus & in ipsis visceribus calorem sentiunt: in externis partibus vniuersis, frigus. Tales perpetuæ febres sunt, & quæ Græcè Lipyriæ vocantur: præterea quoddam ardentium febrium perniciosum genus. Quod igitur in his, maioribus portionibus accidit, hoc in Epialis contingit minutis. Inæqualis nanque est & harum febrium intemperies: sed nec minùs reliquarum omnium, exceptis tamen hecticis. Quinetiam iis qui rigent, nec tamen febricitant, inæquale intemperamentum est: rarum tamen est id symptoma. cæterum incidit tum mulieribus, tum quibusdã aliquando viris. Debet autem omnino deses præcessisse vita: aut certè ciborum copiam longiore spatio homo sumpsisse: ex quibus tardus, frigidus, crudus, & pituitosus nascatur succus: qualem scilicet Praxagoras vitreum existimat. Porro antiquitus nemo (ut videtur) ita est affectus, ut qui nec adeò ociosi, nec in victus saturitate viuerent. Indèque factum est, ut scripserint antiqui medici, rigori febrem necessario superuenire. Verum tamen tum nos ipsi, tum alij iuniorum medicorum non pauci, sæpenumero vidimus rigorem, quem nulla secuta sit febris. Porro componitur ex hac intemperie, & ea quæ febricitantium est, Epialus: appello ita febrem illam, cui ambo semper accidunt: at in qua rigor quidè præcedit, febris sequitur, veluti in tertianis & quartanis hanc Epialum non voco. Ita ex duplici inæquali intemperie Epialus componitur: etiam aliæ febres, præter hecticas, ferè omnes. Simili genere qui particula alicuius cū tumore morbi sunt, hi quoque omnes perinde ac phlegmone, cum intemperamento inæquali consistunt, Cancer, Erysipelas, Carbunculus, Herpes, tumor, Phagedæna, Gangræna: quippe commune iis omnibus est, ut ex fluxione humorum sint orta. Dissident in eo, quod alij ex pituitoso, alij ex bilioso vel melancholico succo, alij ex sanguine vel calido, vel tenui, vel bulliente, vel frigido, vel crasso, vel alio quopiam genere affecto fiant. declarabitur enim alio loco de

In febre Lipyria & ardentis quadã specie, interna super uritur, externa frigent.

Rigor sine febre quando, cap. 6. lib. 2. feb. & lib. 5. sympr.

Rigor sine febre ignotus prisca, lib. 5. sympr.

Epialus.

Libro de tumoribus præternaturam.

loco de horum membratim differentia diligenter. Quod ad
 propositam disceptationem pertinet, hoc tantum dixisse abun-
 dè est, quòd qualiscunq; est fluxio, eadem ratione quenque præ-
 dictorum affectuum creat, qua prius ex calida & sanguinea
 phlegmonem gigni demonstrauius. Sed non minùs etiam si-
 milarium, ac simplicium, primorumq; in iis corporum singula,
 sic à fluxione affecta, ad inæqualem intemperiem deuenient. Cæ-
 terum extrinsecus pro rheumatis ratione calfacta, refrigerata, sic-
 cata, vel humectata: penitus & in profundo nondum simi-

liter affecta. Quòd si tota per tota mutata alterataque
 sint: fiunt quidem ilico à dolore libera: in diffi-
 cili tamen sic constituta sunt statu. Hæc
 prænouisse his qui opus de medi-
 camentis sunt percepturi, &
 post id medendi me-
 thodum, abundè
 mihi fatis vi-
 detur.

*Alteratio
 quando in-
 dolens.*

Galenii de inæquali intemperie libri, Thomæ
 Linacro Anglo interprete, Finis.

H

INDEX DVORVM NUMERIS DISTINCTVS

QVORVM PRIOR PAGINAM, POSTERIOR

versum indicat.

A bscessuum cōsideratio secun- dum partes corporis 76.7	Anatomica speculatio 47.33	A utumnus nō est absoluto sermo ne frigidus & siccus 7.40
Abscessus qui optimus 75.9	Anethi natura 67.37	B alneum dulcis aquæ calfacit & humectat 2.17
Abscessus ex fluxione 73.15	Animalium mixtura 1.7	Balneorum aër qualis 34.7
Abscessio in uētre q̄ optima 75.11	Animal nullum in summo cali- dum 1.22	Bilis flaua calidior sanguine 37.16
Acetū an calidū an frigidū 69.18	Animal quomodo calidū 1.20	Bilem aceruantia 48.31
Acoron calidum 55.20	Animal idem, cōtraria simul dici de se quomodo patitur 11.22	Bilis calidissima 76.13
Actu esse quid 31.17	Animalitē quomodo calidum 12.31	Bilis flaua facillē alteratur 76.15
Actu esse aliquid sensu iudicetur 33.21	Animalia à ueteribus quomodo calida & humida 11.14	Bilis à iecore quibusdā tota con- fluit ad ieiunum 48.7
Actu calidum, tactu iudicatur 31.22	Animal optimē habere ab opera tionibus iudicatur 15.10	Bilis meatus à iecore ad uentricu- lum quibusdā geminus, aliis unicus 47.37
Actu esse aliquid quomodo co- gnoscitur 31.20	Animaliū propria quomodo in- sunt 54.14	Bilis nigra egrē alterascit 76.17
Actu esse perfectum esse 54.23	Animal quare calidum & humi- dum ab antiquis 25.35	Bilis atra frigida post pituitam 76.15
Actus & potētia, uide Calidum actu	Animaliū collatiōes iter se 25.20	Bitumen calidum 55.16
Adeps humidissima 35.38	Anni tpa per se aestimanda 7.23	Bitumen quare calidum potesta- te 63.10
Adeps unde 38.23	Annus calidus & humidus pe- stilens 9.8	Boreas frigidus & siccus 2.28
Adeps humidior cerebro, & qua- re cōcreuit, & circa quas par- tes non coit 24.11.	Apostema, uide Abscessus.	Borea flāte, omnia imputria du- rant 9.36
Adeps humida quomodo 12.17	Aqua frigida per se non calfa- cit 70.19	Boreas itē frigus & siccus ibid.
Adeps & carnositas qbus A. et. ad. ex. quid. 65.36	Aqua per se frigida, per accidēs calida 62.1	Bruta tēperata quomodo 15.8
Aequalitas scām iustitiā 15.20	Aqua intercus est morbus frigi- dus & humidus 6.1	C alochymia unde 60.36
Aequiuocatio, uide Homonymia.	Archimedes urētibus speculis cō- bussit hostiū triremes 58.24	Calamynthæ natura 67.37
Aëris grauis & pestilentis status 8.31	Aristotelis laus de frigido per, se, & per accidens 61.39	Calidum duobus modis 11.9
Aër Calidus & humidus pesti- mus 8.28	Arteriarum natura 23.33	calidum, frigidum, siccum, humi- dum duobus modis 12.12
Aetas florēs i medio quorū 28.5	Arteriarum tunice quales 24.1	calidi, frigidi, sic. humidi iudi- cia unde sumenda 68.34
Aetas inuat inuentionem causa- rum 27.9	Arteriæ quibus compositæ 74.2	calidum, frigidum, siccum, humi- dū multipliciter dici apud Ari- stotelem 10.27
Super etate florētū & puerorū non cōueniunt medici 29.13	Aspidis uirus quomodo offendit 61.10.	Calidi & calliditatis acceptio- nes 17.12
Aethiopes crispi 42.20	Atra bilis, fex sanguinis 37.15	calidi nomen ad que 17.2
Affectiōis ppetuæ dogma 65.36	Audaces Galli quare 46.21	calidum actu, & calidum po- tentia 20.11
Alimenta quæ 57.39	Audacia indicat plurimum calo- ris in corde 45.23	calidi potestate cōtēplatio 68.6
Alimentum conueniens 57.22	Austrino flatu omnia facillē pu- trescere 9.38	calida potestate quæ 20.12
Alimenta quædam magis, quædam minūs cōsentiūt nutritio 57.26	Aurumni natura 7.32	Calidorū potestate effectus 64.5
Alimentum, uide nutrimentum.	Autūnus quare morbifer 7.39	calidum animal quomodo 12.31
Allium, uide sinapi.		calidū animal dupliciter 66.38
Alteratio ex contrariis 2.38		calidū in animalibus quō 1.20
Alterationis particularum lati- tudo 77.11		calidū corpus multifariam 72.8
Alteratur promptē quæ 76.18		calidi & frigidi corporis, ta- ctus

INDEX.

<i>Etus solus est iudex</i>	35.18	<i>Capilli nigri & ruffi atatis tem-</i>	<i>Cibus omnis, siue calidus, siue hu-</i>
<i>Calidus & siccus est abunde hir-</i>	51.30	<i>peramento debent</i>	<i>midus potestate, nō habet ratio-</i>
<i>Calidas regiones habitantium na-</i>	46.27	<i>Capilli quare citō crescunt, & mo-</i>	<i>nem medicamenti sanguis fa-</i>
<i>Calor puerorum qualis</i>	33.36	<i>dice crassi</i>	<i>ctus</i>
<i>Caloris puerorum & florentium</i>	29.18	<i>Capitis dolores culpa sui aut uen-</i>	<i>Cibus donec cōcoquitur, medica-</i>
<i>opinionēs, & utrinque ratio-</i>	29.18	<i>tris</i>	<i>menti rationem habet</i>
<i>Calor florentium qualis</i>	33.39	<i>Caro suilla recens edita, est pre-</i>	<i>Cibus quo ad rēdit ad signis for-</i>
<i>Calor puerorum & florentium</i>	35.7	<i>humida</i>	<i>mā, calfacit, uel refrigerat me-</i>
<i>idem</i>	35.7	<i>Carbunculi unde</i>	<i>dicamenti ritu</i>
<i>Caloris puerorum & florentium</i>	32.24	<i>9. 2, & 60. 40</i>	<i>Ciboriū dum cōcoquitur, & post-</i>
<i>sententia Galeni</i>	32.24	<i>Carbūculi quo temporis statu, &</i>	<i>quā concocti sunt, collatio</i>
<i>Calor puerorum & florentium</i>	31.30	<i>eorum ortus</i>	<i>cicutā frigida</i>
<i>tactū iudicatur</i>	31.30	<i>Carbunculus cum intemperie in-</i>	<i>cicutā cur frigida</i>
<i>Calores in hoīe diuersi</i>	26.25	<i>æquali</i>	<i>Cicutā sturno nutrimentū, & ho-</i>
<i>calor augetur & secūdū qualita-</i>	66.31	<i>Carnis plures species</i>	<i>mini medicamentum</i>
<i>tē, & secūdum substantiā.</i>	66.31	<i>Caro quæ uiscerum propria sub-</i>	<i>collatiōes quō fieri debent</i>
<i>Calor naturalis non est idem cum</i>	10.30	<i>stantia</i>	<i>consuetudo nature rationem ha-</i>
<i>aduentitio</i>	10.30	<i>Caro calida</i>	<i>bet</i>
<i>Calor naturalis medicamēto uti-</i>	56.21	<i>Caro humidior cute</i>	<i>Cōsuetudo acq̄sitia natura</i>
<i>tur ut alimento</i>	56.21	<i>Caro post adipem humidiss.</i>	<i>38. 33</i>
<i>Calori oī an succedat siccitas</i>	2.22	<i>Carnis mediocritas unde</i>	<i>Contraria in eodem esse non pos-</i>
<i>Calor intus quomodo augetur per</i>	70.33	<i>Castorium cur calidum</i>	<i>sunt</i>
<i>accidens</i>	70.33	<i>Castorium</i>	<i>Contraria de eodem quō</i>
<i>Calor intrō retrusus quomodo ro-</i>	70.37	<i>Cepa, uide Sinapi.</i>	<i>Contraria in eodem quō</i>
<i>boratur</i>	70.37	<i>Cerebri corpus proximum adipi</i>	<i>Contraria inimica</i>
<i>Calor immodicus soluit unitatem</i>	78.3	<i>humiditatis ratione</i>	<i>Contraria simul sentiuntur quo-</i>
<i>Calua tota ossēa est</i>	43.29	<i>Cerebrum humidius spinali me-</i>	<i>modo</i>
<i>Caluitium quibus</i>	43.35	<i>dulla</i>	<i>Contrarietas quō iudicatur</i>
<i>Caluitium unde</i>	49.8	<i>Cerebri æqualis signum</i>	<i>Cor calidissimū oīm partiū</i>
<i>Caluitium non est signum totius</i>	44.17	<i>Cerebrū spinali medulla calidius</i>	<i>Corde uentriculus sinister calidif-</i>
<i>corporis sicci</i>	44.17	<i>& humidius</i>	<i>simus</i>
<i>Caluescunt homines à sc̄ncipite</i>	44.10	<i>Cerebri frigidi & humidī signa</i>	<i>Cor minus cute durum</i>
<i>Cācer cū intēperie īæquali</i>	80.35	<i>Cerebri abscessus qui boni & qui</i>	<i>Cor humidius cute</i>
<i>cancri unde</i>	60.40	<i>malī</i>	<i>Corde caro ceteris particulis ca-</i>
<i>Canescūt hoīes à tēporib.</i>	44.10	<i>Chalcitis calida</i>	<i>lidior</i>
<i>Canities quibus</i>	44.22	<i>Chironia unde</i>	<i>Corde caro simplicis nature non</i>
<i>Canis homine siccior</i>	11.30	<i>Chondrosyndesmi natura</i>	<i>est</i>
<i>Canis bonitas</i>	15.15	<i>Cibus quiuis factus sanguis calo-</i>	<i>cornu siccum</i>
<i>Canis rabidi spuma quomodo of-</i>	61.10	<i>rem natiuum auget</i>	<i>Corpus afficitur trifariam</i>
<i>fendit</i>	61.10	<i>Cibus omnis & patitur à corpo-</i>	<i>Corpus calidū multifariam</i>
<i>Cani conuenit, ut sit mitissimus et</i>	22.18	<i>re, & in id agere potest</i>	<i>Corpus calfaciētia quomodo calfa-</i>
<i>Canon statua Polydēti</i>	22.32	<i>Cibus ligno uiridi cōparatur</i>	<i>ciunt</i>
<i>Cantharis uescicā exulcerat</i>	62.11	<i>Cibi & medicamenta quomodo</i>	<i>Corpora unde conflata</i>
<i>Cantharis castigata corpori pro-</i>	62.13	<i>probantur</i>	<i>Corporum collationes</i>
<i>dest, aliās officit</i>	62.13	<i>Cibus frigidus & humidus ratio-</i>	<i>Corpora quæ pugnant inter se, ne-</i>
<i>Capillorum generatio</i>	41.30	<i>nem medicamenti & nutrime-</i>	<i>cessē est agere & pati</i>
<i>Capilli subruffi quare</i>	43.23	<i>ti habet</i>	<i>Corpora alia ab elementis quomō-</i>
			<i>qualitatibus pollent</i>
			<i>Corporis quatuor facultates</i>
			<i>corpulentorum natura</i>
			<i>Corpulenti qui fiunt</i>
			<i>Corpulentia unde</i>
			<i>Corruptio à dissimilibus</i>
			<i>Costus calida</i>
			H ij Crassities

INDEX.

<i>Craſſities temperamentum ſequitur</i>	37.29	<i>Euacuationem partis à phlegmone calfactæ ſequitur refrigeratio</i>	71.11	<i>Frigidum in animalibus & ſtirpibus quomodo</i>	1.21
<i>Criſpitudinis pilorū cauſe</i>	42.15	<i>Eucraton quid</i>	15.1, & 18.21, & 22.40, & 25.25	<i>Frigidus & ſiccus non neceſſariò melancholicus</i>	52.9
<i>Cruſta inteſta</i>	50.40	<i>Eudemus</i>	47.23, & 48.11	<i>Frigidus & ſiccus ex habitus mutatione neceſſariò melancholicus</i>	52.11
<i>Cutis media</i>	22.7	<i>Euphorbium cur calidum</i>	55.12	<i>Frigidū per ſe quò diſtinguitur à frigido per accidens</i>	64.17
<i>Cutis hominis media</i>	21.25	<i>Euſara qui</i>	38.28, & 22.36	<i>Frigida & humida ſe habent ad hominem, ſicut ligna uiridia ad ignem</i>	66.20
<i>Cutis manus internæ media</i>	22.6	<i>Euſarcon quid</i>	12.38	<i>Frigida poteſtate anodyna</i>	64.6
<i>Cutis temperata</i>	22.1	<i>Exanguè omne frigidum</i>	36.16	<i>Frigus immodicū ſoluit unitatem</i>	78.3
<i>Cutis in homine tèperatiſſima, & maxime manus internæ</i>	26.14	<i>Excrementa porracea quibus cibus</i>	48.22	<i>Functiones, uide operationes.</i>	
<i>Cutis conſtitutio</i>	23.5	<i>Excrementa biliſa in uentre genita, ſunt porracea: ex hepate, flaua uel pallida</i>	48.21	<i>G</i> allorum natura	46.22
<i>Cutis diſpoſitio ſecundum regiones</i>	46.14	<i>F</i> ames quid	75.33	<i>G</i> angræna cū intemperie inæquali	80.36
<i>Cutis inter neruū et carnē</i>	23.20	<i>Febbris calida & ſicca</i>	5.40	<i>Generationis primordia</i>	27.13
<i>Cutis gbus naturā prodit</i>	46.10	<i>Febbris ex ſolis humoribus putreſcentibus</i>	78.34	<i>Genera ſubalterna à ueteribus</i>	16.39
<i>Cutis norma intemperaturæ reliquarum partium</i>	23.25	<i>Febres lipyriæ quæ</i>	80.11	<i>Genera multorum</i>	15.31
<i>Cutis caluæ reliqua ſiccior</i>	43.30	<i>Febbris heſtica</i>	73.11	<i>Germanorum natura</i>	46.22
<i>Cutis capitis infantibus qualis</i>	43.34	<i>Febbris heſtica ceteris ſuperuenit</i>	79.10	<i>Glacies humida per ſe</i>	62.30
<i>Cutis Veri adſimilatur</i>	41.7	<i>Febrem heſticam non ſentit qui eam patitur</i>	78.22	<i>Graciles quomò ſiūt pingues</i>	37.31
<i>Cutis nonnullis teſtacea</i>	43.38	<i>Febres heſtica citra dolorem ſunt</i>	77.26	<i>Gracilitas cum uenarū paruitate ſignum naturæ frigide</i>	39.2
D eleteria	63.17	<i>Febbris heſtica doloris expers</i>	77.20	<i>Gracilitas temperamentum ſequitur</i>	37.29
<i>Deleteria quomodo iudicanda</i>	63.28	<i>Febbris epiala quæ</i>	80.18	H arena ſicca	12.18
<i>Deleteriorū duo genera</i>	63.38	<i>Febres epiale</i>	73.10	<i>Helleborus, uide Veratrum.</i>	
<i>Demonſtrationis principia</i>	31.1	<i>Febribus in epialis & calor & frigus ſentitur in partibus minutis</i>	80.14	<i>Herbæ quando ſiccantur</i>	41.4
<i>Dogma perpetuæ affectiōis</i>	65.36	<i>Ferula præptè ſuccenditur</i>	58.26	<i>Herbæ qua terra naſcantur, & qua non</i>	40.39
<i>Dolent perfrigerati, qui ſe celeriter calfaciunt</i>	79.24	<i>Fibrarum natura</i>	36.38	<i>Herpetes unde</i>	60.40
<i>Dolores quando ſiunt</i>	75.25	<i>Fibræ quibus ſunt partibus</i>	36.31	<i>Herpes cum intemperie inæquali</i>	80.35
<i>Dolor quando ceſſat</i>	75.22	<i>Fibræ in carne cordis</i>	ibidem.	<i>Homo temperatiſſimus omnium animalium</i>	26.11
<i>Dolor pro modo alterationis</i>	77.15	<i>Ficus temperata quomodo</i>	15.6	<i>Hō oīm corporū temperatiſſ.</i>	22.5
<i>Dolor non eſt in perfectè alteratis</i>	77.25	<i>Ficus uirtus</i>	15.12	<i>Homo medium temperie in toto animalium genere</i>	12.38
<i>Domus combuſtæ hiſtoria</i>	58.15	<i>Fluxione quomodo maſculus afficitur</i>	74.22	<i>Homo ſapientiſſimus</i>	22.18
<i>Duritia à ſiccò corpore</i>	37.27	<i>Fæminæ uiris pinguioreſ</i>	38.25	<i>Hōiſ tèperatiſſimi deſcript.</i>	26.22
<i>Duritia inſeparabilis à ſiccò corpore</i>	35.22	<i>Fætus in utero partes formantur ſecundum ordinem</i>	27.15	<i>Hōiſ plurimæ differentiæ</i>	26.21
E lementa ſola abſolutè calida, ſicca, & humi. & frig.	12.4	<i>Fætus in utero quare primò humidiſſimus, calidiſſimus quæ</i>	27.22	<i>Hōiſ ſaliua uiperæ pnicies</i>	78.14
<i>Elementa exactè qualia</i>	17.12	<i>Formica cane ſiccior</i>	11.19	<i>Homonymiam diſtinguere non leuis eſt momenti</i>	18.3
<i>Elementorum cōuenientium inter ſe mutatio</i>	63.30	<i>Formica ſicca</i>	12.20	<i>Humidum quomodo in animalibus & ſtirpibus</i>	1.24
<i>Elychnium promptè accenditur</i>	58.26	<i>Frigidum duobus modis</i>	17.27	<i>Humidum non ſolus tactus indicat</i>	37.21
<i>Energia calida, uide Actū calidū.</i>		<i>Frigidius aliquid dupliciter dicitur</i>	67.1	<i>Humidum</i>	
<i>Equi uirtus</i>	15.14				
<i>Eryſipelas cum intemperie inæquali</i>	80.25				
<i>Eruca & cibus & medicamētum calidum</i>	67.33				

INDEX.

Humidum duobus modis	12.4	Lactuca tam abus quam medica-	Medicamenta frangi postulat an-
Humida quæ sunt	12.15	mentum frigidum	teq̄ agant in corpore
Humidi, unã cum tectu ratio in-		Lactuce ratio	67.27
dex	35.19	Lactuca somnifica	67.17
Humida per se quæ sint, & per ac-		Lactuca quare somnum conciliat	30.19
ciden considerandum	62.26		66.10
Humorum nature cognitio per ta-		Lactuca uerem astuantẽ refrige-	Medicamenta tantum quæ
ctum	37.18	rat, refrigeratũ ledit	63.14
Hydricis prodest medicamentum		Lactuca aliquando tantũ medica-	Medicamentum ex cantharidibus
ex cantharidibus	62.11	mentum	hydericis prodest
Hydrops anasarca	73.9	Lana prupte succenditur	62.11
Hyems quare frigi. & hu.	7.16	Later siccus	Medicamenta non agunt, nisi calo-
I ecur minus calidum corde	24.6	Leo fortissimus	re uincente
Iecinoris caro qualis	36.20	Libro de temperamentis qui libri	56.2
Iecinoris caro simplicis nature	36.28	succedunt	Medicamentum uni, alteri nutri-
Ignis potestate quæ sunt	72.26	Lienis caro qualis	mentum
Inedia longã qui nõ ferit	38.11	Lienis caro simplicis natu.	68.29
Inedia citra noxã qui ferit	38.12	Lignum siccum	Medicamentum Medee
Infans quõ rationalis	54.18	Ligna oia natura frigida	58.29
Intemperies octo, & carũ demon-		Ligamentorum natura	Medullarũ collatio
stratio	18.22	M ^{aravos pœna} ãdragora somnifica	36.8
Intemperiei sanæ & morbose si-		Mandragora cur frigida	Medulla ossiũ non est eius generis
gna	39.26	Manus interna quare sine pilis	cũ cerebro et spinæ medulla. ibi.
Intemperiei sanæ signum	39.22		Mel calidum
Intemperies sicca modicè hirta	40.20	Manus ppter geminũ usum	63.11
Intemperies frigide omnes gla-		Maxa potestate caro quare	Melancholia frigida & sicca
bre	40.22	Meconiũ frigidissimum	6.1
Inteperies calida & sicca in sum-		Medee medicamentum	mel humidum quomodo
mo hirsuta	40.16	Medium in uniuersa substantia ex	12.17
Intemperies inæqualis in qualibet		oppositione calidi & frigidi	membranarum natura
parte corporis	73.7	20.18. & 20.36.	37.1
Intemperies inæqualis ex uariis		Medium in sici & humidis oppo-	menyges cuius nature
causis.	79.7	sitione	37.2
Inteperies inæqualis ortus	76.40	Medicamentorum natura duplex	meon calidum
Inteperies inæqualis aliquãdo so-			55.20
los spiritus, aliquando solos hu-		Medicamenta quæ	meridionales calore aduẽctio ca-
mores inuadit	79.7	Medicamentorum actiones uariæ	lidi, proprio frigidi
Intemperies inæqualis quomodo		58.4	46.27
differt ab æquali	73.25	Medicament. tertia species	Metacarpium
Intemperies inæqualis in toto cor-		Medicament. quarta species	73.37
pore	73.7	Medicamẽta certa quãtitate cõfe-	mollities ab humido
Intemperies inæqualis ex ijs, quæ		riũt, largius sumpta ledit	37.28
foris occurrunt	73.19	Medicamentorum exploratio qui-	morbis an aliquis calidus & hu-
Intemperies inæqualis quomodo		bis affectibus	midus
fit in phlegmone	76.32	Medicamentum, exploratur repi-	5.39
Iracundi qui, & quare	46.25	dum	morbi contrariis pellitur
Iudiciũ exactũ eorum quæ uel nu-		Medicamentum frigidũ quomodo	78.20
trium, uel rationem medicamẽ-		dignoscitur	morbi omnes ulcera
ti habent, unde	68.34	Medicamenta secundũ proportio-	78.1
L achryma Cyrenaica	61.29	nem affectus debet esse	morbi frigidi q, & senibus
Lactuca cur frigida	55.13	Medicamenta calida prõptẽ igne-	29.5
		scunt.	morbi frigidi comitantes unum
			qui
			59.32
			miria uide sinapi
			musculus quõ fluxione afficitur
			74.21
			musculus ois carnosus
			44.13
			mutatio ex contrariis
			2.38
			mutationis particule quæ altera-
			cur, terminus
			77.9
			mysi calidum
			55.13
			mysi cur calidum
			55.20
			N asus aduncus quid indicat
			50.10
			Nasus resimus
			ibidem.
			Natura quid
			65.13
			Nature secundũ regiones
			46.11
			Neruus exãguis et frigidus
			23.21
			Neruorũ durorũ natura
			23.34
			Neruorũ mollũ natura
			ibidem
			Nitrum calidum
			55.20
			Nitrum cur calidum
			55.13
			Nutrimẽtum trifariam
			59.21
			Nutrimẽti cõmunis effectus
			59.5
			Nutrimẽtum omne, animalis ca-
			lorem auget
			59.17
			H iij Nutrimẽtum

INDEX.

Nutrimētū secūdo modo	68.2	Partium in fœtu formatio secun-	Pilus siccissimus	37.11
Nutrimētū uni, alteri est medi-		dum ordinem	Pili crissi cause	42.14
camentum	68.29	Partium ex una non licet de toto	Pili secundum ætates quales	43.6
Nutrimenti uel medicamenti iudi-		pronunciare	Pili regionis calidæ & siccæ qua-	42.39
cium exactè unde fit	68.14	Partes corporis inæquales tempe-	les	42.39
Nutriunt aliqua, quæ cuti imposi-		ramento	Pili regionis frigida & humida	43.1
ta ipsam erodunt, & ulcerant,		Partes uariorum temperamento-	quales	43.1
& quare	60.3	rum conferendæ	Pilosus admodum non statim me-	
Nutrientis cum nutrito similitu-		Partes similes ac primæ	lantholicus iudicandus	51.25
do esse debet	57.24	Partes corporis quomodo diuidun-	Pilositas quibus, & quibus non	40.16
Nutrientiū oīm quod cōe	66.19	tur	Pingues quō gracilescunt	37.32
Nutritio quid	57.20	Particula quæque ex seipsa digno-	Piper	67.36
Nutritio à similibus	78.18	sci debet	Pituita quomodo humida	12.16
O culus fides	31.37	Partes si à phlegmone uincuntur,	Pituitæ natura	23.27
Oleum calidum	55.17	quomodo periclitantur	Pituita frigidissima & humidissi-	37.17
Oleū unde iudicatur calidū	69.6	Particula ex una non est de omni-	ma	37.17
Oleū quare calidū potestate	63.9	bis sententia ferenda	Pituita frigida	64.29
Oleum quomodo humidum	12.17	49.12. & 50.14. & 50.28	Pituita item frigidissima	76.13
Operationes ostendunt partium		Particula mutatiōis terminus	Pituita ex cibis non ex ipso corpo-	52.4
temperamenta	46.7	Per se aliquid fieri	re	
Operationes indicat quidus opti-		Per se quæ sunt, maximè distin-	Pituita quibus defluit à capite	47.17
mè se habere	15.9	guere oportet ab his quæ sunt	Pituita uirca Praxagoræ	80.22
Origani natura	67.37	per accidens	&	79.34
Os siccum	12.18	Per se agere aliquid quomodo ex-	Pix calida	55.17
Osis natura	23.30	ploratur	Pylorus quid	47.39
Ossa continent multū humoris qui-		Per accidens agere quomodo ex-	Pyrethrum calidum	55.20
bis nutriuntur	74.11	ploratur	Pyrethrum cur calidum	55.12
Ostium medulla propinqua cerebro		Phagedæna unde	Porcellorū caro præhumida	27.33
in humiditatis ratione	36.8	Phlegmone omnis ab inæquali in-	Potestate esse	31.19
Ospicid quæ	51.1	temperie	Potestate esse tripliciter aliquid di-	55.3
Ostrearum natura	50.38	Phlegmones modus	Potestate tale iudicandū est ad id	62.39
Ouillū corpus recēs editum præ-		Phlegmone quomodo fit	quod per se est	62.39
humidum	27.33	Phlegmones duplex curatio adhuc	Potestate calidorum contempla-	67.34
Ouis mirissima	22.19	uicta fluxione	tio	67.34
P anis potestate caro quare		Phlegmone particulā duplici affe-	Potestate talia quæ sunt	54.29
54.39		ctu afficit	Potestate tale quid	54.17
Papauer cur frigidum	55.19	Phlegmone particulā duplici affe-	Potestate tale ratione inuestiga-	32.15
Papaueris lachryma siccatur & re-		ctu afficit	tur	32.15
frigerat	2.31	Phlegmones ex calida fluxione cu-	Potestate quæ dicitur ad aliquid	72.22
Papaueris succus frigidus natura		ratio	sunt	72.22
64.39		Phlegmones multifariæ alteratio-	Potētia corporis quatuor	57.7
Papauer quare somnificū	30.19	nes	Προσχη	73.34
Papaueris succus homini contra-		Phlegmones gradus secundū suc-	Psyllium frigidum	65.10
rius	63.35	cos, & uicinitatē uiscerū	Ψυπυλδεις	44.39
Parenchyma quid	36.2	Pilus siccus	Puellorum humiditas	27.32
Partium corporis ad cutem & se		Pili natura	Puer hūidus p̄ tribus solidis	28.34
inuicem collationes	23.22	Pili quibus aialibus nō oriūtur	Pueri an calidiores florentibus	29.16
Partium corporis quæ dura sunt		Pilus niger quomodo fit		
nulla humida	35.32	Pilus albus	Pulegij natura	67.37
Partium corporis cum cute collatio		Pili ruffi generatio	Pulmo minus hūidus quàm adeps	24.19
in humido & sicco	23.12	Pili temperatæ regionis	Pulmoni	
Partes aialis quæ siccissime	37.11	Pili in sicca cute		
Partium corporis naturæ.	23.27	Pili secundum ætates & regio-		
		nes		
		Pili generatio		

INDEX.

Pulmonis corpus proximum ad- pi humiditatis ratione 36.5	Pulmonis caro simplicis nature 36.28	Putredo quando 9.14	Putredinem prohibent que sic- cant 9.33	Putredinis morbi 9.25	Putrescunt que calore aduentitio sunt calida, & proprio frigent 46.33.	Putrescunt celerius, que carent perspiratu 76.24	Putrescunt perspiratu prohibita 78.36.	Q ualitates quibus nomini- bus solium 17.12	Qualitates sincere corpus quale exacte denominant 18.6	R enum caro qualis 36.20	Renum caro simplicis natu- re 36.28	Resina calida 55.17	Responsio non est una aequiuocis 15.30	Rigor cum febricitatione 80.6	Rigor absq; febricitatiōe 80.16	Rigor ab inequali intemperie 78.25	Rosaceum an calidum an frigidū potestate 69.18	Ructus fumosus calidū uētriculū ostēdit, acidus imbecillū 47.10	Rutæ natura 67.37	S alamandre natura 65.7	Sale carnes obseruantur 9.35	Salinarum in animalibus colla- tio 78.12	Salua hominis ieiuni, enecat scor- pium 78.14	Sanguis succorū optimus 34.13	Sanguis quomodo humidus 12.16	Sanguinis natura 23.28	Sanguis calefit à corde 24.3	Sanguis quare potest. caro 54.35	Sanitas qui 44.36	Sanitas similibus seruat 78.20	Saxum durū cauatur undula af- siduo illisu 65.29	Scorpium enecat salua hominis ieiuni 78.14	Senex siccus solidis ptyculis 28.33	Senex quomodo humidus 28.29	Senes qui dicunt humidos deci- piuntur 28.10	Senum corpora sicca 28.16	Senibus morbi frigidi 29.5	Senibus que accidunt ibidem.	Senum accidentia 28.12	Senum detrimēta 29.9	Senescentium partes omnes sic- cescere 43.37	Senectus frigida & sicca 29.3	Senilis etas siccissima 29.1	senium marcenti stirpi adsunile 28.36	Senium uia ad interitum 29.11	Senibus fides 31.39	Senfus non est citra alteratio- nem 77.24	Seuum calidum 55.17	sicca que sunt 12.18	sicciora que iam etate proceffe- runt 28.1	siccum quomodo in animalibus & stirpibus 1.25	siccitas absolute in solis elemen- tis 12.4	siccitas an omnino calori succe- dat 52.27	siccitas terre non est similis sic- citati hominis 40.28	siccitas hominis maxime ad ge- nerationem pilorum idonea 40.30	similia amica 78.17	sinapi nutrimentum & medica- mentum 67.36	sinapi ut nutrimentū sumitur, cu- ti et amē impositū hęc erodit: itē muria, allium, cepa 60.4	sinapi calidum 55.20	sinapi siccissimum 44.11	sitis quid 75.33	symmetron quid 14.1	symmetron quomodo intelligen- dus 20.27	symmetra que 12.34	syndesmi natura 37.8	specula urentia 58.25	spinalis medulla cute humidior & frigidior 24.9	spiritus proptus alterari 76.11	status calidi & humidi pro- prium 8.34	status indolēs difficilis 81.11	stirps quomodo calida 1.21	stirpem temperatam quomo- do dicimus 15.3	stupa proptē succēditur 58.26	struthion cur calidum 55.13	T actus iudex eorum que a- ctus sunt 31.22	Telephia unde 61.1	Temperamentorū differentia due tantum ab aliquibus 2.3	Temperamentū frigidū & siccū, quare aliqui abnegarūt 1.37	super temperamento interrogan- tibus non est absolute respon- dendum 15.29	Temperamentorum concomitan- tia 37.25	Temperamentum calidū & hu- midū aliqui abnegarunt 1.35	Temperamenta melancholica ex sanguinis adustione 51.28	Temperamentū calidum, & sic- cum omnino, equaliter habet accidentia 45.20	Temperamenta partium ex fun- ctionibus dignoscuntur 46.7	Temperamenti frigidi & humi- disigna 45.36	Temperamentum totius ab una parte non est pronuntiandum 46.3	Temperamentorū aëris ambien- tis pessimum, calidum & hu- midum 8.28	Temperamentorum liber proximē succedit libro de elemētis 1.14	Temperatæ nature disputatio 4.30	Temperata natura seu eucratos scopus ceterarum naturarum 4.30	Temperamentū in singulis gene- ribus quibus iudicatur 25.26	Temperamentū in uniuersa sub- stantia quibus iudicatur 25.23	Temperamentum quid 14.12	Temperata natura ceterarū ca- non 39.23	Temperaturæ equalitas in ani- malibus & stirpibus quomo- do 15.3	Temperatum an idem cum cali- do & humido 6.17	Temperatū in uniuersa substantia & singulis generibus 20.25	Temperatissimi hoīs notæ 22.8	Tempera-
---	---	---------------------	--	-----------------------	--	---	---	---	---	---------------------------------	--	---------------------	---	-------------------------------	---------------------------------	---------------------------------------	---	--	-------------------	--------------------------------	------------------------------	---	--	-------------------------------	-------------------------------	------------------------	------------------------------	----------------------------------	-------------------	--------------------------------	---	---	-------------------------------------	-----------------------------	---	---------------------------	----------------------------	------------------------------	------------------------	----------------------	---	-------------------------------	------------------------------	--	-------------------------------	---------------------	--	---------------------	----------------------	---	--	--	---	---	--	---------------------	--	---	----------------------	--------------------------	------------------	---------------------	--	--------------------	----------------------	-----------------------	--	---------------------------------	---	---------------------------------	----------------------------	--	-------------------------------	-----------------------------	--	--------------------	---	--	--	--	---	---	---	---	---	--	---	--	-------------------------------------	---	--	---	--------------------------	--	--	--	--	-------------------------------	----------

INDEX.

Teperatissimus homo qui	26.22	peratinotha	47.8	Vinum cito nutrit	57.30
Tempora anni, uide Anni tēpora		Ventriculi calidi signa	47.12	Vinum celeriter mutatur	59.6
Tendonum natura	23.34	Ventriculi ignei signa	48.33	Vinum facile fit sanguis	63.10
☉	37.4	Ventriculo confluit bilis	48.5	Vinum si plus bibitur, uita gi- gnit frigida	59.32
Terra que producit herbas	40.39	Ventriculo pituitoso flaua bilis colligitur	47.23	Vinum conueniens alimentum	58.33
Thorax hirsutus indicat cordis caliditatem.	45.22	Ventriculus culpam à quibus ac- cipit	47.15	Vinum quomodo humidum	12.17
Thymi natura	67.8	Ver quare salutiferum	9.39	Viperæ salua hominis pernicies	78.13
Thymbre natura	ibidem	Ver saluberrimum	7.30	Viperæ uenenum	61.9
Transpiratio per cutem uaria	41.21	Ver si calidum ☉ humidū esset, salubre non esset	10.7	Virtutes quatuor effectus sunt substantiæ totius corporis	57.10.
Tunica arteriarum ☉ uenarum quales	23.40	Ver cuti adsimilatur	41.7	Virtutes totius corporis qua- tuor	57.7
Venarum natura	23.33	Ver non est calidum ☉ humi- dum	6.26, ☉ 8.26	Vitis uirtus	15.13
Venarū tunice quales	24.1	Ver per se est æstimandum	7.25	Vlcera in cute quomodo sunt	60.37.
Venæ angustæ pauci sunt sangui- nis	38.10	Veratrum coturnici nutrimentū, homini medicamentum	68.30	Vnguis siccus	12.18
Venæ angustæ frigidis	38.1	Vermium temperamenta	12.22	Vnitatis solutio	75.30.
Venæ latiores calidis natura	37.40.	Vermis humidus quomodo	12.21		
Ventriculi temperati ☉ intem-					

INDICIS FINIS.

